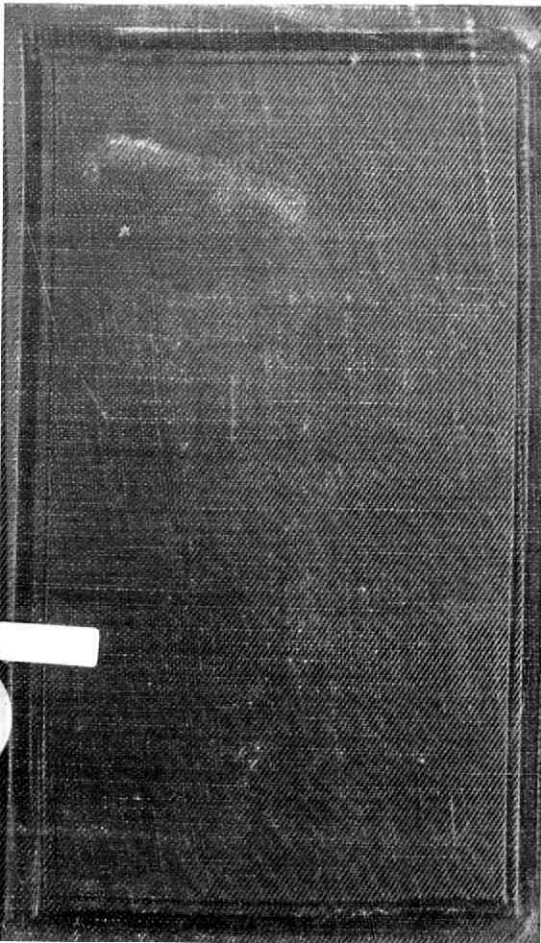

Het huisaltaar : handboekje voor godsdienstige huisgezinnen

<https://hdl.handle.net/1874/235125>

MM 11899

F. oct.
2373

GESCHENK

VAN

den Heer H. W. YWEMA Jr.

HET HUISALTAAR.

The following table shows the results of the experiment. The first column is the number of trials, the second column is the number of correct responses, and the third column is the percentage of correct responses.

Number of Trials	Number of Correct Responses	Percentage of Correct Responses
10	7	70%
20	14	70%
30	21	70%
40	28	70%
50	35	70%
60	42	70%
70	49	70%
80	56	70%
90	63	70%
100	70	70%

As can be seen from the table, the percentage of correct responses is constant at 70% for all numbers of trials. This suggests that the subject is performing at a level of 70% accuracy.

The following table shows the results of the experiment. The first column is the number of trials, the second column is the number of correct responses, and the third column is the percentage of correct responses.

Number of Trials	Number of Correct Responses	Percentage of Correct Responses
10	7	70%
20	14	70%
30	21	70%
40	28	70%
50	35	70%
60	42	70%
70	49	70%
80	56	70%
90	63	70%
100	70	70%

As can be seen from the table, the percentage of correct responses is constant at 70% for all numbers of trials. This suggests that the subject is performing at a level of 70% accuracy.

HET HUISALTAAR.

~~~~~ FJ 2373

HANDBOEKJEN

VOOR

GODSDIENSTIGE HUISGEZINNEN.

BIJEENGEBRACHT EN UITGEGEVEN TEN BEHOEVE

VAN HET

ASYL STEENBEEK.

DOOR

NIC. BEETS.

MET BIJDRAGEN VAN

G. BARGER, NIC. BEETS, J. I. DOEDES, J. P. HASE-
BROEK, O. G. HELDRING, J. J. L. TEN KATE, L. C.
LENTZ, J. J. VAN OOSTERZEE en M. COHEN STUART.

Derde Druk.

AMSTERDAM,
W. H. KIRBERGER,
1876.

Aan vaderlandsche huisgezinnen wordt dit boekjen aangeboden van wege het Bestuur van het Toevluchtsoord voor gevallen vrouwen te Setten, onder den naam van het Asyl Steenbeek, in den lande wel bekend en met Gods zegen bekroond. Het werd bijeen gebracht door enige vrienden, bezield met de begeerte, om op eene wijze die voor velen eenig nut kon hebben, aan deze inrichting eenig voordeel aan te brengen. Dat het dubbele doel moge bereikt worden wachten zij van Hem die de verlorenen zoekt, en de gevondennen dankbaar maakt en loet liefhebben.

B.

I N H O U D.

- Rooster voor Huiselijke Bijbellezing,
door NICOLAAS BEETS..... Bl. 9.
- Een Morgen- en een Avondgebed voor
elken dag der week, door J. P. HA-
SEBROEK ..... » 53.
- Een zestal Liederen om op Steenbeek
te zingen, en overal waar men de
liefde van Jezus kent, door J. J. L.
TEN KATE..... » 92.
- Eene Bladzijde uit het boek der na-
tuur, bij elke maand des jaars, door
O. G. HELDRING..... » 101.
- Een Woord aan Ouders vóór en na den
Doop van hun kind, door J. I. DOEDES. » 127.
- Een Woord voor Avondmaalgangers,
door J. J. VAN OOSTERZEE..... » 155.

»Laat ons henengaan naar Bethlehem". Op het Kerstfeest, door J. P. HASE- BROEK	Bl. 181
»Hij is voor allen gestorven". Op goede Vrijdag, door M. COHEN STUART.	» 197.
»De Heer is waarlijk opgestaan". Een Woord op het Paaschfeest, door J. I. DOEDES.	» 212.
Een Blik naar den Hemel. Eene mor- genbetrachting op Hemelvaartsdag, door J. J. VAN OOSTERZEE.	» 237.
Des Christens Pinkstertocht, door LUDW. C. LENTZ.	» 271.
Een Woord op den Gedenkdag der Hervorming, door O. G. HELDRING.	» 290.
Zelfbeproeving en Dankzegging voor den Oudejaarsavond, door NICOLAAS BEETS.	» 298.
Onze Roeping. Op den Nieuwjaarsmor- gen, door G. BARGER.	» 307.

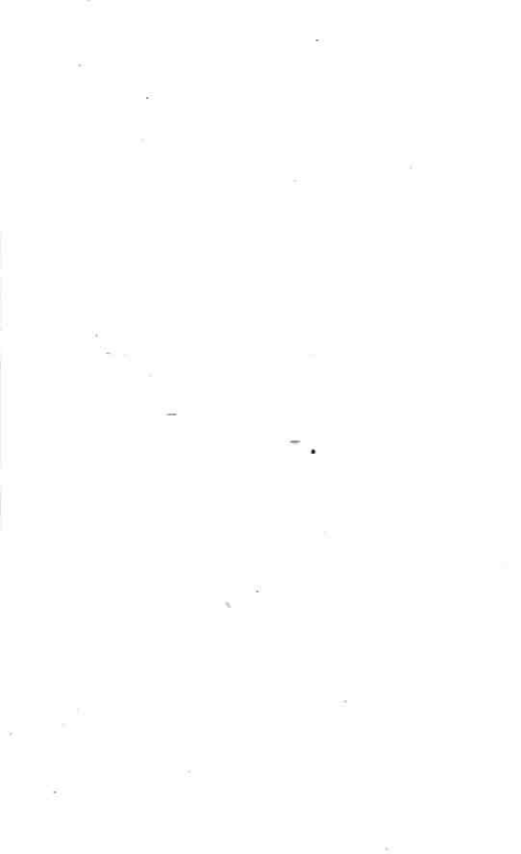
ROOSTER

VOOR

HUISELIJKE BIJBELLEZING.

DOOR

NICOLAAS BEETS.

INLICHTINGEN.

De geheele Schrift wordt volgens den voorgestelden rooster in 462 dagen doorgelezen.

Voor de *Morgenlezing*, waarbij het geheele huisgezin ondersteld wordt aanwezig te zijn, zijn de *historische toeken*, naar tijdsorde der geschiedenis, voor de *Avondlezing* de *leerboeken* gekozen; deze laatsten echter met uitzondering der *Psalmen* en *Klaagliederen*, eenige hoofdstukken van de *Spreuken Salomoos* en de profeciën van HAGGAÏ, die over de *morgenlezing* verdeeld zijn; zoo veel mogelijk, in eenig verband tot het gelezene.

De morgenlezing begint met het Oude Testament; de gelijktijdige avondlezing met het Nieuwe. De onevenredigheid der twee bijbeldeelen heeft niet gedoogd dat *steeds* op deze wijze dagelijks een gedeelte beide van het Oude en van het Nieuwe Testament gelezen wierd.

Van de tusschen ( ) geplaatste hoofdstukken wordt de voorlezing of voorbijgang aan de wijsheid van den huisvader in beraad gegeven.

Gen. 1, 2. 1-3.	De Schepping.
» 2. 4-25.	Het Paradijs.
» 3.	De Zondeval.
» 4.	Kain en de Kainiten.
» 5.	De Sethiten.
» 6.	Opkomst v. d. Zondvloed.
» 7.	Zondvloed.
» 8.	Einde van den Zondvloed.
» 9.	Verbond met Noach.
» 10.	Volkerentafel.
» 11.	{ Torenbouw.
» 12.	{ Sems geslacht.
» 13.	Abram geroepen.
» 14.	Abram en Lot.
» 15.	Abram krijgsman.
» 16, 17.	Abrams kl. geloof enz.
» 18.	Hagar en Ismaël.
» 19. 1-30 (31-38)	Abraham te Mamré.
» 20, 21.	Sodom en Gomorrha.
» 22.	Abrah. te Gerar, Iz. en Ism.
» 23.	Izaak geofferd.
» 24.	Sara sterft.
» 25, 26. 1-6.	Rebekka.
» 26. 7 enz.	Abraham sterft.
» 27.	Izaak bij de Filistijnen.
	Izaak zegent zijne zonen.

* Voor de morgenlezing is uit de 4 evangeliën naar orde der geschiedenis een geheel gevormd. Het is echter hoogst wenschelijk de evangeliën ook in hun geheel te lezen. Daarom heeft men de avondlezing met dat van Johannes aangevangen; ter-

Psalm 148.

- » 8. 100.
 » 103.
 » 5.
 » 90.
 » 1.
 » 29.
 » 93.
 » 36.
 » 67.
 » 138.
 » 105.
 » 127.
 » 18.
 » 62.
 » 146.
 » 97.
 » 11.
 » 1.
 » 50.
 » 39.
 » 128.
 » 37.
 » 120.
 » 121.

Johannes 1 *.

- » 2.
 » 3.
 » 4.
 » 5.
 » 6.
 » 7.
 » 8.
 » 9.
 » 10.
 » 11.
 » 12.
 » 13.
 » 14.
 » 15.
 » 16.
 » 17.
 » 18.
 » 19.
 » 20.
 » 21.
 Jakobus 1 †.
 » 2.
 » 3.
 » 4.

wijl de huisvader bij elken nieuwen aanvang daarvoor een der andere evangeliën zou kunnen in de plaats stellen.

† De apostolische brieven volgen naar de orde, waarin zij kunnen ondersteld worden geschreven te zijn.

Gen. 28.	Jakobs vlucht.
» 29.	Dienstbaarheid bij Laban.
» 30.	Jakobs rijkdom.
» 31.	Jakob keert terug.
» 32.	Jabbok.
» 33.	Jakob en Ezau verzoend, Jakob gevestigd.
» 34.	Dina en Sichem.
» 35.	Jakob te Bethel.
» (36) 37.	Jozef en zijne broeders.
» (38) 39.	Jozef trouw en kuisch.
» 40.	Jozef in de gevangenis.
» 41.	Jozef verhoogd.
» 42.	Jozefs broeders in Egypte.
» 43.	Joz. br. anderm. in Egypte
» 44.	Jozefs broeders beproefd.
» 45.	Jozef ontdekt zich.
» 46.	Jakob trekt naar Egypte.
» 47.	Jakob in Gozen,
» 48.	Jakob zegent Jozefs zonen.
» 49.	Jakob zegent zijne zonen.
» 50.	Jakobs dood en begrafenis.
Ex. 1, 2. 1-10.	Israël mishandeld.
» 2. 11. enz.	Mozes kindsheid.
» 3.	Mozes in Midian.
» 4.	Mozes in Midian. Verv.
» 5.	Mozes en Aäron voor Farao.
» 6.	Jehovaas troostwoorden.
» 7.	Eerste wond. v. Far. 1 ^o . pl.

Psalm. 30.

» 123.
 » 127.
 » 91.
 » 88.

» 142.

» 5.

» 90.

» 25.

» 94.

» 43.

» 105.

» 42.

» 67.

» 139.

» 34.

» 28.

» 39.

» 24.

» 4.

» 103.

» 124.

» 91.

» 20.

» 80.

» 129.

» 33.

» 29.

Jacobus 5.

1 Thessalonicens. 1. 2.

» 3.

» 4.

» 5.

2 » 1.

» 2.

» 3.

Galaten 1.

» 2.

» 3.

» 4.

» 5.

» 6.

1 Korinthe 1.

» 2.

» 3.

» 4.

» 5.

» 6.

» 7.

» 8.

» 9.

» 10.

» 11.

» 12.

» 13.

» 14.

Psalm	35.	1 Korinthe	15.
»	124.	»	16.
»	78. 37-58.	2	» 1.
»	111.	»	» 2.
»	114.	»	» 3.
»	136.	»	» 4.
»	9.	»	» 5.
»	29.	»	» 6.
»	33.	»	» 7.
»	112.	»	» 8.
»	147.	»	» 9.
»	97.	»	» 10.
»	93.	»	» 11.
»	96.	»	» 12.
»	100.	»	» 13.
»	110. Hebr. 8.	Romeinen	1.
»	134.	»	» 2.
»	133.	»	» 3.
»	92.	»	» 4.
»	135.	»	» 5.
»	65.	»	» 6.
»	119. 1-24.	»	» 7.
»	119. 25-56.	»	» 8.
»	119. 57-104.	»	» 9.
»	119. 105-136.	»	» 10.
»	119. 137-176.	»	» 11.
»	84. Hebr. 9.	»	» 12.

* Lev. 1.	Brandoffer (Rom. 12).
» 2, 3.	Spijs-, dankoffer (Fil. 4).
» 4.	Zondoffer (Heb. 10. 1-25).
» 5.	Zonden van onbedachtz. (Gal. 6). Schuldoffer voor ontrouw jeg. d. naasten.
» 6.	Verord. voor de priesters bij 't offer (Heb. 10 enz.).
» 7.	Verdere verordeningen (2 Kor. 5. 18 enz.).
» 8.	Inwijding des tabernakels (Hebr. 8. 11. enz.).
» 9.	Aärons eerste off. (Heb. 5).
» 10.	Moz. gestreng en zachtmoe- dig (Hebr. 10. 26-39).
» 11.	Reine en onreine dieren (Hand. 10).
» 12, 13.	Kraamvrouw. Melaatschh. (Rom. 5. 11-21).
» 14.	Kraamvr. Reiniging v. me- laatschh. (1 Kor. 6. 9-11).
» (15) 16.	Groote Verzoendag (Rom. 3. 21-30).
» 17.	Heilig slachten. geen bloed eten (1 Petr. 1. 15 en v.).
» (18) 19.	(Huwel. wetten). Versch. wetten (2 Kor. 9. 6).

* Om de lezing van Leviticus en een gedeelte van Numeri vruchtbaarder te maken, zijn bij elk der hoofdstukken plaatsen

Psalm 69.	Romeinen 13.
» 50.	» 14.
» 40.	» 15.
» 139.	» 16.
» 24.	Efeze 1.
» 116.	» 2.
» 134.	» 3.
» 135.	» 4.
» 97.	» 5.
» 87.	» 6.
» 39.	1 Petrus 1.
» 51.	» 2.
» 130.	» 3.
» 8.	» 4.
» 101.	» 5.

mit het Nieuwe Testament aangewezen, die met het gelezene in eenig verband kunnen worden gebracht.

Lev. (20) 21.	(Grove ontucht). Reinh. v. Pr. en H. P. (1 Tim. 3).
» 22.	Heilige priesterspijzen (1 Kor. 11. 17 en volg.).
» 23.	Hoogtijden (Gal. 4).
» 24.	Licht en brood in 't heiligd. Straf der godlasteraars (Mat. 5. 33 en volg.).
» 25.	Jubeljaar enz. (Jez. 61) (Hebr. 4. 9).
» 26.	Beloften en bedreigingen (Mat. 6. 33).
» 27.	Geloften. Tienden Lossingen (1 Kor. 6. 19, 20).
Num. 1, 2.	Telling en legering (Jez. 11. 10-12).
» 3.	Huis Levi. Priesterwacht (1 Kor. 12).
» 4.	Vervolg (Ef. 4. 1-16).
» (5) 6.	(IJverwat.) Nazireërs. H. P. zegen (1 Thess. 5. 5-24).
» 7.	Offers der stamhoofden (Mich. 6. 6-8; Joh. 19. 28-30; 1 Petr. 1. 18, 19).
» 8, 9.	Leviten reiniging. Pascha. Wolkkolom (Kol. 3. 17).
» 10.	Zilveren trompetten. Opt. van Sinaï (1 Kor. 14. 8; Rom. 8. 13 en volg.).

Psalm 99.

» 66.

» 81.

» 7.

» 72.

» 115.

» 147.

» 68.

» 134.

» 135.

» 67.

» 118.

» 99.

» 136.

Kolossensen 1.

» 2.

» 3.

» 4.

Filemon.

Filippensen 1.

» 2.

» 3.

» 4.

Hebreëen 1.

» 2.

» 3.

» 4.

» 5.

Num. 11.	Lust tot vleesch.
» 12.	Mirjam.
» 13, 14. 1-4.	Verspieters uitgezonden en weergekeerd. (Hebr. 3. 12).
» 14, 5. enz.	Vervolg.
» 15.	Offeranden. Sabbathschen- nis, enz.
» 16. 1-41.	Oproer van Korah.
» 16. 42 enz. 17.	Staf Aärons.
» 18.	Leviten deel (1 Kor. 9).
» 19.	Water der reiniging (Hebr. 9. 13 en volg.).
» 20.	Mirjams dood. Steenrotse. Aärons dood.
» 21.	Koperen slang. Sihon. Og. (Joh. 3. 13).
» 22.	Bileam.
» 23, 24.	Vervolg.
» 25, 26.	Midian. Ontucht. Telling.
» 27.	Dochteren Zelafeads Jozua.
» 28.	Feestoffers, enz.
» 29, 30.	Feestoffers. Geloften.
» 31.	Wrake der Midianiten.
» 32.	Verdeeling van 't Overjor- daansche.
» 33.	Optochten van Israël.
» 34, 35.	Uitdeeling des lands. Vrij- steden.

Psalm	78. 1-39.	Hebreëen	6.
»	78. 40-72.	»	7.
»	106. 1-26.	»	8.
»	95.	»	9.
»	92.	»	10.
»	94. 1-11.	»	11. 1-16.
»	94. 12 enz.	»	11. 17-40.
»	23.	»	12.
»	51.	»	13.
»	90.	Titus	1.
»	135.	»	2.
»	139.	»	3.
»	36.	1 Timotheus	1.
»	95.	»	2.
»	25.	»	3.
»	81.	»	4.
»	116.	»	5.
»	68.	»	6.
»	136.	2	»
»	90.	»	1.
»	5.	»	2.
»		»	3.

Num. 36.		Dochters van Zelafead.
Deuternomium	1.	Herinn. aan Israëls tochten.
»	2.	Vervolg.
»	3.	Vervolg.
»	4.	Herhaling der wet.
»	5.	Vervolg.
»	6.	Vervolg.
»	7.	Vervolg.
»	8.	Vervolg.
»	9.	Voorstell. van Kanaän en Gods verbeurde genade.
»	10.	Twee nieuwe tafelen.
»	11.	Zegen en vloek
»	12.	Plaatsen van den godsdienst.
»	13.	Valsche prof. en waarzeg.
»	14.	Rein en onrein, enz.
»	15.	Schuldenaars. Eerstgebor.
»	16.	De drie groote feesten, enz.
»	17.	Wet v. richters en koning.
»	18.	Levitendeel. De gr. Prof.
»	19.	Vrijsteden, enz.
»	20.	Krijgswetten.
»	21.	Eerstgeboorte, enz.
»	22. 1-12.	Zacht, rein en kuisch.
(13 enz.; 23. 1)	2-25.	
»	24. 25.	Rechtvaard. Vergelding.
»	26.	Eerstelingen. Sluit. d. verb.
»	27.	Vloekspraken (Gal. 3. 10-13).
»	28.	Zegen en vloek.

Psalm 33.	2 Timotheus 4.
» 118.	Judas.
» 111.	2 Petrus 1.
» 131.	» 2.
» 147.	» 3.
» 119. 1-16.	1 Johannes 1.
» 119. 17-32.	» 2.
» 119. 33-48.	» 3.
» 119. 49-64.	» 4.
» 145.	» 5.
» 119. 65-80.	2 »
» 67.	3 »
» 119. 81-96.	Openbaring 1.
» 119. 97-112.	» 2.
» 119. 113-128.	» 3.
» 10.	» 4.
» 122.	» 5.
» 72.	» 6.
» 135.	» 7.
» 9.	» 8.
» 68.	» 9.
» 34.	» 10.
» 15.	» 11.
» 5.	» 12.
» 112.	» 13.
» 97.	» 14.
» 125.	» 15.

Deuternomium	29.	Verbondsbevestiging.
»	30.	Nog eenm. zegen en vloek.
»	31.	Mozes bem. het volk en Joz.
»	32.	Lied van Mozes.
»	33, 34.	Zegen en dood van Mozes.
Jozua	1, 2.	Jozua zendt verspieters.
»	3, 4.	Isr. gaat over den Jordaan.
»	5.	Besnijdenis.
»	6.	Jericho.
»	7.	Achan.
»	8.	Inneming van Ai.
»	9.	Gibeon.
»	10.	Verovering van 't land Kan.
»	11, 12.	Vervolg.
»	13, 14.	Stamdeelen. Kaleb.
»	15.	Verdeeling des lands.
»	16, 17.	Vervolg.
»	18.	Vervolg.
»	19.	Vervolg.
»	20, 21.	Vrijsteden. Sted. der Lev.
»	22.	Ontslag der Overj. stamm.
»	23.	Jozua vermaant tot godsvr.
»	24.	Joz. en Isr. kiezen den Heer.
Richteren	1.	Israël na Jozuaas dood.
»	2, 3.	Othniël, Sangar, Ehud.
»	4.	Barak en Debora.
»	6.	Gideon.
»	7.	Vervolg.
»	8.	Vervolg.

Psalm 115.	Openbaring 16.
» 36.	» 17.
» 47.	» 18.
» 108.	» 19.
» 16.	» 20.
» 135.	» 21.
» 114.	» 22.
» 20.	Job 1.
» 149.	» 2.
» 5.	» 3.
» 6.	» 4.
» 15.	» 5.
» 46.	» 6.
» 33.	» 7.
» 92.	» 8.
» 68.	» 9.
» 136.	» 10.
» 115.	» 11.
» 104.	» 12.
» 9.	» 13.
» 133.	» 14.
» 145.	» 15.
» 128.	» 16.
» 129, 130.	» 17.
» 85.	» 18.
Richteren 5.	» 19.
Psalm 118.	» 20.
» 149.	» 21.
» 81.	» 22.

Richteren 9.	Abimelech.
» 10.	Thola.
» 11.	Jeftha.
» 12, 13.	Vervolg. Manoah.
» 14, 15.	Simson.
» 16.	Vervolg.
» 17, 18.	Micha.
» 19.	De Leviet en zijn bijwif.
» 20.	Wraak over Benjamin.
» 21.	Maagdenroof.
Ruth 1.	Naomi keert terug.
» 2.	Ruth leest airen.
» 3, 4.	Boaz lossen,
1 Samuel 1.	Hanna.
» 2, 12, enz.	Elie en zijne zonen.
» 3.	Samuel geroepen.
» 4.	De arke genomen.
» 5, 6.	De arke bij de Filistijnen en teruggezonden.
» 7.	De arke te Kirjath-Jearim enz.
» 8.	Israël begeert een koning.
» 9, 10, 1-8.	Saul tot koning gezalfd.
» 10, 9 enz. 11.	Saul tot koning gekozen. 1e krijgstoct,
» 12.	Samuels afstand.
» 13.	Strijd met de Filistijnen.
» 14.	Jonathans heldenstuk.

* H. 1—4 en 31. 10—31 vinden elders een plaats, doch zijn

Psalm	11.
»	107.
»	141.
»	113.
»	129.
»	64.
»	135.
»	14.
»	12.
»	75.
»	42.
»	121.
»	128.
1 Samuel	2. 1-12.
Psalm	75.
»	62.
»	44.
»	96.
»	66.
»	99.
»	21.
»	101.
»	85.
»	83.
»	33.

Job	23.
»	24.
»	25.
»	26.
»	27.
»	28.
»	29.
»	30.
»	31.
»	32.
»	33.
»	34.
»	35.
»	36.
»	37.
»	38.
»	39.
»	40.
»	41.
»	42.
Spreuken	5*.
»	6.
»	7.
»	8.
»	9.

hier te lezen indien men 't Hooglied (zie verv.) voorbijgaat.

1	Samuel	15.	Saul verworpen.
	»	16.	David gezalfd.
	»	17.	David en Goliath
	»	18.	Sauls aanslagen tegen Dav.
	»	19.	David's vlucht.
	»	20.	David en Jonathan.
	»	21.	Dav. te Nob en bij de Filist.
	»	22.	Doëg.
	»	23.	David te Kehila.
	»	24.	David te Engedi, spaart Sauls leven.
	»	25.	Abigail.
	»	26.	David spaart ten 2e maal Sauls leven.
	»	27.	David bij Achis.
	»	28.	Saul en de toovenares.
	»	29, 30.	Ziklag verbrand.
	»	31. 2 Sam. 1.	Sauls dood.
2	»	2.	Dav. te Hebr. (Azahels dood)
	»	3.	Abners dood.
	»	4, 5.	Isboeths dood. De burcht Sion genomen.
	»	6.	De arke opgebracht.
	»	7.	David wenscht den Heere een tempel te bouwen.
	»	8, 9.	Overwinning. Mefibozeth.
	»	10.	David overw. de Syriërs.
	»	11, 12. 1-23.	David en Uria.
	»	12. 24 enz. 13.	Ammon en Absalom.

Psalm 50.

» 138.

» 27.

» 55.

» 59.

» 133.

» 34.

» 52.

» 56.

» 4.

Spr. 31. 10 en volg.

Psalm 54.

» 139.

» 125.

» 7.

» 76.

» 61.

» 101.

» 118.

» 47.

» 132.

» 112.

» 60.

» 51.

» 139.

Spreuken 10.

» 11.

» 12.

» 13.

» 14.

» 15.

» 16.

» 17.

» 18.

» 19.

» 20.

» 21.

» 22.

» 23.

» 24.

» 25.

» 26.

» 27.

» 28.

» 29.

» 30. 31, 1-9.

Prediker 1.

» 2.

» 3.

» 4.

2 Samuel	14.	Absalom teruggeroepen.
»	15.	Davids vlucht v. Absalom.
»	16.	Siba Simeï.
»	17.	Achitofels dood.
»	18.	Absoloms dood. David keert weder te Jeruzalem.
»	19.	Simeï. Mefibozeth. Barzilai.
»	20.	Joab. Zeba.
»	21.	Eisch der Gibeoniten vold.
»	23.	Helden Davids.
»	24.	Telling des volks. Aravna's dorschvloer.
1 Kronieken	28.	Davids bevelen aan Salomo omtrent den tempel.
»	29.	Dav. looft den Hr. en offert.
1 Koningen	1.	Adonia en Salomo.
»	2.	Salomoos 1ste regeeringsd.
»	3.	Salomo bidt om wijsheid.
»	4.	Salom. macht, rijkd. wijsh.
»	5.	Salomo en Hiram.
»	6.	Salomoos tempelbouw.
»	7.	Salomoos tempelbouw.
»	8.	Inwijding van Sal. tempel.
»	9.	2 Versch. v. Jehova aan Sal.
»	10.	Koningin van Scheba.
»	11.	Salomoos dwaasheid.
»	12.	Verdeeling des rijks.

* De profetische boeken zijn gerangschikt naar den tijd waarin zij geacht worden geschreven te zijn.

Spreuken 4.	Prediker 5.
Psalm 5.	» 6.
» 62.	» 7.
» 36.	» 8.
» 28.	» 9.
» 92.	» 10.
» 26.	» 11, 12.
2 Samuel 22.	(Hooglied) 1, 2.
Psalm 33.	» 3, 4.
» 32.	» 5, 6.
» 89, 1-38.	» 7, 8.
» 132.	Joël 1 *.
» 20.	» 2.
Spreuken 1.	» 3.
» 2.	Amos 1.
» 3.	» 2.
Psalm 72.	» 3.
» 20.	» 4.
» 116.	» 5.
» 67.	» 6.
Spreuken 7.	» 7.
» 8.	» 8.
» 9.	» 9.
» 10.	Jezaia 1.

* De boeken van Jona, Daniel en Haggai komen in de morgenlezing voor.

1 Koningen 13.	De man Godseerst getrouw, daarna ongehoorzaam.
» 14. 1-20.	Jerobeams kind sterft.
» 14. 21 enz. 15. 8.	Rehabeam. Abia.
2 Kronieken 14, 15.	Aza.
» 16.	Aza.
1 Kon. 15. 25, 16.	Israëls goddel. koningen.
2 Kronieken 17.	Jozafat.
1 Koningen 17.	Elia de Tisbiet.
» 18.	Elia en de Baalspriesters.
» 19.	Elia op Horeb.
» 20.	Achab en de Syriërs.
» 21.	Naboths wijngaard.
» 22. 1-51.	Achabs dood.
» 22. 52 enz } 2 Kon. 1. }	Elia en Ahazia.
2 » 2.	Elias opvaart.
» 3.	Krijg tegen Moab.
» 4.	Elizaas vijf wonderen.
» 5.	Naäman de Syr. en Gehazi.
» 6. 1-23.	Eliza en de Syriërs.
» 6. 24 enz. 7.	Eliza en de hongersnood.
» 8.	Eliza en Hazaël.
» 9.	Jehu en Izébel.
» 10.	Jehu en 't geslacht Achabs.
» 11.	Joas verborgen en kon. gem.
» 12.	Joas heelt den tempel.
» 13.	Joas en Eliza.
» 14.	Jerobeam II.

Spreuken 11.

» 12.

» 13.

Psalm 61.

Spreuken 14.

Psalm 73.

» 75.

» 80.

» 115.

» 62.

» 33.

» 94.

» 10.

» 97.

» 84.

» 76.

» 145.

» 5.

» 34.

» 146.

» 82.

» 37. 1-20.

» 37. 21-40.

» 21.

» 132.

» 44.

Amos 1.

Jezaia 2.

» 3, 4.

» 5.

» 6.

» 7.

» 8.

» 9.

» 10.

» 11.

» 12.

» 13.

» 14.

» 15.

» 16.

» 17.

» 18.

» 19.

» 20.

» 21.

» 22.

» 23.

» 24.

» 25.

» 26.

» 27.

» 28.

» 29.

Jona 1, 2.	Jona op zee en in den visch.
» 3, 4.	Ninevé bekeert zich.
2 Kronieken 26.	Uzia.
» 27, 28.	Jotham. Achas.
» 29.	Hiskia.
2 Kon. 17, 18. 1-12.	Wegvoering van Israël.
Jezaia 36.	Hiskia en Sanherib.
» 37.	Sanherib gestraft.
» 38.	Hiskia krank.
» 39.	Hiskia en de Babyl. gezant.
2 Kron. 32. 33. } » 33. }	Manasse en Ammon.
2 Koningen 22.	Josia vindt het wetboek.
» 23. 1-27.	Josia viert Pascha.
» 23. 28-37. } Jer. 1. }	Judaas oordeel rijpt.
» 24.	Jeruzalem ingenomen.
Jeremia 27.	Jeremiaas profecy.
» 28.	Jeremia en Hananja.
» 32.	Jerem. profet. Israëls herstelling.
» 33.	Jerem. profet. Israëls herstelling.
» 34.	Jeremia en Zedekia.
» 37.	Jeremia in de gevangenis.
» 38.	Jeremia in den kuil.
2 Koningen 25.	Jeruzalem verwoest.
Jeremia 40.	Gedalja

* H. 36-39 vinden in de morgenlezing hun plaats.

Psalm 139.	Jezaia 30.
» 103.	» 31.
Jezaia 6.	» 32.
Psalm 58.	» 33.
» 20.	» 34.
Jezaia 28.	» 35 *.
Psalm 144.	» 40.
» 48.	» 41.
» 61.	» 42.
» 39.	» 43.
» 51.	» 44.
» 19.	» 45.
» 81.	» 46.
» 70.	» 47.
» 74.	» 48.
» 77.	» 49.
» 25.	» 50.
» 68. 1-21.	» 51.
» 68. 22-36.	» 52. 1-12.
» 2.	» 52. 13-15, 53.
» 140.	» 54.
» 63,	» 55.
Klaaglied 1.	» 56.
» 2.	» 57.

Jeremia 41, 42.	Gedalja vermoord.
» 43.	Jerem. n Egypte vervoerd.
» 44.	Jeremia in Egypte.
Daniel 1.	Daniël en zijne vrienden.
» 2.	Nebukadnezars droom.
» 3.	De drie mann. in den oven.
» 4.	Nebukadnezar vernederd.
* » 7.	Daniëls gezicht. (1 ^e jaar van Belzazar).
» 8.	Daniëls gezicht in 't 3 ^e jaar van Belzazar.
» 5.	Belzazars dood.
» 6.	Daniël in den leeuwenkuil.
9 9.	Daniël en Gabriël.
Ezra 1, 2.	Judaas terugkeering.
» 3.	Aanvang v. d. tempelbouw.
Daniël 10. 11. 1-13.	Daniëls gez. onder Kores.
» 11. 13-45.	Vervolg.
» 12.	Vervolg.
Ezra 4.	Verstoring v. d. tempelb.
» 5.	Hervatting v. d. tempelb.
» 6.	Voltooing v. d. tempelb.
Esther 1.	Verstooting van Vasthi.
» 2.	Esther koningin.
» 3.	Hamans verhooring.
» 4.	Rouw bij de Joden.
» 5.	Esther bij den koning.

* Het boek Daniel is deels historisch (1-6), deels profetisch 7-12. De hoofdstukken zijn hier geschikt naar de tijdorde der

Klaaglied. 3.	Jezaia 58.
» 4.	» 59.
» 5.	» 60.
Psalm 137.	» 61.
» 97.	» 62.
» 150.	» 63.
» 49.	» 64.
» 98.	» 65.
» 91.	» 66.
» 94.	Micha 1.
» 34.	» 2.
» 110.	» 3.
» 126.	» 4.
» 84.	» 5.
» 89. 1-19.	» 6.
» 89. 20-53.	» 7.
» 16.	Hosea 1.
» 102.	» 2. 3.
Haggai 1.	» 4.
» 2.	» 5.
Psalm 49.	» 6.
» 125.	» 7.
» 10.	» 8.
» 64.	» 9.
» 25.	» 10.

gebeurtenissen en gezichten daarin vermeld.

Esther 6.	Mordechai verhoogd.
» 7.	Haman gestraft.
» 8.	Blijdschap bij de Joden.
» 9, 10.	De vijand. d. Jod. gestraft.
Ezra 7.	Ezra trekt naar Jeruzalem.
» 8.	Ezra voert de 2e karavaan naar Jeruzalem.
» 9, 10.	Zonde en Boete.
Nehemia 1, 2.	Nehemia keert naar Jeruz.
» 3.	Men bouwt en herstelt.
» 4.	Men bouwt en herstelt.
» 5.	De armen beschermd.
» 6.	Nehemia verijdelt den raad zijner vijanden.
» 7, 8.	Inrichting der stad. Feest.
» 9.	De groote boetedag.
» 10, 11.	Verdere maatregelen.
» 12, 13.	Hervormingen.
Lukas 1. 1-25.	Zacharias en Elizabeth.
» 1. 26-56.	Maria. Gabriël. Elizabeth.
» 1. 57-80.	Geboorte v. Joh. d. Doop.
Mattheus 1.	Maria en Jozef.
Lukas 2. 1-20.	Geboorte van Jezus.
» 2. 21-40.	Voorstell. in den Tempel.
Mattheus 2.	Wijzen uit het Oosten.
Lukas 2. 40-52.	Jezus 12 jaar.
Johannes 1, 1-18.	Het woord is vleesch gew.
Lukas 3. 1-18.	Johannes de Dooper.

Psalm 57.
 » 7.
 » 30.
 » 109.
 » 122.

 » 66.
 » 32.
 » 77.
 » 102.
 » 44.
 » 15.

 » 58.
 » 96.
 » 52.
 » 86.
 Mal. 4. Psalm 117.

Psalm 113.
 » 89. 1-16.
 » 100.
 » 82. 16-33.
 » 98.
 » 67.
 » 72.
 » 84.
 Spreuken 8.
 Psalm 32.

Hosea 11.
 » 12.
 » 13.
 » 14.
 Nahum 1.

 » 2.
 » 3.
 Zephan. 1.
 » 2.
 » 3.
 Habak. 1.

 » 2.
 » 3.
 Jeremia 1.
 » 2.
 » 3.
 » 4.
 » 5.

 » 6.
 » 7.
 » 8.
 » 9.
 » 10.
 » 11.
 » 12.
 » 13.

Mat. 3. 13 enz. 4. 1-14	Jezus gedoopt en verzocht.
Johannes 1. 19-52.	Eerste discipelen.
» 2. 1-22.	Bruiloft te Kana. Tempel- reiniging.
» 2. 23 enz. 3. 1-21.	Nikodemus.
» 2. 22-36.	Laatste getuigenis van Joh. den Dooper.
» 4.	Samaritaansche vrouw. Ko- ninklijke hoveling.
Lukas 4. 14-30.	Jezus te Nazareth.
Mattheus 4. 13-25.	Jezus te Kapernaum Luk. 5. 1-11. Roeping van dis- cipelen.
» 5.	Bergrede.
» 6.	Bergrede.
» 7.	Bergrede.
» 8. 1-17.	Melaatsche. Hoofdman.
Marcus 3. 13-35.	Roeping der apostelen enz.
Mattheus 13. 1-53.	Gelijkenissen.
» 8. 18-34.	Overvaart naar de Gadaren.
» 8.	Geraakte. Roeping. Doch- ter van Jäirus enz.
Lukas 7. 11-50.	Wed. te Nain. Boetvaard.
Johannes 5.	Jezus op het Purimfeest te Jeruzalem.
Mattheus 12. 1-21.	Airen plukken op sabbath. Verdorpe hand enz.
Marcus 6. 1-34.	Uitzending der 12. Dood des Doopers enz.

Psalm 91.	Jeremia 14.
» 24.	» 15.
» 132.	» 16.
» 25.	» 17.
» 2.	» 18.
» 42.	» 19.
» 12.	» 20.
» 119. 1-32.	» 21.
» 119. 33-64.	» 22.
» 119. 65-96.	» 23.
» 112. 97-144.	» 24.
» 130. 131.	» 25.
» 40. 41.	» 26.
» 92.	» 27.
» 107.	» 28.
» 146.	» 29.
» 116.	» 30.
» 103.	» 31.
» 120.	» 32.
» 73.	» 33.

Mattheus 14. 13-34.	Eerste wonderspijz. Wandeling op zee.
Johannes 6. 22-71.	Rede te Kapernaum.
Mattheus 14. 35 enz.	Menscheninzett. Kananésche. Doofstomme.
15. 31.	
Marcus 8. 1-26.	2e Wonderspijziging. Blinde te Bethsaïda.
Johannes 7, 8. 1.	Jezus op 't loofhuttenfeest.
» 8. 2-59.	De vrouw in overspel gegrepen.
» 9.	Blindgeborene.
» 10.	Jezus de goede Herder.
Mattheus 16. 13-28.	Cesarea Filippi. 1e Lijdensverkundiging.
» 17.	Verheerlijking op den berg. Maanzieke enz.
» 18.	Strijd om den voorrang enz.
Lukas 9. 51-62, 10.	Jezus reize. Uitz. der 70.
» 11.	Jezus bij de Fariz. ter maalt.
» 12.	Jezus rede tot het volk.
» 13.	Dood des Galileërs enz.
» 14.	Avondmaalsnoodigingen.
» 15.	De verlorenen gevonden.
» 16.	Onrechtvaar. Rentmeester. Rijke man en Lazarus.
» 17.	Tien Melaatschen.
» 18. 1-17.	Aanhouding in 't gebed. Tollenaren en Farizeën.
Johannes 11.	Opwekking van Lazarus.

Psalm 111.	Jeremia 34.
» 23.	» 35.
» 145.	» 36.
» 27.	» 37.
» 122, 81.	» 38.
» 38.	» 39.
» 118.	» 40.
» 23.	» 41.
Jezaia 52. 13-15, 53.	» 42.
Psalm 65.	» 43.
» 69.	» 44.
» 4.	» 45, 46.
» 143.	» 47.
» 104.	» 48.
» 94.	» 49.
» 138.	» 50.
» 51.	» 51.
» 17.	» 52.
» 50.	Ezechiël 1, 2.
» 32.	» 3.
» 86.	» 4.

Mattheus 19.	Echtscheiding. Kinderze- gen. Rijke jongeling.
» 20.	Arbeiders in den wijnberg. 3e Lijdensverk.
Lukas 19. 1-28.	Zachéus. Gelijkenis der ponden.
Johannes 12.	Zes dagen voor 't Paasch- feest. Zalving. Intrede te Jeruzalem.
Mattheus 21. 11-46.	Jezus naar Bethanië. Vij- geboom.
» 22.	Gelijkenissen. Twistvragen.
» 23.	Wee over de Farizeën en Jeruzalem.
» 24.	Profecy der laatste dagen.
» 25.	Gelijken. der Maagden enz.
Lukas 22 1-30.	Heilig Avondmaal.
Johannes 13.	Voetwassching, enz.
» 14.	Redenen aan 't Avondmaal.
» 15.	Verdere redenen.
» 16.	Verdere redenen.
» 17.	Hoogpriesterlijk gebed.
Mattheus 26. 30-56.	Gethsémané.
Johannes 18. 12-24.	Jezus voor Annas.
Mattheus 26. 59-75.	Valsche get. Verlooch. v. P.
Lukas 22. 63-71. }	Jezus voor 't Sanhedrin.
Mattheus 27. 1-10. }	Judas.
Joh. 18. 28-38. }	Jezus voor Pilatus en He- rodes.
Lukas 23. 5-16. }	

Psalm 19.

» 22.

» 139.

» 45.

» 80.

» 110, 2.

» 12.

» 98.

» 92.

» 23.

» 41.

» 119. 89-129.

» 119. 130-160.

» 119. 161-176.

» 110, 133.

» 88, 41.

» 57.

» 25.

» 58.

» 43, 64.

Ezechiël 5.

» 6.

» 7.

» 8.

» 9.

» 10.

» 11.

» 12.

» 13.

» 14, 15.

» 16.

» 17.

» 18.

» 19.

» 20.

» 21.

» 22.

» (23), 24.

» 25.

» 26.

Matth. 27. 15-30.	Jezus of Barrabbas! Zie den mensch.
Johann. 19. 1-16.	
Lukas 23. 24-43.	
Johann. 19. 17-27.	Eerste drie kruiswoorden.
Matth. 27. 45-47.	
Johann. 19. 28-30.	
Lukas 23. 46.	Laatste vier kruiswoorden en Dood.
Matth. 27. 51-56.	
Johann. 19. 31-37.	
Mattheus 27. 12-66.	Afneming. Begrafenis.
» 28. 1-15.	Opstanding van Jezus.
Johannes 20. 1-18.	Joh. en Petr. Maria Magd.
Lukas 24 13-49.	Emmausgangers.
Johannes 20. 19-31.	Thomas.
» 21.	Jezus aan de Galil. zee.
Marcus 16.	Opstand. Gesch. Besluit.
Handel. 1.	Hemelvaart, enz.
» 2.	Uitstorting des H. G.
» 3.	Petr. en Joh. in den tempel.
» 4. 1-31.	Gevangennem. der App.
» 4. 32 enz. 5.	Ann. en Saff. Petrus voor den Hoogepriester.
» 6.	Stéfanus.
» 7.	Redevoering van Stéfanus.
» 8.	Verstrooiing. Kamerling.
» 9.	Bekeering van Paulus.
» 10.	Petrus en Cornelius.
» 11.	De gemeente te Antiochie.

* De morgenlezingen vallen hier kort, doch de stoffe leent

Jezaia 53*.	Ezechiël 27.
Psalm 22.	» 28.
» 31.	» 29.
» 16.	» 30.
» 24. 1 Kor. 15.	» 31.
» 138.	» 32.
» 133.	» 33.
» 100.	» 34.
» 116.	» 35.
» 96.	» 36.
» 47, 148.	» 37.
» 149.	» 38.
» 46.	» 39.
» 124.	» 40.
» 37.	» 41.
» 119. 9-56.	» 42.
» 119. 89-112.	» 43.
» 68.	» 44.
» 103.	» 45.
» 86, 87.	» 46.
» 72.	» 47.

zich gemakkelijk tot eenige bespreking, voor den huisvader.

Handel. 12.	Herodes doodt Jak. Petr. gevangen. Herod. sterft.
» 13.	Paul. op Cypr. en in Pisidië.
» 14.	Paulus te Lystre.
» 15.	Eerste Kerkvergadering.
» 16.	Paulus 2e reis naar Europa.
» 17.	Thessal. Béréa. Athene.
» 18.	Van Korinthe naar Jeruz.
» 19.	Paulus te Efezus.
» 20.	Naar Jeruzalem.
» 21. 1-39.	Paulus te Jeruzalem.
» 21. 40, 22.	Verandwoord. van Paulus.
» 23.	Paulus gevangen.
» 24.	Paulus voor Felix.
» 25.	Beroep op den keizer.
» 26.	Paulus voor Agrippa.
» 27.	Paulus op zee.
» 28.	Paulus te Rome.

Psalm 49.
 » 67, 99.
 » 115.
 » 98.
 » 146.
 » 138.
 » 95.
 » 70, 71.
 » 91.
 » 13.
 » 66.
 » 26.
 » 35.
 » 43.
 » 82.
 » 107.
 » 33.

Ezechiël 48.
 Obadja.
 Zachar. 1.
 » 2, 3.
 » 4, 5.
 » 6.
 » 7.
 » 8.
 » 9.
 » 10.
 » 11.
 » 12.
 » 13.
 » 14.
 Maleac. 1.
 » 2.
 » 3, 4.

VERANDERLIJKE FEESTDAGEN

JAAR.	PASCHEN.	HEMELVAARTSDAG.	PINKSTEREN.
1876.	16 April.	25 Mei.	4 Juni.
1877.	1 »	10 »	20 Mei.
1878.	21 »	30 »	9 Juni.
1879.	13 »	22 »	1 »
1880.	28 Maart	6 »	16 Mei.
1881.	17 April	26 »	5 Juni.
1882.	9 »	18 »	28 Mei.
1883.	25 Maart	3 »	13 »
1884.	13 April	22 »	1 Juni.
1885.	5 »	14 »	24 Mei.
1886.	28 Maart	6 »	16 »
1887.	10 April	19 »	29 »
1888.	1 »	10 »	20 »
1889.	21 »	30 »	9 Juni.
1890.	13 »	22 »	1 »
1891.	29 Maart	7 »	17 Mei.
1892.	17 April	26 »	5 Juni.
1893.	9 »	18 »	28 Mei.
1894.	25 Maart	3 »	13 »
1895.	14 April	23 »	2 Juni.
1896.	5 »	14 »	24 Mei.
1897.	25 »	3 Juni	13 Juni.
1898.	10 »	19 Mei	29 Mei.
1899.	30 Maart	8 »	18 »
1900.	22 April	31 »	10 Juni.

EEN MORGEN- EN AVONDGEBED

VOOR

ELKEN DAG DER WEEK.

DOOR

J. P. HASEBROEK.

I.

ZONDAG-MORGEN-GEBED.

Aanbiddenswaardig God! Zie ons hier op den dag, dien gij u gemaakt, dien gij u geheiligd en gezegend hebt. Geef ons op dien gezegenden dag een dubbel deel van uwen zegen: geef ons op dien heiligen dag een dubbel deel van uwen Heiligen Geest. Hebt gij, o God! op den sabbatdag gerust van uwen goddelijken arbeid en u verlustigd in het werk uwer handen: geef dat ook wij nu van onzen arbeid rusten mogen. Ja, ruste ons lichaam

van zijn werk; ruste onze ziele van hare moeite en arbeid onder de zon; maar ruste vooral onze geest in u als den God van zijn heil. Ruste al wat binnen in ons is in het volbrachte werk van CHRISTUS: en schenke vooral de bewustheid van onze verzoening met u door zijn bloed ons een inwendigen sabbatsvrede, die alle verstand te boven gaat!

Wij danken u, Vader, Heer des hemels en der aarde! dat gij ons als een schaap uwer weide in uwe kerk hebt doen geboren worden en leven; dat gij ons tot nu toe uw Woord en zoovele andere genademiddelen ter onzer verlossing en zaliging schenkt. Leer ons, o God, op zoo groote zaligheid acht te geven: laat ons ook heden uwe genadegaven niet te vergeefs mogen ontvangen. Ga met ons op naar uw huis: laat het ons in waarheid een huis Gods en eene poorte des hemels wezen. Dat het ons goed zij, aldaar nabij u te zijn. Geef ons ooren om te hooren, wat uw Geest tot de gemeente, wat hij tot een iegelijk onzer zegt. Open onze oogen, opdat wij aanschouwen de wonderen uwer genade. Leer ons onze ellende kennen, onzen afval betreuren, onze zonde verfoeien en ons zelve verwerpen en veroordee-

len: maar als wij bij ons zelven veroordeeld zijn, leer ons dan onze vrijspraak zoeken en vinden bij u in het bloed van JEZUS CHRISTUS, dat ook heden om betere dingen dan ABEL, dat ook heden om verlossing en zaligheid roept. Wees de heerlijkheid der sterkte uwer knechten en geef den dienaren des woords de opening desmonds met vrijmoedigheid, opdat zij getrouwe uitdeelaars uwer verborgenheid mogen zijn. Zegen de gansche Gemeente, die op dezen dag opgaat voor uw aangezicht en betoon het aan haar dat gij niet tot uw volk gezegd hebt: Zoek mij te vergeefs! Heere! doe ook heden aan uwen wijngaard wat er aan te doen is, opdat hij vele vruchten drage, die door JEZUS CHRISTUS u zijn tot heerlijkheid en prijs!

Vader van alle barmhartigheid. Hoe goed is het ons reeds nu, daar wij dezen aardschen sabbat mogen vieren. Maar hoeveel beter nog moet dan niet de eeuwige sabbat zijn, die daar boven gevierd wordt door het volk van God. Geef dat deze aardsche sabbat ons een voorsabbat van dien hemelsabbat zij: ja, laat ons heden den eeuwigen sabbat aanvangen, opdat van nu aan ons leven maar één dag

der ruste, maar één feest der verlossing, maar ééne dagelijksche opstanding uit de dooden zij! Schenk ons dit alles door JESUS CHRISTUS, dien gij uit de dooden opgewekt hebt, opdat onze hopen op u zijn zou! *Amen.*

II.

ZONDAG-AVOND-GEBED.

Liefderijke en getrouwe God. Aan den avond van den dag, dien gij tot uwen dienst afgezonderd hebt, gevoelt ons hart dubbele behoefte om voor u het avondoffer der dankzegging te ontsteken. Laat het u door CHRISTUS een welgevallig reukwerk mogen zijn. Neem om zijns naams en bloeds wille in genade aan al de offers, die wij u heden met de Gemeente hebben toegebracht. Wij danken u, dat gij ons het voorrecht gaaft in uw heiligdom tot u te mogen naderen en ons met het goede uws huizes hebt verzadigd en versterkt. Geef nu maar, dat het gehoorde woord ons niet zij als een klinkend metaal en luidende schelle, wier klank voor een oogenblik gehoord wordt en

dan verdwijnt: laat het woord ook van heden niet ledig tot u wederkeeren: laat het bij ons en bij allen datgene volbrengen, waartoe Gij het zondt. Vergeef ons alle gebrek, waardoor wij heden u niet hebben geheiligd terwijl wij tot u naderden: en gij die goed zijt doe verzoening over ons en over allen die kwamen om u aangezicht te zoeken, maar niet naar de reinheid van uw wezen, van uw dienst en van uw huis. Heilig ons, o God! heilig ons meer en meer van dag tot dag, opdat wij niet alleen op den u geheiligden, maar op elken dag onzes levens u mogen aanbidden, prijzen en dienen: ja, als priesteren voor uw aangezicht u in den tempel onzer harten mogen loven en verheerlijken nacht en dag!

En hebt gij, o God van alle goedertierenheid, ons op dezen dag ruste naar den geest bereid, schenk ons dan nu ook in den nacht ruste naar het lichaam, opdat lichaam en geest door die dubbele ruste versterkt en verkwikt, morgen den arbeid der week blijmoedig mogen hervatten. Waak daartoe bij onze sponde, terwijl wij sluimeren: leger uwe engelen rondom onze tent: doe ons slapen in vrede, we-

tende dat gij ons bewaart opdat wij zeker wonen. Bereid ons door arbeid en rust, door de moeite der aarde en vrede van den sabbat, door het werken om de spijs die vergaat en het werken om de spijs die blijft tot in het eeuwige leven, ja, bereid ons door alle uwe bedelingen en leidingen over ons voor die eeuwige ruste, waar geen behoeftig lichaam het sabbatswerk meer afbreken, geen zonde den sabbatsvrede storen, en geen droefheid of dood de sabbatsvreugde overschaduwten zal.

Amen.

III.

MAANDAG-MORGEN-GEBED.

Vader in den hemel. Gij, die na zes dagen scheppens van uw werk hebt gerust, maar daarom niet ophoudt te werken tot nu toe: och of wij mede alzoo na de ruste van uwendag met nieuwe vreugde ons tot het werk mochten begeven, dat gij ons hebt gegeven om te doen. Zij het niet te vergeefs geweest, dat wij gister een wijl van dat werk gerust

hebben: neen, maar laat de ruste, de vrede, de vreugde, die wij ook gister in de gemeenschap met u hebben gesmaakt, nu ook dienstbaar en vruchtbaar worden bevonden, om ons met te meerderen ijver de hand aan den ploeg van onzen dagelijkschen arbeid te doen slaan, en daarin zonder omzien werkzaam te doen wezen.

Groot is de taak, die gij ons hebt opgelegd; groot is evenzeer onze zwakheid, ja, onze onmacht om die taak te volbrengen: maar gij, die ons daartoe roept, zijt getrouw en sterk; gij zult uw kracht in onze zwakheid volbrengen. Bekwaam ons dan, o God, van alle onze bekwaamheid! door uwen Heiligen Geest tot alles, waartoe gij heden in den weg van onzen plicht ons roept. Laat ons een ieder in het zijne getrouwe huisbezorgers wezen. Dat niemand onzer het hem aanvertrouwd talent in de aarde begrave, maar een ieder daarmede naar zijn vermogen woekere en winste doe voor hemzelve, voor de zijnen, voor de kerk, voor het vaderland, en voor het vaderland daarboven. Laat ons alzoo werken hetgene onze hand vindt om te doen met allekracht, en schenk ons den zegen om aan den

avond van den dag het getuigenis van uwen Geest in ons hart te mogen bezitten, dat wij, naar onze zwakke krachten volbracht hebben het werk, dat gij ons gaaft om te doen. En wat daaraan nu of immer ontbreken moge, o God! bedek gij het alles met de verdiensten van het volmaakt en eeuwiggeldend werk van JEZUS CHRISTUS; ja, wanneer ons hart ons verwijt, dat wij ontrouwe dienstknechten waren en zijn, leer gij ons genoeg hebben aan het woord van uwen Zoon, waarin alleen onze ruste is: Het is volbracht:

o God! schenk ons heden en te allen dage ons dagelijksch brood. Voorzie in alle nooden; wij werpen alle bekommernissen op u; gij zorgt voor ons. Laat in die alles omvattende vaderzorg alle uwe kinderen over geheel de aarde mogen deelen. Vergader alle uwe over die aarde verstrooide kinderen tot één, door het kruis van JEZUS CHRISTUS uwen Zoon! Onze Vader! uw koninkrijk kome! het kome onder Israël, onder de navolgers van den valschen Profeet, onder de Heidenen over de geheele aarde, in onze overzeesche bezittingen, en ook in dat reuzenrijk van China, waar nog zoo vele tien- en honderdtallen van mil-

lienen nederzitten in de schaduw des doods. Maak u op, Heere ons licht! en laat uw licht in de duisternis schijnen. Schijne dat licht in alle duisternissen, ook in de Christenkerk, en geef toch, dat meer en meer alle naam-Christendom wijke voor de aanbidding van u door JEZUS CHRISTUS in geest en in waarheid, in wezenlijkheid en in kracht!

Vader! bereid alzoo de aarde voor den dag der komste van uw Zoon, en verhoor de bede, die reeds nu door den Geest uit het hart van alle uwe kinderen opgaat dag en nacht: Kom, Heere JEZUS! kom haastiglijk! *Amen.*

IV.

MAANDAG-AVOND-GEBED.

o God! Gelijk een slaaf naar de avondschaaduw hijgt, verheugt ons hart er zich in, dat wederom met de avondschaaduw de ure der ruste gekomen is. Wij hebben op nieuw gedurende den dag uw gebod vervuld, dat wij in het zweet onzes aanschijns ons brood eten zullen: wij hebben de hitte des daags door-

gestaan, den last des levens gedragen en het werk onzer handen tot nu toe volbracht: laat ons dan nu ook tot de schaduw uwer vleugelen toevlucht mogen nemen om daaronder ruste te zoeken en te vinden. Het is waar, o God! die ruste, wij hebben haar even als uwe andere weldaden op dezen dag verbeurd: want wij hebben niet gedaan wat wij schuldig waren te doen: wij hebben vaak met slappe hand gearbeid; wij hebben den tijd niet genoeg uitgekocht: wij zijn bij ons werk niet genoeg uwer gedachtig geweest en hebben maar al te vaak vergeten, dat wij uwe dienstknechten waren en rekenschap verschuldigd waren van ons rentmeesterschap ook op dezen dag.... o God! als gij rekenschap vroegt, waar zouden wij verschijnen?

Maar waar wij in alles te kort kwamen bij het werk, dat ons was opgelegd, komen wij tot u met de bede dat gij alle onze werken, ook het werk van dezen dag wasschen wilt in dat bloed van CHRISTUS, dat door zijn reinigende kracht ook het geringste, ook het gebrekkigste werk, dat door het geloof in hem en met het oog op hem gedaan werd, een u welgevallig werk doet zijn. o God! neem ons

dan met alle onze tekortkomingen, zonden en gebreken in genade aan om zijnentwil! Gij hebt het zelf door hem gezegd: Dit is het werk Gods, dat wij gelooven in hem dien Gij gezondend hebt. Heere! wij gelooven in hem. Wij wenschen althans in hem te gelooven: kom onzer ongeloovigheid te hulpe en vermeerder ons het geloof!

Vader in den hemel! Spreid gij ons in den nacht, het leger der ruste: versteek ons in uwe hutte: verberg ons in uwe tent. Schenk ons een matigen, een heiligen, een verheerlijkenden slaap. Wek ons op als het tijd is, en geef ons slapende en wakende bij u te zijn. Laat de ruste van dit avonduur en van dezen nacht ons alzoo een voorsmaak wezen van de ruste op dien laatsten avond onzes levens, als wij na zoo menigen zwaren arbeid en uitgestaan verdriet ons hoofd neigen en in 't graf nederleggen tot aan den jongsten dag.

Amen.

V.

DINSDAG-MORGEN-GEBED.

God onzes levens en van alle onze goeder-tierenheid. Wij danken u, dat gij tot de dagen der jaren onzes levens ook dezen dag wilt toedoen en alzoo den tijd uwer lankmoedigheid en genade nog over ons verlengt. Hoevelen, die met ons den nacht ingingen, zijn niet met ons ontwaakt. Hoevelen, die met ons den dag beginnen, zullen hem niet voleindigen!... Maar dat zou ook ons deel kunnen zijn! o God! wij geven ons geheel aan u over. Kan het zijn, laat ons nog dezen dag, deze week, deze maand, dit jaar. Maar indien niet, ja, indien deze dag de laatste onzes levens wezen moest, geef dan, dat hij een dag der genade en der zaligheid zij. Geef, indien wij reeds niet vroeger die goede keuze gedaan hebben, dat wij u thans met een onberouwelijke keuze tot de Rotssteen onzes harten kiezen, tot ons eenig goed, tot ons deel in eeuwigheid!

Wij bidden u, o God! wil ook heden de

God onzer goedertierenheid en onzer voorzienigheid wezen. Voorzie op uwen heiligen berg in al onze nooden. Leid ons als uwe schapen naar een overvloedige weide: ja, kan het zijn, voer ons aan uwe hand naar wateren der verkwikking en der rust. Leid ons echter bovenal in de sporen der gerechtigheid om uws naams wil. En als wij afdwalen, en als wij struikelen, gelijk wij dagelijks in velen doen, strek dan uwe hand uit om ons wederom op te richten: laat het dan telkens bij ons wezen: ik zal opstaan en tot mijn Vader gaan; en Vader, als wij alzoo tot u komen, neem ons dan door de voorspraak van onzen Middelaar in ontferming aan, en maak in hem uw woord aan ons waarachtig, dat gij een God zijt, die menigvuldiglijk vergeeft.

God en Vader! Wees niet alleen ons, maar ook allen onzen broederen in ADAM, wees inzonderheid onzen broederen in CHRISTUS nabij! Breid uw heerlijk en zalig koninkrijk uit naar alle zijden, van nabij en van verre, bij hen die buiten, en bij hen die binnen zijn. Zegen ons lieve vaderland en allen, die er in wonen. Bescherm onzen geliefden koning, in zijn persoon, in zijn huis, in zijne regee-

ring over ons. Zalf hem door uwen Heiligen Geest, opdat hij ons regeere, gelijk door uwe genade, alzoo ook naar uwen wil, naar uw woord, in uw gunst en in uwe kracht. Omring den troon met getrouwe en godvruchtige dienaren des konings, die zuilen van den troon, en met en onder den koning vaders des volks zijn. Wees ook met hen, die voor het aangezichte des konings ons en ons volk vertegenwoordigen, en ruste op hen de Geest der wijsheid, en des raads, en der vrijmoedigheid, en der kracht. Stort over geheel ons volk dien geest van vroomheid en godsvrucht uit, waardoor onze vaderen bij u genade hebben gevonden, en gij, o onzer vaderen God! wees onze en onzer kinderen Vader van nu aan tot in lengte van dagen, ja, tot in eeuwigheid. *Amen.*

VI.

DINSDAG-AVOND-GEBED.

o God! die de gezette tijden des daags gesteld en scheiding gemaakt hebt tusschen dag

en nacht! Wederom is de avond gekomen, de dag gedaald en de nacht nabij. Blijf gij dan bij ons met uwe genade en gunst. Gij zijt den ganschen dag bij ons geweest. Gij hebt onzen ingang en onzen uitgang bewaard. Gij hebt ons zegen op zegen vermenigvuldigd en ons met uwe gaven gekroond. Gij verzadiget ons uit uwe hand. Gij vervuldet onze harten met spijsze en vroolijkheid. Gij waart in duisternis ons licht, in droefheid onze troost, in zwakheid onze kracht. En bij dit alles hadden wij de zalige bewustheid dat al deze gaven, gaven uwer genade waren, die ons buiten en boven en tegen verdiensten toekwamen door JEZUS CHRISTUS, in wien alleen Gij een welgevallen in zondaren gelijk wij hebben kunt. Hem, den Heiland en Voorspraak onzer zielen bij u, zij dan, nevens u, voor dit alles dank en eere toegebracht. Tot hem komen wij dan ook om op zijn kruis als het altaar der verzoening neder te leggen de belijdenis van onze vernieuwde tekortkomingen, zonde en schuld. o God! zoo gij in het gerichte met ons gaan woudt, wie zou bestaan? Maar gij gaat niet in het gerichte met ons: gij zijt met JEZUS in het gerichte gegaan. Gij

hebt de zonde veroordeeld in zijn vleesch: in zijn vleesch heeft hij de straf voor ons gedragen en ons aldus met u verzoend. Hoor gij dan ook nu de stem van het bloed dier verzoening, dat altijd versch en altijd levend ook nu om vergeving voor ons roept, en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.

Vader van alle genade! Wees ook in den donkeren nacht onze Vader, de behouder onzes lichaams zoowel als de redder onze ziel. o Gij, wachter Israëls, die niet sluimert of slaapt, laat uw oog dag en nacht over ons in gunst geopend zijn, en ook nu onze tente bewaken en bewaren. Als een zuigeling aan de borst der moeder, leggen wij ons neder aan uw eeuwig vaderhart, en bevelen ons met lichaam, ziel, en geest in uwe handen. *Amen.*

VII.

WOENSDAG-MORGEN-GEBED.

Vader der lichten! die in JESUS CHRISTUS ook een licht der zielen en in hem onze zonne

zijt. Wees gedankt, dat wij na de duisternis van den nacht het vroolijk morgenlicht weder mogen aanschouwen. Wij gelukkigen, dat wij in dat licht een afspiegeling van uw vriendelijk gelaat en van uw in gunst over ons geopend oog mogen zien. o God! wij bidden u, zie dan ook nu met zulk een blik van vaderlijke gunst en welgevallen op ons neder en vernieuw ook met dezen morgen uwe goedertierenheid over ons en de onzen. Maar dat wij dan ook, gelijk ons oog zich in het licht der zonne verlustigt, ons in u, o ons Licht, verblijden, en erkennen dat een straal van uw aangezicht beter is dan al de vreugde, die wereld of schepsel aan ons schenken kan. O hoe waardig zijt gij het, o God! dat wij ons aldus in u verheugen en u tot ons hoogste goed in leven en sterven stellen! Wat wij zijn, wij zijn het door u. Wat wij hebben, wij hebben het van u. Wat wij verwachten, wij verwachten het hopende op u; gij hebt ons behoed tot op dezen dag. En hebben wij bij dit alles het voorrecht, u in JESUS CHRISTUS als onzen God en Vader, als den God van ons verbond en van onze gerechtigheid te mogen kennen, uwe genade alleen is het

waardoor wij zijn, die wij zijn: gij hebt ons gemaakt, niet wij, tot schapen uwer weide. o Heer, onze Herder, indien wij dan uwe schapen zijn, hoed ons ook verder met den staf uwer liefde, laat ons als uwe schapen de stem des goeden Herders, dien gij over ons gesteld hebt, de stem van JEZUS CHRISTUS hooren, hem volgen, en ingaan en weide vinden. Bewaar ons tegen alle gevaren, die uw schaapskooi en ons, uwe schapen, bedreigen, en laat ons, o getrouwe God, niet uit uwe en onzes Herders hand gerukt worden in eeuwigheid!

Aan u bevelen wij ook voor den nu weder aangevangen dag alle onze eeuwige, tijdelijke, huiselijke en bijzondere nooden; zorg voor alles: voorzie in alles: doe alles ons ten goede medewerken. Behoed ons voor alle kwaad, dat ons zou kunnen genaken; behoed ons bovenal voor het grootste kwaad van allen, voor de zonde. Laat ons niet door het kwaad overwonnen worden, maar het kwaad overwinnen door het goed. Maak ons tot een zegen niet alleen voor ons zelve, maar ook voor anderen, en leg in ons iets van die heilige liefde, die ons in onze mate alles in allen doet zijn.

Wil, gij o God! in de ruimste en volkomenste mate, wil gij naar uwe algenoegzaamheid en volheid in allen alles wezen. Ontferm u dus niet alleen over ons, en onze woonplaats, en ons land, en ons volk: maar ontferm u over alle landen en volken der aarde. Zie vooral op ons werelddeel met een oog van erbarming neder. Ach, Heere God! als gij van uwen heiligen en reinen hemel, waar enkel orde en vrede heerscht, het oog naar de aarde slaat, hoe moet gij u bedroeven over de wanorde, verwarring en beroering, die alom gezien wordt. Ach, hoe heeft de wijn der oproerigheid en des opstands tegen u de volkeren bedweld en dronken gemaakt! En hoe moeten wij u gerechtigheid toewijzen, als gij dan ook op uwe beurt voor de volkeren een beker des toorns ingeschonken hebt, waaruit gij hun te drinken geeft. o God! erbarming! erbarming voor de volken! erbarming voor ons volk! Daal neder uit uwen hemel, en herstel den verstoorden vrede, en hergeef het verloren heil. Bezoek den wijnstok dien gij geplant hebt, en richt hem wederom op in uwen hof, opdat uw naam niet gelasterd worde onder degenen die buiten

zijn. Keer met de arke uwer gunst en uwer heiligheid weder onder ons en onder de volken, en laten allen, die zich voor den BAÄL der eeuw hebben nedergebogen, erkennen dat gij God zijt. o God! Maak een einde, en bereid tevens alle voor het groote einde dat komt en ons allen voor uw oordeel voeren zal. Laat de gedachte aan dat oordeel ons en allen met die heilige vreeze voor u vervullen, die het beginsel van alle wijsheid, van alle waarheid, van alle gerechtigheid, van alle trouw is. En verzacht die vreeze door het geloof dat alle uwe oordeelen kastijdingen eens Vaders zijn, die wil dat allen zalig worden en tot kennis der waarheid komen. *Amen.*

VIII.

WOENSDAG-AVOND-GEBED.

Liefhebbende Vader in den hemel! Wederom wenkt de zonne die ondergegaan is, en de nacht die komt ons tot de ruste, die gij ons aan den avond van elken dag hebt bereid. Zoo komen wij als vermoeiden en belas-

ten na den arbeid des daags, om ons tot die ruste te schikken. Maar eer wij ons daartoe onder de schaduw uwer vleugelen nederstrekken, werpen wij ons als aan den drempel van onze slaapkamer neder, om u eere en dank toe te brengen voor al het goede, waarmede gij ons ook op dezen dag overladen hebt. Ja, dag aan dag overlaadt gij ons; maar ook deze dag verkondigt aan den nacht, dien wij ingaan, hoe goed gij heden over ons waart. Gij zijt den ganschen dag zonder ophouden nabij ons geweest. Al zagen wij u niet, gij waart daar; al hoorden wij u niet, gij spraakt op velerlei wijze tot ons; en al konden onze handen u niet voelen en tasten, onze harten gevoelden meer hoe gij ook heden voor ons een God van nabij, een God van alle plaatsen, van alle uren en van allerlei zegen waart! God onzes levens! Zoo staat dit avonduur wederom voor ons als een nieuw gedenkteeken uwer oude en nooit verouderende liefde en trouw, en roept het bij vernieuwing ons toe: Tot nu toe heeft de Heere geholpen. o God des aanzien, blijf dan verder onze helper van nu aan tot in eeuwigheid. Leger u met uwe bewarende en sparende hoede in

onze tente; bewaak onze ruste in den nacht. Verkwik het vermoeide lichaam door een gezonden slaap; sterk den uitgeputten geest door een kortstondige, maar liefelijke verpoozing. Gelijk de dauw het aardrijk verkwikt, verkwikke de rust onzen in- en uitwendigen mensch en bekwame ons tot nieuwen arbeid, op den dag die komt. Maar bovenal: schenk ons een betere ruste dan die des lichaams in de ruste des geloofs, in het volbrachte werk van JEZUS CHRISTUS. Dat werk zij een peluw der ruste voor onzen geest, bij het geloof dat wij voor zijne rekening staan, en, door hem, slapende en wakende uw eigendom zijn. Al wierd dan ook heden nacht onze ziele van ons geëischt, wat nood? bij ons opwaken zouden wij bij u zijn, en dat is toch zeer verre het beste. Vader! doe gij met ons naar uwen wil en naar uwe liefde: hier zijn wij. *Amen.*

IX.

DONDERDAG-MORGEN-GEBED.

Vader van alle barmhartigheid! Schepper van de einden der aarde, die niet moede of

mat wordt. Nog zijt gij niet moede alle dingen te dragen door het woord uwer kracht: want op nieuw is de zonne uitgegaan als een held om zijn pad te loopen, en roept ons om in haar licht, ook onzen weg op aarde te gaan. Maar wat meer is: nog zijt gij niet moede om ons te dragen, die nochtans door onze zonden uwer ziele tot zulk een last moeten zijn. Wij hebben het leven verbeurd: maar gij verlenkt ons het leven. Wij hebben uwe gaven verzondigd: maar gij behoudt ons uwe gaven. Wij hebben den dood duizendmaal verdiend: maar gij stelt den dag des doods nog voor ons uit. Het is, dat gij niet onzen dood, maar ons leven wilt. Het is, dat gij ons, zoo velen wij nog niet door het geloof uit den dood zijn overgegaan in het leven, nog den tijd en de gelegenheid laten wilt om het leven boven den dood te kiezen. o God! leg dan die keuze in ons aller hart. Gij die het willen en volbrengen werkt naar uw welbehagen, leer ons onze zaligheid te willen, gelijk gij, o God! onze zaligheid wilt. Geef ons tot dat einde een hart, geopend voor het aanbod uwer genade, waardoor gij ook aan de deur onzer harten staat en klopt

om open gedaan te worden. Opene zich dan nu ook de deur onzer harten voor u, opdat gij inkomt, en een woning bij ons makende, ons tot levende tempelen van u heiligen moogt. Ja, woon gij in ons, o God! door uwen Heiligen Geest! Herschep ons door uwe genade; laat ons ook op den nu herboren dag als wedergeborenen voor uw aangezicht mogen wandelen. Reinig ons door het bloed en den Geest van JESUS CHRISTUS van al onze zonden, en geef ons, indien wij door hem geheiligd werden, het witte kleed, dat hij ons gaf onbesmet in de tegenwoordige wereld te bewaren en alzoo meer en meer rein te worden, gelijk hij, op wien wij hopen, rein is!

o God! gelijk de oogen der knechten op de hand hunner heeren, zoo zijn ook nu onze oogen op uwe hand geslagen. Open die hand, om ons daaruit te verzadigen, om ons daaruit alle dingen, die goed en nuttig en noodig zijn en tot het tijdelijk of eeuwig leven behooren, te schenken. Zoo worde u eere en dank gegeven: zoo worde uw naam geheiligd: zoo geschiede uw wil: zoo kome uw koninkrijk. Mocht dat koninkrijk der hemelen vooral ook in dat koninkrijk komen, waartoe wij naar de

aarde en den aardschen mensch behooren, o God, wiens CHRISTUS tusschen de zeven kandelaaren wandelt: gedenk in gunst aan dat rijk der aloude zeven gewesten, waarin gij van ouds uw licht zoo hoog op den kandelaar gesteld, ja, die gij zelf tot een kandelaar in het huis uwer kerke gemaakt hebt. Ach, ons hart bloedt, als wij zien wat van dat eens zoo bloeiend erfdeel van CHRISTUS geworden is. Wij willen niemand beschuldigen of aanklagen: wij beschuldigen in de eerste plaats ons zelve: maar wij treuren over de breuke uwer heiligdoms en storten tranen over de verbrekinge uwer volks! Ach, Heere God! hoeveel scheiding en scheuring en twist onder de kinderen uwer volks ter oorzake van diezelfde waarheid, die allen onder ééne baniere vereenigen moest. Ach, verhoog toch, verhoog toch die baniere, het heilig kruis, weder in ons midden, opdat wij, een iegelijk onze zonden, die de bron van onzen afval en van onze ontrouw zijn, verlatende, tot CHRISTUS en dien gekruisigd, en door hem tot u wederkeeren en het verbroken verbond met u vernieuwen. Woon daartoe met uwen Geest in ons midden: niet door kracht of geweld, alleen door dien

Geest kan het geschieden. Stort nieuw leven in de dorre doodsbeenderen; laat herleven wat stierf, laat gezond worden wat krank, laat wakker worden wat slapende is. Geef bekeering aan allen, en hetzij wij ons naar dezen, hetzij wij ons naar genen naam noemen, laat dit bij allen, die den naam van CHRISTUS wenschen te noemen, de leuze zijn: Wie zijn naam noemt sta af van ongerechtigheid. Heere! bekeer onze oversten! bekeer onze leeraars! bekeer onze opzieners en armverzorgers! bekeer de huisgenooten des geloofs, de vaders, de jongelingen, de kinderen in de Gemeente! Bekeer alle naamchristenen! Bekeer de christenen, die zich naar Rome noemen. Bekeer het overblijfsel van uw oude volk Israël, dat onder ons woont. Bekeer allen, die nog onbekeerd zijn, en vernieuw den bekeerden met elken dag en ook heden de genade der bekeering, opdat wij met een eendrachtig hart u dienen mogen, en gij, naar uw woord, met uwen zegen wonen moogt, waar de liefde woont. *Amen.*

X.

DONDERDAG-AVOND-GEBED

o God! Wederom hebben wij een dag met u ten einde gebracht, en zijn alzoo een dag nader gekomen tot ons einde; een dag nader tot onze zaligheid, indien wij gelooven; een dag nader tot onze rampzaligheid, indien wij ons in het ongeloof tegen u verharden en in die verharding sterven. Maar daarvoor bewaar gij ons, o goedertieren God! Gij hebt immers een lust in ons leven! Dat getuigt deze gansche dag, waarop tallooze weldaden ons toestroomden uit de altijd geopende bron uwer algenoegzame liefde. En indien gij dat deedt voor onzen uitwendigen mensch, die heden is en morgen niet meer zijn zal, wat zult gij dan niet doen voor dien beteren mensch des harten, die, hoe ontaard en verbasterd hij nu ook moge zijn door de zonde, toch eenmaal naar uw beeld geschapen werd! o God! zoo pleiten wij dan op deze uwe liefde voor ons, die ouder is dan ons leven, ouder dan de wereld, en bidden u: laat den dag der genade

niet voor ons voorbijgaan, zonder dat de ure kome, waarin wij door het geloof uw eigendom worden en uit den grond des harten tot u zeggen: Wees gij mijn God! En indien wij reeds de uwen geworden zijn, o dan zij deze ure ook ons een ure der vernieuwing onzes verbonds: dan herhale onzer aller mond de gelofte: Wij en ons huis, wij zullen u dienen: dan zij die gelofte ons het onderpand van uwe genade, die aan onze harten arbeidt tot nu toe; en dan moge die genade onze toevlucht zijn, wanneer wij ook nu tot u komen met de belijdenis: Wij hebben ook op dezen dag gezondigd en zijn niet waardig uwe kinderen genaamd te worden; maar uwe kinderen beroepen zich op de voorspraak van hem, die voor hen bij u bidt, en wiens voorbeding gij beloofd hebt altijd te zullen hooren!

Vader! gelijk de duisternis het aardrijk bedekt, dedekke de gerechtigheid van JESUS CHRISTUS onze zonden. Wij gedenken er aan hoe hij op dezen zelfden avond van zijne jongeren afscheid nam en den maaltijd zijner liefde instelde. Zijne liefde blijve dan ook bij ons in gedachtenis, en gelijk niets ons van haar scheidt, moge zij ons steeds meer en meer

een spoorslag ter nauwere vereeniging met JEZUS zelveu zijn.

Ach! welk een bange nacht ging hij voor ons lijdende te gemoet. Kan het wezen, laat een rustige en verkwikkende nacht en nachtrust ons deel zijn. Wees inzonderheid den zieken en lijdenden nabij. Breng den nacht over met de kinderen der eenzaamheid en der treurigheid, opdat zij ook in den nacht psalmen zingen. Breng ons met elken nacht nader tot de eeuwige ruste der heiligen, en laat ons slapende en wakende uw eigendom wezen. *Amen.*

XI.

VRIJDAG-MORGEN-GEBED.

o God! Heb dank, dat gij ook in den nacht ons door uwe engelen bewaakt en ons tot den morgen gebracht hebt. Welk een verbeurde zegen is ons daarmede op nieuw geschonken. Een nieuwe dag, om het leven en het goede des levens te genieten. Een nieuwe, om het werk dat ons op aarde is toevertrouwd voort te zetten en der voleindiging nader te bren-

gen. Een nieuwe dag, om aan het heil en geluk onzer geliefden te arbeiden. Een nieuwe dag, om ons voor te bereiden voor de eeuwigheid. Een nieuwe dag, om u te loven, te prijzen en te dienen. Een nieuwe dag, om het op nieuw te smaken, hoe gij ons te allen dage een God van zaligheid zijt!

o God! geef ons dan nu ook om dien dag alzoo tot uw eer en in uwe dienst blijmoedig te besteden. Mochten wij daartoe te meer gedrongen worden door de gedachte, hoe JESUS CHRISTUS op dezen zelfden dag voor ons het bitterste lijden leed en den schandelijksten dood onderging. Heere! schenk ons heden zijner te gedenken. Zijn lijden zij ons een spoorslag tot lijdzaamheid. Zijn dood herinnere ons onze verplichting om der zonde te sterven. En beide, zijn lijden en dood, doe ons het besluit vernieuwen om niet meer ons zelve te leven, maar hem die voor ons gestorven is.

o God! hoe goed is het ons, ook nu weder in den geest bij het kruis van JESUS te staan, en ons te verliezen in de schatten van wijsheid en van kennis die daarin zijn opgesloten. Zoo moesten dan in uw hand de beraadslagingen uwer vijanden tegen uw heilig kind

onze zaligheid uitwerken. Maar zoo weten wij dan nu ook, dat dengenen die u in CHRISTUS liefhebben alles ten goede medewerken moet. Die gedachte troost ons bij de dingen, die aanstaande zijn. Wij zien naar de wolken, en zeggen: morgen onweder, want de hemel is bloedig rood. Ja, als wij op de wereld en ons zelve zien, zouden wij vragen: wie zal ons het goede doen zien? Maar het antwoord is voor onze oogen in het kruis van CHRISTUS! Dat kruis roept ons toe: door den nacht tot het licht, door lijden tot heerlijkheid, door het kruis naar den troon. o God! laat dan onder alles dat kruis uwen kinderen steeds voor oogen zijn, en hen tegen alles wapenen, tot alles sterken. CHRISTUS regeert: de aarde verheuge zich: ook ons hart verheuge zich. Maak het met het kwade beter dan wij verwachten, en als het komt, maak dat het niet te zeer drukke. Wat buigt onze ziele zich neder in ons? Zij hope op u: Gij zijt de verlossing haars aangezichts en haar God. Wees het meer en meer, o God! en wij zullen in u gerust zijn: want al bezwijken dan ook vleesch en hart, gij zijt ons deel en onze Rotssteen in eeuwigheid. *Amen.*

XII.

VRIJDAG-AVOND-GEBED.

God van zaligheid, die al onze omzwervingen telt. Aan het einde van onze reize op dezen dag gekomen, heffen wij dankbaar het oog op naar den berg, van waar onze hulpe kwam. Wij danken u voor het geleide, dat gij ons ook op dezen dag geschonken hebt. Ja, gij waart als een schaduw aan onze rechterhand: gij bewaardet onzen voet, dat wij ons aan geen en steen stieten: gij richttet ons de tafel aan in de woestijn: gij vuldet onzen beker en zalfdet ons hoofd met olie: gij zaaidet licht en vrede op ons pad: gij waart ons een God des aanzien en des heils! En dat waart gij, ofschoon wij zoo dikwijls niet omzagen naar u, die ons aanzien woudt: ach, hoe hebben wij ook heden uwer weldaden ons onwaardig gemaakt. Ja, wij hebben ook nu maar al te vaak uwe geboden overtreden, uwen Zoon door onze ongelijkvormigheid aan hem bedroefd en uwen Heiligen Geest wederstaan, als gij door hem tot onze zielen spraakt. o

God! doe ons niet naar onze zonden; vergeld ons niet naar onze ongerechtigheden: want harer is meerder dan des zands! Neen! spreek ook nu tot ons van vrede en verzoening in het bloed van uwen Zoon, en zeg het ons door uwen Heiligen Geest, dat ook de zonden van dezen dag, even als de zonden van geheel ons leven, uit uw gedenkboek zijn uitgewischt en niet in uw oordeel komen zullen in eeuwigheid. Wij laten u niet gaan, tenzij gij ons gezegend hebt. Zegen ons dan met den zegen eener volle schuldvergifenis, en laat ons dan nu ook mogen henengaan in vrede, omdat wij uwe zaligende liefde in CHRISTUS over ons hebben aanschouwd en gesmaakt.

God en Vader. Wij gedenken er aan hoe op dezen zelfden avond JESUS CHRISTUS uw Zoon van den arbeid zijner ziele ruste vond in het door u hem bereide graf. Och of wij in dat graf onzen ouden mensch mede begraven mogen. Of wij morgen, en elken dag met hem mogen opstaan tot een nieuw leven, en alzoo gestorven zijnde terwijl wij leven, stervende in het eeuwig leven mogen overgaan.

Verlaat ons niet in den nacht. Bezoek onze sponde met de verkwikking van een reinen

en heiligen slaap. Worden wij in den nacht wakker, laat ons aan uwe genadige beloften denken. Wees onze laatste gedachte als wij inslapen, onze eerste als wij ontwaken. Wees meer en meer ons de Eerste en de Laatste, het Begin en het Einde en eens ons Alles in allen. *Amen.*

XII.

ZATERDAG-MORGEN-GEBED.

o God! bij wien duizend jaren zijn als één dag en één dag als duizend jaren. Deze laatste dag der weke, die wederom is aangebroken, roept het ons toe, dat gij ons leven een handbreed hebt gesteld. Ja, onze dagen gaan daarheen en wij brengen onze jaren door als een gedachte. Er is maar een schrede tusschen ons en den dood. En terwijl het ons gezet is eenmaal te sterven, weten wij dat na den dood het oordeel komt. o God! die gedachte, zij vervult ons met heilige vreeze en doet ons biddend uitroepen: Leer ons toch onze dagen tellen, terwijl het jaar van uw

welbehagen nog voortduurt en het heden der genade nog niet is voorbijgegaan. Maar laat ons dan ook heden, heden nog bekennen wat tot onzen vrede dient: en indien wij het vroeger niet deden, laat ons nu den toekomenden toorn ontvlieden bij dat kruis van CHRISTUS, dat ons nog van verzoening en verlossing spreekt. Deze laatste dag der weke, hij zij ons, als of hij de laatste dag onzes levens, de laatste dag der wereld ware, en drijve ons naar de geopende poorte des heils, eer zij zich sluit en niemand haar meer opent!

Vader der barmhartigheid! Leer ons ook nu voor uw aangezicht wandelen als kinderen der eeuwigheid, als geroepenen tot het erfdeel van CHRISTUS, als navolgers van hem, die ons geleerd heeft te werken terwijl het dag is eer de nacht komt, waarin niemand werken kan. Laat het onze spijszucht zijn uwen wil te doen en het werk te volbrengen, dat gij ons hebt opgelegd. Bekwaam ons! Sterk ons! Heilig ons! Volmaak ons! Laat het ons, noch naar den geest, noch naar het lichaam aan iets ontbreken, dat uwe wijsheid voor ons noodig keurt. En waar diezelfde wijsheid ons iets onthoudt, ons misschien op donkere

paden of in valleien der doodschaduw brengt, wees gij daar met ons, laat daar uw staf en CHRISTUS' kruis onze vertroossing zijn! Maar bovenal, breng ons door lief en leed, door vreugde en kruis, door zonnige en door donkere paden steeds verder op den weg der volmaking, steeds nader tot u, steeds dichter bij dien hemel der ruste, waar ook voor ons duizend jaren als één dag, één dag van vrede en vreugde zullen zijn. *Amen.*

XIV.

ZATERDAG-AVOND-GEBED.

Heere God, barmhartig en genadig en groot van goedertierenheid! De avond en met hem het einde, niet alleen van dezen dag, maar van geheel deze weke, is gekomen. Terwijl wij daaraan gedenken, vermenigvuldigen zich onze gedachten in ons. Zeven malen achtereen is nu de zon wederom voor ons opgegaan en ondergegaan: zeven malen kwamen wij tot u in ons morgengebed: ten zevenden male gaat onze avondbede tot u omhoog: maar

gij, hoe hebt gij ons zeven, ja zeventig maal zeven malen meer geschonken, dan wij recht hadden van u te verwachten; ja, hoe hebt gij boven bidden en denken, boven wenschen en vragen aan ons gedaan. Wij zijn geringer, Heer, dan de geringste der weldadigheden, die gij aan ons bewezen hebt. Gij schonkt ons het leven en al wat tot het leven behoort: gij riept ons tot het eeuwige leven en baandet ons den weg daar heen; gij deed goed en kwaad medewerken tot onze heiliging en volmaking: gij droegt ons op uwe vleugelen als een adelaar: gij ontfermdet u over ons als een vader: ja, teederder dan eene moeder voor haar zuigeling, zorgdet en waaktet gij voor ons. Zoo looft dan onze ziele u, den Heer, en al wat binnen in ons is uw heiligen naam, Ja, loof den Heer, onze ziele! die alle uwe ongerechtigheden vergeeft en alle uwe krankheden geneest!

Ach, indien het anders ware, waar zouden wij heengaan voor uw aangezicht? waar hennenvlieden voor uw rechtvaardigen toorn? Want gij hebt ons met zevendubbele zegeningen bezocht, wij hebben zevenvoudig tegen u overtreden; ja, er is geen dag, geen uur, geen

sonde in deze weke, die niet tegen ons opstaat en ons van ondank en ontrouw verklaagt. Maar wij beroepen ons van die aanklacht van ons geweten op die vrijspraak, die in CHRISTUS ook voor ons is uitgesproken op Golgotha, toen gij zijn woord: Het is volbracht? met uw goddelijk Amen! verzegeldet en ons liet boodschappen dat er geen verdoemenis meer is voor hen, die in CHRISTUS JEZUS zijn. Geef ons dan dit ééne: in CHRISTUS JEZUS te wezen. En indien wij door uwe genade in hem zijn, geef ons steeds meer en meer in hem te wezen. Dan zal ook de zonde die ons nog onzes ondanks aankleeft, meer en meer in ons sterven, en het graf, waarin JEZUS op dezen dag gerust heeft, zal ook de begraafplaats van onzen ouden mensch zijn!

Vader van alle genade! Onder uwe vleugelen vluchten wij. Neem ons dan als de henne hare kiekens, ook nu onder uwe hoede op. Bewaar ons voor alle kwaad, dat onze tente zou kunnen genaken. Bereid ons, ook door de ruste des lichaams, voor de betere ruste van den naderenden sabbatdag. Geef ons morgen ontwakende, met rechte sabbatsgedachten te ontwaken en alzoo reeds op ons leger den

sabbat te beginnen. Laat ons in de ruste van dezen avond een voorproef smaken van den laatsten werkdag onzes levens, wanneer wij ons hoofd zullen nederleggen met het zalig vooruitzicht, dat, als wij de oogen wederom openen, de sabbat gekomen is, waarna geen werkdag meer volgen zal, maar waarop het eeuwig feest zal zijn. *Amen.*

EEN ZESTAL LIEDEREN

OM

OP STEENBEEK TE ZINGEN,

EN OVERAL

WAAR MEN DE LIEFDE VAN JEZUS KENT

DOOR

J. J. L. TEN KATE.

I.

MORGENLIED.

WIJZE: *Gezang 43.*

1. Christus, zon van alle zegen!
U begroet ons morgenlied.
Wat zou ooit ons hart bewegen,
Deed uw groote liefde 't niet?
Hadden wij den dood verdiend,
Lof zij u, o zondaarsvriend!
Gij hebt ons 't verbeurde leven,
Boven duizend, weêrgegeven.

2. Doe ons heden ondervinden,
 Dat Gij 't treurig hart verblijdt,
 Dat Gij 't oogelicht der blinden
 En de kracht der zwakken zijt!
 Maak ons zedig, zacht en stil!
 Heer, herschep ons naar uw wil!
 Leer ons zelf, met ziel en zinnen
 Boven alles U beminnen!
3. Uit den zwijmel der ellenden,
 Uit de schaduw van den dood
 Bracht Gij ons, die U niet kenden,
 Tot het eeuwig morgenrood.
 Voer in ons uw gunst ten top
 Ga in onze zielen op,
 Dat ze groenen, dat ze bloeien,
 Waar uw volle stralen gloeien!

II.

AVONDLIED.

WIJZE: *Psalm 24* of *Psalm 62*.

1. O Heer, die de Eerste en Laatste zijt!
 U zij ons staamlend lied gewijd,
 U loven onze dankgebeden,

Hoe diep beschaamt ons uw genâ !
 Zij sloeg ons als een moeder ga,
 Zij kroonde ons met barmhartigheden.

2. Vergeving, Heer! nu de avondstond,
 Die ons op nieuw gezegend vond,
 Op nieuw ons schuldig heeft bevonden!
 Och, wasch in uw verzoenend bloed.
 De onreinheid van ons krank gemoed,
 En doe ons niet naar onze zonden!

3. Bescherm ons in den donkren nacht!
 Omring ons met uw Englenwacht!
 Doe onze ziele uw vrede smaken!
 Stort naar uw groote zondaarsmin,
 Ons krachten der vernieuwing in,
 En doe ons gants verjongd ontwaken!

4. En als de levensavond komt,
 Waarop ons laatste lied verstomt,
 Ontneem Gij dan den dood zijn wapen!
 En laat uw Woord de peluw zijn,
 Waarop wij d' eeuwgen morgenschijn,
 Door u verzegeld, tegenslapen!

III.

AAN JEZUS VOET!

WIJZE: *Psalm 42.*

1. Heer en Heiland! aan uw voeten
 Buig ik mij aanbeddend neêr,
 Om te bidden en te boeten,
 Om te juichen tot uw eer.
 Ach, waar elders zou ik gaan,
 Dreigend blikte de wereld me aan,
 En ik voel nog al de wonden
 Van haar zorgen, van haar zonden.

2. Maar gij zaagt mij in de verte,
 Dwalend schaap, dat U niet zocht!
 Diep bewogen met mijn smerte,
 Riept Gij, of ik volgen mocht.
 Trouwe Herder, met uw bloed
 Hebt Gij al mijn schuld geboet,
 Want Gij droegt me in stervende armen
 Naar den schoot van Gods erbarmen,

3. Tot de wereld wederkeeren?
 Neen, dat niet in eeuwigheid!

Sterk mij, goede Geest des Heeren,
 Die mij hiertoe hebt geleid!
 Voed in mij een droefenis,
 Die aan God gevallen is,
 Die mij straks een vreugd zal geven,
 Boven alle vreugd verheven!

4. Heer, uw arme Magdalene,
 Vindt in U haar hoogste Goed.
 Niets begeert zij dan dit ééne:
 Laat mij blijven aan uw voet!
 Troost, vernieuw en heilig mij,
 Tot ik gants gelouterd zij,
 Tot ik, juichend voor u throone,
 Eeuwig boven bij U wone!

IV.

ZONDAGSLIED.

WIJZE: *Gezang 96.*

1. Wees gegroet, gij Eersteling der dagen
 Morgen der verrijzenis,
 Bij wiens licht de macht der hel verslagen
 En de dood vernietigd is!

Heere Jezus, Trooster aller smarten!
 Zon der wereld! schijn in onze harten!
 Deel ons zelf de voorsmaak meê
 Van der zaalgen sabbaths-vreê!

2. Op uw woord, o Leven van ons leven!
 Werpt ons hart den zweetdoek af.
 Door de Kracht uws Geestes uitgedreven,
 Wandlen we uit ons zondengraf.
 Leer ons daaglijks, leer ons duizendwerven
 Meêgekruisigd in Uw kruisdood sterven,
 En, herboren opgestaan,
 Achter U ten Hemel gaan!

3. In Uw hoede zijn wij wél geborgen:
 En schoon eerlang 't oog ons breek'.
 't Zal ontsluiten op den Grooten Morgen,
 Na dees aardsche Lijdensweek.
 Heere! welk een Zondag zal dat wezen,
 Als we, onsterflijk uit onze asch verrezen,
 Knielen voor uw dankaltaar!...
 Amen, Jezus! maak het waar!

LOFLIED.

WIJZE: *Psalm* 118.

1. O heer! wien ooit uw goedheên treffen,
 Ons past het danklied bovenal,
 Leer ons een herderstrouw beseffen,
 Die niemand ooit doorgronden zal!
 Daar duizenden wanhopig dwalen,
 Riept Ge ons van d'open afgrond weêr.
 Wij zullen 't eeuwig U herhalen:
 Oneindig is Uw liefde, o Heer!

2. Ons geeft Ge in schaduw van Uw wieken
 Een schuilplaats tegen zonde en Hel:
 Daar zegt, bij 't Hemelsch morgenkrieken,
 Ons hart den nacht des doods vaarwel.
 Ook ónze heildorst wilt Gij lesschen,
 Ook óns verlost Gij door uw kruis;
 En van verloren zondaressen
 Maakt Gij ons dochters in Gods Huis!

3. Hoe zullen we U naar waarde danken?
 Verlosser, neen! wij kunnen 't niet.

Wat tranen en gebroken klanken.
 Is alles wat ons overschiet!
 Ach, in ons zelve stof en assche,
 Is dit ons daaglijksch smeekebed:
 Dat ons uw Geest volkomen wassche
 Van de allerlaatste zielesmet!

4. Voltooi in ons Uw werk, o Heere!
 Bekwaam ons tot den goeden strijd!
 Opdat wij leven U ter eere,
 Die 't leven onzer zielen zijt!
 Opdat we in U den Vader loven,
 Den Vader van barmhartigheid,
 Bij wien Ge, in 't Hoog vertrek daar Boven
 Uw Magdalenaas plaats bereidt!

VI.

VRIJDAGSLIED.

WIJZE: *Psalm 65.*

1. O dag des doods, o dag des levens,
 Gevreesd en toch begeerd!
 Ge ontzet, en gij vertroost mij tevens,
 Zoo vaak gij wederkeert.

Gij zaagt Gods eigen Zoon gebonden,
 Bezwijken in Zijn bloed;
 Maar ook het handschrift mijner zonden
 Vernietigd aan Zijn voet.

2. Zijt *Gij*, o Heer! aan 't kruis geslagen,
 Om 't geen *ik* overtrad,
 Hebt Ge, eer mijn oogen t daglich zagen
 Mij alzo liefgehad?
 Ontneem dan, daar lk voor U kniele,
 Mij dit zelfzuchtig *Ik*,
 En wordt de liefde mijner ziele
 Tot aan mijn jongsten snik!

3. Dan licht steeds in den dag van heden
 Me een *Goede Vrijdag* aan.
 Die mij met psalmen en gebeden
 Ten kruisberg op doet gaan:
 Die mij ziet lijden aan Uw wonden,
 En sterven aan Uw dood,
 Mijn ouden mensch met al mijn zonden
 Begravende in zijn schoot!

EENE BLADZIJDE

UIT HET

BOEK DER NATUUR

BIJ

ELKE MAAND DES JAARS,

DOOR

O .G. HELDRING.

JANUARI.

Wat ernstige stilte daar buiten! Gods schepping in diepen doodslaap! Beeld der natuur, zijt gij ook het zinnebeeld van mijn hart? Is het daar ook zoo dor, zoo doodsch?

Ziet gij de jeugd heensnellen over de gladde ijsbanen? Ziet gij haar duizendvoudig zich bewegen, en vergeten dat het winter is? Ach! zij verheugt zich in het spel over de versteende baren, die straks losscheuren — en dan rolt daar een stroom heen, die alles medesleept in zijn vaart; dan stijgt uit zoo menige hut een angstkreet; dan is de nood vaak zoo hoog, de redding zoo ver.

Kiest gij dit lachend voorwaarts snellen in gedachteloos spel, onderwijl het zoo dor en zoo doodsch in uw harte is? Straks breekt de stroom los, en gij — waarheen voert u dan de nimmer rustende kracht van den vloed, die naar gindsche eeuwigheid gericht is?

Daar buiten is het zoo koud, zoo droevig; maar binnen, in het vriendelijk woonvertrek, is alles warm; daar is leven en beweging. Daar is vrede en vreugde tevens. Is het zoo ook met u? Is er een winter om u heen, en een stil, liefelijk leven des geloofs in uw binnenste? Gij vreemdeling hier beneden, zoo konde het met u zijn. Onderwijl alles om u heen koude winternacht was, kon binnen in dat harte de stem gehoord worden: Mijn vader en ik, wij komen tot u, om woning bij u te maken.

Maar ach! liever kiest gij wat sneeuwge-toover rondom den dood, zoo als de rijm het schenkt, als hij, op zijn wijze, de natuur tot een schijnleven oproept. Kiest gij dat waarlijk? Arme mensch, wat baat u die schijnwereld? Het is winterkoude en dood, en anders niet, wat sierlijk uitgedost, om straks weder weg te smelten. Geen leven, slechts schijn — is

dat uwe bestemming? O het zij verre van u. Kies dien weg niet. Verlaat hem nog. Het is zoo goed, in de winterkoude, in het woeden der baren, in het midden van den dood die rondom u heerscht, immer vast te houden aan een ander leven, een leven dat altijd blijft. Het is het leven der hoop, dat daar volgen zal, als de laatste winter is weggezonden. Dat leven hangt niet af van de wisseling der getijden; het weet van geen winterkoude. Het rijst op uit elken strijd. Het is uit God en keert tot God. O, dat uwe liefelijke woning dat eeuwig licht en leven kende! Dat het uit uw harte nimmer weke!

FEBRUARI.

Wat zijn de dagen gelengd. Hoe anders is het reeds daarbuiten! Hoe kan het wezen, dat het gras zoo groen te voorschijnkomt uit de sneeuw? Hoe meldt zich de ooievaar reeds, en klept ons de blijde lente tegen! Is het mogelijk? Is de winter voorbij? Ach! neen. Hij blijft. Nochtans de lente is ook daar. Het is een rustige strijd tusschen twee machten. Nu eens laat de winter zich willig onttroonen

en zijn ijspaleis stort in; dan laat de lente zich geheel overheerschen en alles is bedekt door het witte doodskleed, of verstijfd door de kille vorst. Is het ook nog zoo in uw harte? Is het nu eens, alsof alles tot het nieuwe leven doorbrak en gij u geheel overgaaft om een Christen te zijn? Dat is dan ook een eindigen van eene vreeselijke verharding, een snel afbreken, een wegsmelten van hetgene niet was dan winterkoude en dood. O, als dat eerste begin van een nieuw leven in eene ziel ontwaakt — zij zoude dan wel zeggen willen: »mijn Februaridag streeft den Meidag ver te boven in leven en blijdschap; Maar morgen is het niet meer! Hoe is alles zoo geheel verloren? Het leven is weg. Het is alles dood.

Het kan nochtans niet lang zoo blijven. Hij, die het leven geeft, wil niet dat het sterven zal. Hij zendt de zon uit, en doet den regen dalen, — en zie daar komt het verstorven groen nog jeugdiger en liefelijker te voorschijn. Maar het is nog altijd een wederkeeren en wijken, anders niet. Het komt nog niet zoo als het wezen moest. Teekens van het ware leven, zij zijn niet het leven zelve.

O wondervol tijdperk! Hoe vaak stond ik peinzend u te aanschouwen! Mij bleef niets dan een oog naar omhoog en een traan naar omlaag, met de gedachte: Hij zal het maken. Hij is het, die het alzoo geeft. Ach! waarom daagt in zoo menige ziel nooit de strijd op, die zich in Gods schepping zoo schoon in deze maand openbaart? Ik weet het niet. Vraag het mij niet. Ik ben een vreemdeling in dat gebied. Nochtans niemand ziet eer dan ik dien strijd, als hij ontwaakt; niemand meer, niemand liever. Het is de hoop, die nooit vergaat, de hoop, dat ook hier leven uit den dood zal rijzen. Het is de eerste aanvang van den strijd tusschen leven en dood. Het is de vraag: Wie zal zegevieren?

MAART.

Maartsche buien snellen aan. Zoo moest het komen. Goddank! Kwam het niet anders dan tot nog toe, het kwam er niet. Maar ziet gij die wolken drijven? Ziet gij hoe onstuimig alles woelt? Ziet gij den hagel, de sneeuw, en den wildsten regen afwisselend nederstorten? Er is een vreeselijke strijd in alle ele-

menten. Wie zal zegevieren? Goddank! wij weten het. Het is niet de kamp van het stervende jaargetij, dat zijne laatste kracht nog inspant om nog niet weg te zinken; het is het nieuwe leven, dat te voorschijn treedt en het oude zegevierend bestrijdt. Maar het kan niet anders dan in grooten strijd tot overwinning komen. Het oude wijkt niet of de strijd is ontzaglijk. Nochtans het oude, dat bestreden moet worden, heeft minder den strijd noodig dan het nieuwe, dat nu zal ontwaken. Het lag daar in doodslaap, en die doodslaap wilde niet wijken, tot dat de stormen loeiden, en alles in beweging brachten. Toen was het mogelijk, dat eene scheppende stem het woord deed hooren: Ontwaakt, gij die slaapt, sta op uit de dooden; laat CHRISTUS over u lichten. — Zoo weinig bedenken wij, dat het nieuwe leven in zijne eerste wording zoo groote beweging vereischt, dat wij vaak het leven zouden weren, om de beweging te ontwijken. Als niet de slaande hand des Almachtigen ons in de stormen des levens bracht en den doodslaap deed wijken, hoezou de het ooit komen tot overwinning?

Vrees daarom niet, o gij, bij wien de strijd

tusschen leven en dood het woeden der harts-tochten vermeerdert. Waar alles kamp wordt, en duizendvoudig zich openbaart wat binnen in het harte woont, ach! daar is het zoo bang; maar daar is het ook zoo goed. Kent gij dat ook? Is het nu ook met u alzoo? Zie, hoe de dagen lengen. Hoe schoon lacht de blauwe hemel door alles heen! Zie hier en daar reeds de eerste ontwikkeling van jeugdig lentegroen. Verblijd u in de hoop. Die strijd moest ook komen. Goddank! Hij gaat voorbij.

Zie niet zoo droevig, het zal wèl worden. De lente is nabij. De doodslaap is heen. De winter is geweken. Uw hart nadert het heilige tijdstip eener groote verandering. Wees welgemoed, gelijk de schepping Gods vernieuwd wordt, zoo ook uw harte. Het kan zoo niet blijven; het moet anders worden. Hij weet alleen den weg tot de vernieuwing, die van boven is.

APRIL.

Zachte regens dalen neder. Na den regen droogt het snel op. Wat is er eene veerkracht in de natuur! Wat groeit het gras

weelderig! De leeuwrik verheft hare zangen. Het koren gaat omhoog. De gele bloem verkondigt de nabijzijnde lente. En nochtans is het zoo koud. Hoe strekt de winter zoo lang zich uit? Nachtvorsten doen de ontwikkeling stilstaan. Vaak wordt het oog droevig om veel verlies. Maar dan wederom lacht alles vriendelijk toe. Blauw is dan de hemel en de vogelen vliegen wijd. Alles luikt weder op.

Zoo daalt de strijd der hartstochten. Zoo wijken de donkere buien, die heensnelden, en het arme hart zingt het loflied en voelt zich jeugdig vernieuwd. O, het is dan zoo wel. Het is daar binnen, alsof alles vrede ademde. Maar hoe heerlijker het zich ontwikkelt, hoe pijnigender de teruggang; hoe liefelijker het nieuwe leven, hoe langer de stilstand. Ach! waarom moest dat zoo wezen? Arm hart, wat klaagt gij bitter! Ja, het is droevig te moeten stilstaan?

Het is zoo. Maar ach! Het leven is nieuw, en wordt niet anders dan onder kruis en tegenspoed tot kracht en vrijheid ontwikkeld. Heb goeden moed. Slechts niet te veel, niet te hoog, niet te stout zij uwe kracht. Het zal nog altijd in zwakheid wezen, dat Gods kracht

in u wordt volbracht. Is het nieuwe leven daar, het is nog nauwelijks een eerst ontwaaken. Nochtans andere, nieuwe gevoelens, levendige blijdschap, rijker overvloed van nieuwe gedachten komen in het hart. Er is iets grootsch nabij. Maar het is er nog niet. Het wil wel komen, maar het mag nog niet. Kent gij dat woord in dien tijd:

»Stille zijn zij uwe kracht?»

O! dan is het u goed.

MEI.

Meidag is daar. Zoele luchtjes waaien. Zachte regens dalen neder. Waar men luistert, daar zingen de nachtegalen een heerlijk lied. Zwaluwen bouwen nesten. Alles leeft en beweegt zich. Duizende knoppen breken los, en heerlijke bloesems ontwikkelen. Hoe schoon is het rondom! Alle boomen hullen zich in rijken bladerdos. Het is niet meer het dor geraamte; het is de ronding, het is de volheid des levens, die het oog aanschouwt.

Hoe kan dat wezen! Nu zoo plotselijk, en toch zoo lang gewacht. Maar gij, gij weet het immers, hoeveel maanden van voorberei-

ding deze heerlijke wording in het leven riepen. Het moest alles zoo komen, opdat het aldus worden zoude.

Millioenen bloesems vallen weg en worden niets. Maar wat blijven moest, dat blijft. Het wordt *nu*. Zoo ook met u. Wat in u eeuwig blijft, dat wordt *nu*. Liefelijke dagen zijn thans rijkelijk uw deel. Wie zegt het, wat al gedachten de ziel van hem doorstroomen, in wien de Geest duizende gevoelens nederleide, heerlijk en schoon, die allen den Meidag van een nieuw leven openbaren. Gelukkige tijd! Wat herinneringen van strijd zijn er geweken! Wat blijde uren zijn er van overwinning! Wat uitzichten op de toekomst!

Ja, uitzichten. Het zijn nog slechts uitzichten. Nog kunnen de gure noordewinden alles verwoesten. Nog kan de nachtvorst in éénen nacht de heerlijke bloesem vernietigen. De zwarte vlieg snelt dan aan en brengt dood en verderf in het nieuwe leven. Hoe bang is dit alles. Nooit wijkt de zorg. Nooit gaat het anders dan met vrees voorwaarts.

Doch de hoop klimt, als de vrees ook toeneemt. Want het zijn nu bloesems midden in

het volle leven. Het is ontwikkeling, voortgang zonder stilstand. Het overvloedige wijkt, het mag niet blijven. Wat sterven moet, zal sterven; wat leven moet, leeft om eeuwig te leven. O, mijn Christen, ga uwen weg in stilheid voort. Hij zal het maken.

JUNI.

Wat is het toch anders geworden, dan ooit in uw hart opkwam! Ziet het oude is voorbijgegaan; het is alles nieuw geworden. De nachtvorst en de koude noordewind zijn geweken. Het zijn dagen en nachten, zoo rijk en zoo blij. Het is alles zoo heerlijk. De dag zoo lang, de nacht zoo kort; en al langer de dag en al korter de nacht. Komt, laat ons tabernakelen bouwen; want het is zoo wèl hier.

Maar neen; nu heet het arbeiden. Alles wat nog in deze maand geplant wordt, groeit heerlijk op: komt het later, dan is het voorbij.

Hoe zinrijk is dat beeld ook voor u, mijne ziel. Als het leven ontwaakt, en de akker bereid is, dan heet het — arbeiden. Ja, gewis. Nu is het de zon, die warmte, levenskracht en groei aan alles geeft. Liefelijk straalt gij,

licht van den dag! en gunt mij geen rust. Zoo ook gij, Zon der gerechtigheid! die over het nieuwe leven zijt opgegaan. Gij zijt mij vooruit, eer ik ontwaak. Als ik mij nederleg, is nog de schemering niet geweken. Als de hitte dier andere zon soms gloeiend is, als zij vaak aamechtig maakt, de Zon der gerechtigheid nimmer. Zij straalt nederwaarts om het pad te verlichten. Zij verwarmt het hart telkenreize tot een nieuw leven. Die onder hare stralen wandelt, bij hem is geen stilstand mogelijk.

Maar ach! wat zie ik onder allen arbeid, terwijl alle krachten zich te zamen vereenigen om te overwinnen, bij allen moed om te strijden en te arbeiden, — daar is de langste dag reeds aangebroken en voortaan zullen de dagen beginnen te korten. Zal het dan wederom afnemen? Nauwelijks is de nachtvorst geweken en de noordewind tot rust gekomen, of weinige weken later roept mij reeds eene waarschuwendende stem: Zie, het licht rijst niet langer: het daalt voortaan en snelt naar den winter, den tijd der duisternis en des doods.

Welk een weemoed! Maar zinrijk plaatsten de eerste Christenen het feest des Doopers op

den langsten dag. Waarom? Hij had immers gezegd: »Hij moet wassen, ik moet minder worden.» Weluu dan, mijn Christen, hebt gij het ook begrepen? Het tweede tijdvak uwer ontwikkeling is gekomen. Voortaan zal het over u slechts heeten: »Hij moet wassen, ik moet minder worden.» »O heerlijke gedachte! Ieder morgen, iedere avond herinnert het u: Het is niet mogelijk anders dan al stervende te komen tot het leven. Sterven is minder worden. Maar wat schaadt het als CHRISTUS slechts vermeerdert? Als zijne liefde slechts toeneemt; als alles genade wordt.

Ja, dan is het alles blijdschap!

JULI.

Hoe rijk is alles om ons heen! Golven niet de korenvelden, met rijp wordende aren bedekt? Bloeit niet de boekweit zoo weelderig en jeugdig tusschen het gele graan? Zinkt niet het gras, dat zoo heerlijk groeide, onder de zeis des maaijers neder? Zijn niet de hooischoven op het weiland een tooneel, zoo eenig, zoo liefelijk? Wat overvloed van alles spreidt zich ten toon! Leven heerscht er, beweging, kracht. Het was nooit zoo goed.

Diep ligt in het menschelijk hart een wensch: O mocht het nog lang zoo blijven! Gindsche hooiwagens geven nog een nieuw leven aan het groene weiveld, dat wederom opwaakt; en waar de zeis in de koolzaadvelden valt, is het akkerveld nauwelijks ledig of het is ook omgebroken en verheugt het oog door aangename afwisseling. Het is de tijd des oogstes, die nu aansnelt. Soms pakken zich donkere wolken te zamen, en felle bliksemstralen vallen neder uit den donkeren hemel; en daar verplet de hagel de heerlijkste korenvelden. Maar het is zelden, en na het onweder is het nog liefelijker daar buiten.

Hoe is het u zoo wèl, mijn Christen? Keert gij des avonds van uwen arbeid? Zijt gij in volle blijmoedigheid, midden in al die beweging? — Is het hart van binnen verzekerd, bij zoo veel besef van ontferming?

Ja, er is eene liefelijke Julitijd in de ontwikkelingsgang des Christens. Het is die tijd, als alles aan hem die volheid der kracht ademt, welke het nieuwe schepsel zoo heerlijk kenmerkt. Alle strijd schijnt weggenomen. Het wordt u overal toegeworpen. Het onweder, dat zich boven uw hoofd te zamen pakt, moest

slechts den dampkring zuiveren van verderfelijke dampen. Ook daarna is het u zoo wèl.

Het is alsof het hier gelden moest: Hij vernieuwt uwe jeugd als eens adelaars." Ach! wie kende het, die niet zeide: Laat mij, o Heer! Dat deze tijd nimmer wijke."

O schoone tijd! niet gestoord door eenige moeite. O tijd des arbeids en der zegeningen, hoe weldadig zijt gij! Is het niet om den vreemdeling hier beneden eenen blik te gunnen in gindsche groote eeuwigheid? — om hem te zeggen: daar zal het de volheid der heerlijkheid zijn, die gij nu bij aanvang aanschouwt?

Dat uw oog zij op gindsche eeuwigheid. Dat uw harte vrede hebbe in al den rijkdom van Gods liefde. Dat stille rust bij u wone. Dat alles in u zich bereide tot liefelijker dagen eener heerlijke toekomst, daarboven te genieten, waar het eenmaal een eeuwige zomer zonder nacht zal zijn.

AUGUSTUS.

Midden tusschen de bloeiende boekweitvelden, de oogst. Korenschoven op de akkers,

en nijvere maaiers in hun midden; en voorts de gonzende bij, die den honig uit de welriekende witte bloem weghaalt. Wat schoon tooneel voor het oog! De goudgele tarwe neigt het hoofd en buigt zich ter aarde. Het valt alles voor de zeis des maaiers. De boekweit verbloeit, en de schoven zijn binnegebracht. Hoe is het nu zoo anders geworden? Het was nabij de hoogste vreugde en het edelste genot: daar wijkt het en het dorre veld ligt voor u; nochtans is het alles leven rondom. En nochtans is het hart niet droevig. Zoo moest het immers komen, gij vreemdeling hier beneden: gij wist dat. Zoo moest het ook met u komen. Nog een weinig vreugde. Ja, klimmende, en nu — de slopende hand des maaiers. Wat zeg ik? neen, de oogstende hand. De eersteelingen moesten immers worden binnengebracht? Zij waren het loon op uwen arbeid, de zegen des Allerhoogsten, reeds in het vreemdelingsland.

In de christelijke ontwikkeling is geen stilstand. Het is alles winst. Zie den vollen rijkdom der schuren opgezameld uit den overvloed des akkers. Zoo geeft de Heer geloof en aanschouwen, zaaiing en oogst reeds hier bene-

den. Gij zoudt ook hier zien, dat gij niet te vergeefs gearbeid hadt. Wees dan welgemoed en verblijd u met dankzegging. Hij gaf het u. En terwijl Hij het gaf, daalt nochtans veel heerlijker stem tot u neder en fluistert u toe, 's morgens vroeg en 's avonds spade:

»Hoe zal 't mij dan, o dan eens zijn!
 Als ik, verlost van smart en pijn,
     Ontwaak tot hooger waarde;
 Door geene zonde meer misleid,
 Ontheven van de sterfelijkheid,
     Niet meer de mensch van aarde;
         Wees blij
         In mij,
     Voel tot sterking,
     Hier de werking
         Van dat leven,
 Ziel! dat God u daar zal geven.»

Er is nog een andere oogst. Ja, het was slechts eene gelijkenis van hetgene de eeuwigheid zal opleveren. Het zal daar zoo veel heerlijker zijn! O, dat het hart zich verheffe uit den overloed zijner goedertierenheid, tot de volheid zijner toekomst! Geen oog heeft het gezien, geen oor heeft het gehoord, in geen 's menschen harte is het opgekomen, de

rijkdom des overvloeds, de vreugde, die daar eeuwig uw deel zullen zijn!

Wat ziet gij naar omlaag? Schouw naar omhoog. Daar boven is uwe woonstede. Daar is de rechte oogst. Wees blijmoedig; wankeel niet; behoud het geloof; want de kroone is u weggelegd.

SEPTEMBER.

Hoe is het nog zoo schoon daar buiten? Het is alsof er een nieuwe zomer daagde. De herfstzon schijnt zoo liefelijk op het duizendvoudig zich verkleurend groen. Wat is die hemel blauw! Geen wolkje bedekt hem. Wat parelt de dauw schitterend in de morgenzon op het gras! Altijd gaat de nimmer rustende ploeg door het akkerveld heen, en kleurt den grond zoo zwart. Is het dan nog eenmaal lente? moet er nog gezaaid worden? zal wederom de aarde zich tot eenen rijken oogst voorbereiden? Ginds in de verre toekomst. Ja, na den doodslaap van den winter. Dan zal komen hetgene gij nu zaait. O, alles roept ons toe: gedenk de groote toekomst; gedenk de eeuwigheid; vergeet het niet, o

mensch, dat gij nog zooveel te zaaien hebt voor dien dag. Haast u tot den arbeid. Het heet nu: »den tijd uitkooopen.» Maar liefelijk is het, een schoone arbeid bij zulk eene milde zon, bij zoo veel genade en ontferming; zich alzoo tot een heerlijker oogst te moeten toerusten. Want al wat er nu geschiedt, is toerusting tot dien oogst.

Zie uwe kinderen, zie het nageslacht om u heen. Bedenk het wel, ieder uwer Septemberdagen is voor hen een dag, waarin gij ze toebereidt om het zaad te ontvangen, dat de zaaier ook in hun harte zal uitstrooien. O, dat de ure u niet ledig vond! Alles heeft de Allerhoogste u gegeven. Gij mocht eerst zelve tot den oogst komen, uwe garven binnenhalen. En nu in den wel aangenamen tijd, in den overvloed des oogstes is het uwe bestemming te zaaien, en uit de schatten, die u bedeed zijn, handenvol weg te werpen, om ook anderen te verblijden in de toekomst.

Wat kunt gij meer begeeren? Het is zulk eene heerlijke bestemming! Het moet alles vergaan, alles wijkt — maar eene nieuwe aarde en een nieuwe hemel zullen volgen. Gij blijft. Als gij zaait, dan zaait gij voor de

eeuwigheid; als gij anderen leidt op de bane des levens, het loon zal u geenszins ontgaan. Ginds is vergelding! Wees dan welgemoed in uwen arbeid. Het hart ruste in CHRISTUS den Heer en zijne liefde; het worde vervuld van zijnen Heiligen Geest tot elk goed werk der liefde!

OCTOBER.

Nog eenmaal is het feest op aarde; nog eenmaal brengt de natuur eenen rijken oogst. Het is het ooft aan de boomen, het is de wijndruif, het zijn de aardvruchten, die als een schat uit den grond opgedolven worden. Zie, hoe alles daarmede bezig is. Schepen worden geladen en snellen den stroom af naar de groote steden. Alles zal hare kelders vullen, hare zolders verrijken; want de laatste overvloed is de heerlijkste. Wat trouwe zorg en liefde van dien onbekenden Gever aller goede gaven.

De laatste gave de uitnemendste. Het is ook zoo. Als het Christendom in waarheid in eenig hart doordringt, dan is het de gezegende ouderdom die de rijkste vruchten voortbrengt.

Geloof, hoop en liefde in dien zachten gloed van de neigende avondstralen, schitteren het liefelijkst. Alles is zoo zacht, zoo getemperd. Is er zoo veel afgebroken, dat thans gemist wordt, de eenheid bleef toch. Het is nog altijd een schoon geheel. Er is eene rust over alles, die onuitsprekelijk is. Hoe kan dat zoo wezen? Het is de ontwikkeling van den inwendigen mensch, in het afvallend kleed van den uitwendigen. Het sterven van den laatsten doet den eersten heerlijker opwaken. Hij zegt: Ik ga naar het vaderland, waar vele woningen zijn. Ik weet: ik ben een vreemdeling hier beneden. Zoo zijn de gedachten den ganschen dag. Zij vervullen de geheele ziele, al zijn zij ook niet in woorden uitgedrukt.

Ik ga heen naar het vaderland, waar vele woningen zijn. Daar is een nieuwe hemel en eene nieuwe aarde. Zie het bouwvallig huis, dat ik bewoon. Het is nog nauwelijks de drager van den schat, die zoo kostelijk is. De aarde veroudert, de hemelen zijn eeuwig jong. Alles verkleurt rondom mij. De bladeren zelfs ontvangen eenen zeldzamen gloed. De gansche natuur geeft zich over; maar zij eindigt niet plotselijk. Alles is een zacht verminderen. Eerst

moesten de vruchten afgenomen worden, daarna verkleuren de bladeren en vallen neder Zoo ook met u o mensch! Het gaat zachtkens alles heen. De sloopende hand is dezelfde die de eerstelingen der lente gaf: daar waren het knopjes en bloesems, hier vruchten en bladeren.

O gezegende ouderdom, wat zijt gij heerlijk Hoe is uw beeld zoo liefelijk! Alles om u heen snelt voorwaarts, en gij, ja gij ook weet: ook ik ga mede naar gindsche eeuwigheid!

NOVEMBER.

Ruwe stormen woeden. Regenvlagen storten neder; sneeuwjacht vergrijst de lucht. Het is alsof de strijd nog eenmaal doorstreden moest worden, die zoo lang en zoo bang viel. Arm hart, wat zijt gij bezwaard? Al de lentevogels zijn geweken. Hun heimwee dreef hen naar een beter vaderland; zelfs de zwaluw is heengegaan. Zij konden niet langer blijven. Het is zoo ernstig daar buiten. Het is de doodstrijd der natuur.

Maar iets zegt in dat binnenste: Snelt heen, gij winden en stormen; scheurt de laatste bladeren van het geboomte: het deert mij niet.

Hij heeft aan zijne bestemming voldaan; het moet nu alles gesloopt worden. Wat worden die dagen kort! wat worden die nachten lang! Het is niets; want een ander licht straalt reeds heerlijker aan den hemelboog. En wat nog het liefelijkste is, er zijn psalmen in den naecht.

Hoe stil is het daar binnen! De liefelijke haard wordt nimmer koud. Het mag daar buiten woelen, dreigen, jagen, binnen in het hart is het stil en warm. Het is een tijd des gebeds; het is een tijd der dankzegging. O, de handen vouwen zich zoo gaarne, nu alle arbeid ontzonken is. Het aardsche oog verduisterde, maar het zielsoog boort door de wolken heen. Het aardsche oor hoort niet meer; maar de melodieën klinken nacht en dag van een ander lied.

Zoo geeft hij het. Het is het lied van den landman.

Zoo blij de landman, moê van 't ploegen,

De neigende avondschaaduw groet;

Zoo blij zien wij, bij al ons zwoegen.

Dat onze dag ten einde spoedt.

Niet eeuwig zal de hope kwijnen,

Die naar het uur der ruste smacht;

Die oogenblik zal haast verschijnen,

Hoe lang ook hijgend ingewacht.

Wat wilt gij nog? Kunt gij niet nog ééne ure waken? Dat is de laatste plicht, die van u gevorderd word. Stille hoop, waart gij der ziel ooit nabij — gij zijt het gewis nu. Liefelijke lichtstraal des geloofs, gij wijst naar omhoog; want gij daalt uit den hemel.

Rust nog een weinig — en alles is volbracht.

DECEMBER.

Hoe is het aardrijk thans zoo dor, zoo doodsch? Geen blad aan eenen boom; geen bloem of bloesem, geen vrucht meer. Het is alles heen. Gij hebt volstreden. Nauwelijks straalt nog de zon door de donkere wolken heen, of het aardrijk verstijft, en de wateren stollen tot ijs. Het is winter. Alles rust in doodslaap.

Maar zonderling, een kinderfeest wordt er gevierd bij het begin en bij het einde dier maand. Is het, omdat zich alles bereid tot een nieuwe lente?

O, ziet gij het niet? Zoo dikwijls slechts even het witte doodskleed weggenomen wordt, komt het koren reeds te voorschijn, dat het volgende jaar zal groeien en rijp worden. Elk

takje heeft reeds zijne knopjes, die de bladeren en bloemen bevatten, die alsdan zullen losbreken. — Wat wilt gij meer?

Er is hier beneden geen dood, het is slechts een stervend worden van iets nieuws. Goddank! als het zoo ook met u is. Het is dan zoo wel in het harte. Maar dat is het niet, of gij moet de mare gehoord hebben van den doodsverwinnaar, die uit het graf is verrezen, en ook in uw harte moet Zijn woord zijnergedaald:

Op uw stem, staat op gij dooden!

Staat de dood zijn zege' u af;

Op uw stem, staat op gij dooden!

Rijst het leven uit het graf;

Leven, leven, eeuwig leven

Zal uw liefde mij dan geven,

En geen zonde, smart of pijn

Zal in eeuwigheid meer zijn.

Kon 't geloof aan uwe liefde

Mij hier sterken in den nood,

Kon 't geloof aan uwe liefde

Mij doen juichen in den dood. —

Wat zal 't zijn als mijn vertrouwen

Eens verwisselt in aanschouwen,

En een liefde mij bestraalt,

Daar geloof noch wensch bij haalt

Ja, zoo moest het wezen.

Ook toen de nacht het bangst, het langst was — werd Hij geboren.

Leeft Hij nu niet om als het rijzende licht den eeuwigen nacht te overwinnen? Hij de Getrouwe!

Zoo zij het dan nu: »Laat uw dienstknecht henengaan in vrede naar Uw woord; want mijne oogen hebben Uwe zaligheid gezien!» Zij hebben die gezien en geloofd.

Daar is Hij, die komen moest!

Welkom, gij Heiland der wereld!

EEN WOORD AAN OUDERS

vóór den Doop van hun Kind.

DOOR

J. I. DOEDES.

»Laat de kinderkens tot Mij komen!»

Wij wenschen elkander gewoonlijk geluk als ons iets bijzonder verblijdends wedervaart of ten deel valt. Nu, dan zij u hartelijk geluk toegewenscht, gezegende ouders, van harte heil toegebeden wegens de geboorte van uw kind, dat gij weldra naar het huis des gebeds wilt brengen, opdat het in den Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes gedoopt worde. De Heer geve, dat het hier een kind gelde, bij welks wiegje vader en moeder elkander aanzien met blijdschap en dankzegging in hethart; ouders, die zich bij dit wiegje voornemen en elkander beloven, den Heer JESUS niet van dit wiegje uit te

zullen sluiten, maar zijnen Naam er over aan te zullen roepen!

Met een onuitsprekelijk gevoel moet gij dit kind aanzien, als gij bedenkt, dat het van Gods geslacht is, dat het naar Gods beeld is geschapen. Hoe nietig ziet het er uit, en toch waartoe is het al niet geroepen! Eeuwig zal het blijven bestaan. Nooit zal het vernietigd worden. Als deze wereld hare laatste veranderingen heeft ondergaan, deze aarde hare geschiedenis zal hebben zien eindigen, zal uw kind nog bestaan. Moge het dan als een door den Heer JEZUS verlost en gekochte in de gemeenschap des levenden Gods leven. Moge het dan niet buitengesloten zijn van de vreugd, die voor alle kinderen Gods, voor alle erfgenamen des hemelschen koninkrijks bereid is. Zal het met hen eens in den hemel de heerlijkheid des Hoogheerlijken aanschouwen, dan moet het in levende betrekking staan tot Hem, die het afschijnsel der heerlijkheid Gods is: dan moet het van den Heer JEZUS de macht ontvangen hebben, om een kind van God genaamd te worden. Dan moet het eens tot JEZUS gaan.

Zal de Heer JEZUS het willen ontvangen?

Zal de Heer JEZUS het reeds vroeger willen ontvangen?

Gij zult het natuurlijk zoo vroeg mogelijk met den Heer JEZUS in aanraking willen brengen, om zeker van uwe zaak te zijn, en om uw kind vroeg onder de vleugelen van de Zonder gerechtigheid in veiligheid te zien. Zal de Heer zich met zulk een klein schepseltje, als dat kind van kleinen leeftijd is, willen inlaten? Hij heeft immers wel aan belangrijker zaken en personen zijne aandacht te wijden. Hem, wien alle heerlijkheid en macht in hemel en op aarde is gegeven, ontgaat wellicht dat wiegje, waaraan de wereld hoogstens voor een oogenblik hare aandacht wijdt, om zich daarna tot belangrijker zaken en personen te wenden. De tumulten en rumoeren der volkeren, de regeering der kerk, de bekrachtiging zijner dienaren, de bewaking zijner kudde, wat niet al? met de bewegingen en raadslagen van den Vorst der duisternis, houden Hem immers zoo bezig, dat Hij voor uw kind geen oog heeft. Hoe kan de Heer bij deze en zoo vele andere bemoeiingen in den hemel en op de aarde, hooren naar het stille gebed, dat bij een wiegje opgezonden wordt, of zich be-

zig houden met zulk een niets beteekenend schepseltje, als een jonggeboren kindeke is?

Niets beteekenend schepseltje noemt de wereld, voor zoo ver zij door geen banden des bloeds of der liefde aan u of aan uw kind verbonden is, dit kind, zonder dat u dit verwonderen kan. Boezemt het u ook een uitnemend groot belang in, omdat het van uw vleesch en bloed is, niet alzo der wereld, die in haar zwoegen en slaven, in haar vreezen en hopen, in haar lijden en juichen wel iets anders te doen vindt, dan lang met u over uw kind te denken. In een betrekkelijk kleinen kring weet men, dat het geboren is, en als het eens stierf, hoe weinigen zouden er acht op geven, en die met u weenden zouden het doen om uwentwil, niet omdat er aan dat kindeke zoo veel verloren zou zijn. De wereld kan ook met dat kind vooreerst nog niets uitrichten. Gij moet, indien het ouder wordt, het eerst behoorlijk laten onderwijzen en het zelve vormen tot een bruikbaar lid der samenleving. Er moeten nog eenige jaren verloopou, eer de wereld naar uw kind omziet. Niet, dat de wereld de kinderen verstoot. Menig goëdhartig en vriendelijk mensch zal zeggen:

laat het kindeke tot mij komen. Maar weet gij, wat het er dan wel mede doen wil! Eenige oogenblikken — er mede spelen. Overigens moet gij zelven voor uw kind zorgen. Hebt gij er veel voor te vragen, spant uwe verwachtingen dan niet te hoog.

Niets beteekenend schepseltje, behalve aan de oogen uwer ouders en aan de aandacht uwer naaste bloedverwanten, ontsnapt gij zeer licht en zeer spoedig aan de oogen der menschen! Maar gij ontgaat de opmerkzaamheid van den Heer JEZUS niet. Van ganscher harte wenschen wij u geluk en wenschen wij uwe ouders geluk, dat gij *een kind* zijt. Want de Heer JEZUS heeft gezegd: »Laat de kinderkens tot mij komen.» Zoo behoort gij nu reeds tot de geroepenen door den Zoon van God!

De Heer JEZUS roept uw kind nu reeds tot zich, gezegende, en vooral door die roeping des Heeren JEZUS gezegende, ouders! Er is ook nog een ander roepen van den Heer, als Hij uw kind u ontnemt, en bij zich in den hemel opneemt. Daarvan spreken wij nu niet. Dat offer moge de Heer vooreerst nog niet van u eischen. Het moge Hem behagen, u nog lang oudervreugd van dit kind te laten

smaken. Behaagde het Hem, u te ontnemen wat de liefde zijns Vaders u gaf, moge Hij u dan ook doen gelooven, dat eene even groote liefde Hem beweegt, van u terug te eischen wat u zoo veel blijdschap beloofde. Maar — ofschoon het altijd goed is, bedacht te zijn op de mogelijkheid van het sterven en op de onzekerheid van het leven, nu spreken wij over iets anders.

»Laat de kinderkens tot mij komen,» heeft de Heer JEZUS gezegd. Dit woord past zeer eigenaardig in zijnen mond. Hij was niet hooghartig gedurende zijn leven in het vleesch. Van Hem moest men willen leeren, omdat Hij zachtmoedig was en nederig van hart. Zich zelf vernederd hebbende en in de gestaltenis eens dienstknechts verschenen, had Hij een geopend hart voor al het nederige, een geopend oog voor al het onaanzienlijke. Wie verzamelde Hij rondom zich? De grooten, de machtigen, de sterken, de wijzen, de geleerden, de rijken? Neen, maar hetgeen evenmin in eigene schatting als naar het oordeel der wereld iets was. Hulpbehoevenden stroomden naar Hem toe en vonden goed onthaal bij Hem. Naar hulpbehoevenden zag Hij uit en vraagde Hij overal.

In zulk eenen kring mochten de kinderkens niet gemist worden, vooral niet, als men voor hen eene plaats bij Hem zocht. Kon Hij ook veel verdragen, Hij kon niet verdragen, dat iemand de kinderen verbinderde, tot Hem te komen. Dit nam Hij zeer kwalijk, al waren het ook Zijne eigene geliefde discipelen, die zich tusschen Hem en de kinderkens plaatsten. Neen, dat moest men niet wagen, kinderen, die tot Hem gebracht werden, terug te zenden, of hen, die met kinderen tot Hem kwamen, te bestraffen. Hoe zachtmoedig de Heer ook mocht zijn, dit nam Hij zeer kwalijk, juist omdat Hij nederig van hart was, en niet wilde, dat iemand zijne bereidvaardigheid om kinderen te zegenen verdenken zou.

Ouders, zietdaar de beeltenis van den Heer JEZUS, zoo als Hij nog is. Hoog boven alle hemelen verhoogd, heeft Hij in de kinderwereld nog een welbehagen, omdat de kinderwereld in het klein het karakter der onderdanen van zijn groot koninkrijk afspiegelt. Op aarde levende, heeft Hij het niet beneden zich geacht in zijne prediking ook van de kinderkens te spreken, en te toonen, dat zij geenszins zijne aandacht ontsnappen. In den hemel

gaat hij, tenzij wij moesten gelooven, dat de Heer JESUS veranderd is in zijne liefde voor het hulpbehoevende, onaanzienlijke, kleine en geringe, hen nog na, en laat aan alle ouders dit Evangelium prediken:

»Laat de kinderzens tot mij komen.»

Komt dan, komt dan, ouders, en laat uw kind door den Heer JESUS zegenen!

Gij zoudt het toch gaarne eene gezegende toekomst verzekeren. Wat zoudt gij wel geven voor de zekerheid, dat niemand uw kind arm, ellendig, ongelukkig maken kan, en wat moet het u niet waard zijn, te weten, dat het altijd overvloed, eer en vreugde hebben zal! Maar wie zal u hiervan de verzekering geven in eene wereld, die geen waarborgen kan aanwijzen voor onvergankelijken rijkdom, en die niet beschutten kan tegen ellende, en die zelve, als der ijdelheid onderworpen, geen duurzaam geluk heeft te schenken! Uw kind zal eens de wereld in moeten gaan, als een rank bootje de branding te gemoet! Gij weet, hoe veel klippen er zijn, en hoe vele er zich aan het argeloos oog weten te onttrekken.

Gij kent immers de velerlei verzoekingē, waaraan de jeugd blootstaat, en de beproevingen, voor rijper leeftijd bewaard. Daar komt later al wat in de wereld is, begeerlijkheid des vleesches en der oogen, met grootschheid des levens, en dat, terwijl ook uw kind, even als ieder, later verzocht zal worden als het afgetrokken wordt door zijne eigene begeerlijkheid. Ziet, de begeerlijkheid ontvangen hebbende baart zonde, en de zonde voleindigd zijnde baart den dood. Dan zou uw kind een kind des doods kunnen worden, als het een kind der ongehoorzaamheid geworden is. Ja, het is reeds een kind des doods, omdat het uit vleesch is geboren. Het is vleesch, en zal eerlang toonen, dat het vleeschelijk gezind is, dat ook zijn bedenken, als het bedenken des vleesches, de dood is, vijandschap tegen God. Onderwerpt het vleesch zich niet aan God, uw kind zal zich ook niet aan Hem onderwerpen, het zal den vloek der wet te vreezen, het zal den toorn Gods te ontvlieden hebben. Maar hoe zal het ontvlieden, zoo het niet gebracht wordt en niet komt tot Hem, die van den toekomstenden toorn verlost en van den vloek der wet, een vloek geworden

zijnde voor ons? Hoe zal uw kind eene gezègende toekomst verwachten kunnen?

»Laat uw kind tot mij komen,» zegt de Heer JEZUS tot u.

Ja, laat het tot Hem komen, die u de vrijheid geeft, uw kind tot Hem te brengen. Misschien hoort Hij naar de stem uwer smee-king, als gij bidt, dat de naam van uw kind moge geschreven worden in het Boek des Levens. Indien gij dát eens van den Heer verkrijgen kondt! Misschien verhoort Hij uw gebed, als gij bij Hem blijft aanhouden om dezen zegen voor uw kind, dat het vroeg be-hooren moge tot zijne kudde, tot de gesprij-zigden met het levensbrood, tot de gedrenkten met het levenswater, tot de hongerenden en dorstenden naar de gerechtigheid, tot de armen van geest, die het Godsrijk beërven en tot de treurenden, die vertroost zullen worden. Indien u zulk een heil eens ten deel viel! Misschien neigt Hij de ooren tot uw geroep, als gij volhardt in het vragen voor uw kind om een geopend hart voor de woorden des eeuwigen levens, om een geopend oog voor de ellende waarin men verkeert, zoolang men niet gerei-nigd is in het bloed des kruises, om een ge-

opend oor voor de stem des goeden Herders!

Waagt eens, ouders, waagt eens, met groote vrijmoedigheid uw kind neer te leggen aan den voet des troons van den zachtmoedigen Heer JESUS, die zeker niet zeggen zal: »Neemt dit kind weg, daar ik er niets mede uitrichten kan.» Ja, Hij kan er iets mede doen en er iets goed van maken. Hij kan het reinigen van alle ongerechtigheid, Hij kan het door den Heiligen Geest vernieuwen. Hij kan het maken tot een kind en erfgenaam zijns Vaders, het doen behooren tot de menigte der uitverkorenen, die in den hemel lofzangen zingen ter verheerlijking van het Lam, dat geslacht is. Hij kan zijn naam schrijven op het voorhoofd van uw kind, zoodat de Booze, hoe ook brandende van verlangen om het te ziften als de tarwe, zijne handen niet aan uw kind kan slaan als de Dood komt om het weg te voeren, Hij kan het zich zoo toeëigenen, dat het opgenomen wordt onder de gezegende schare, van welke Hij heeft gezegd: »zij volgen mij en niemand kan ze uit mijne hand rukken, en zij zullen in eeuwigheid niet verloren gaan.»

Dit is bij JEZUS te verkrijgen. Dit kan men van JEZUS vragen. Zoekt het dan bij Hem voor uw kind. Als gij uw kind ten doop aanbiedt, biedt het dan te gelijker tijd den Heer JEZUS aan met de bede, dat Hij zich over uw kind ontferme; met de bede, dat Hij het later tot den Vader leide Door Hem tot den Vader! Ook in den naam des Vaders wordt uw kind gedoopt. Och of het den naam des Vaders eens heiligen mocht! Daartoe behoeft het de werking des Heiligen Geestes. Ook wordt het in den naam des Heiligen Geestes gedoopt! Dat de Heilige Geest eens in uw kind kome wonen. Laat de doop van uw kind gepaard gaan met uwe bede, dat de genade des Heeren JEZUS en de liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen Geestes zijn erfdeel worden moge. In den vrijen toegang, welke de Heer JEZUS aan kinderkens geeft, hebt gij de verzekering, dat gij een vrijen toegang vinden zult voor het gebed van uw hart, en gij kunt er u van overtuigd houden, dat als er waren, die zich tusschen Hem en u wilden plaatsen in de ure, waarin gij uw kind tot Hem bracht, om een zegen van Hem voor

uw kind te vragen, hetzij dan Engelen of Overheden, hetzij Heerschappijen of Machten, Hij zich dan zou laten gelden en zeggen zou: »Laat het kind tot mij komen en verhindert het niet!»

EEN WOORD AAN OUDERS

na den Doop van hun Kind.

DOOR

J. I. D O E D E S.

»U komt de belofte toe en uwe kinderen.»

Zoo hebt gij dan nu wat gij begeerdet, ouders, die uw kind hebt laten doopen! Uw kind is gedoopt, even als gij eens gedoopt zijt, en nu wenscht gij natuurlijk ook, dat zoowel tot uw kind als tot u naar waarheid gezegd moge worden: »Zoo velen als gij in CHRISTUS zijt gedoopt, hebt gij CHRISTUS aangedaan.» Wie zou zich toch met den doop als zoodanig vergenoegen, en niet uitzien naar de vernieuwing, van welke de doop het zinnebeeld is? Hoe zouden ouders zich kunnen vergenoegen met den doop van hun kind, zonder daarbij te wenschen, dat later ook aan hun kind gebeuren moge, wat de doop als zinnebeeldige handeling beteekent?

Maar hoe dit voor uw kind te verkrijgen?
Wat beteekent toch de doop?

Die gedoopt zijn moeten geacht kunnen worden, den ouden mensch afgelegd en den nieuwen mensch aangedaan te hebben. Zij zijn door den doop in betrekking gebracht tot den dood des Heeren JESUS, die der zonde is gestorven, en moeten dan ook met den Heer JESUS gestorven en begraven en met Hem opgewekt zijn. PAULUS schreef: »Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in haar leven? Of weet gij niet, dat zoo velen als wij tot CHRISTUS JESUS gedoopt (door den doop tot JESUS CHRISTUS in betrekking gebracht) zijn, wij tot zijnen dood gedoopt (door den doop tot zijnen dood in betrekking gebracht) zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door den doop tot den dood (door den doop, die ons tot zijnen dood in betrekking gebracht heeft), opdat, gelijk CHRISTUS uit de dooden opgewekt is door de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij (uit den dood opgewekt door des Vaders heerlijkheid) in nieuwheid des levens zouden wandelen. Want indien wij met Hem ééne plant geworden zijn in de gelijkheid zijns doods (en dus met

Hem, die der zonde gestorven is, denzelfden dood gestorven zijn), zoo zullen wij het ook zijn in de gelijkheid zijner opstanding (en dus met Hem in zijne opstanding tot een nieuw leven één zijn), dit wetende, dat onze oude mensch met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij de zonde niet meer dienen. Want die gestorven (der zonde gestorven) is, die is gerechtvaardigd van de zonde, (heeft met haar niets meer uit te staan en mag haar niet meer gehoorzamen, terwijl zij ook niets meer heeft te eischen.) Indien wij nu met CHRISTUS (der zonde) gestorven zijn, zoo gelooven wij, dat wij ook met Hem leven zullen, wetende dat CHRISTUS opgewekt zijnde uit de dooden niet meer sterft: de dood heerscht niet meer over Hem. Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde gestorven, en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode. Alzoo ook gij, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood, maar Gode levende zijt in CHRISTUS JEZUS onzen Heer."

Uit dit oogpunt beschouwt PAULUS den doop en de gedoopten. Der zonde gestorven en Gode levende in CHRISTUS JEZUS, zoo stond

de gedoopte in zijne oogen vóór hem. Als in CHRISTUS gedood en levend gemaakt, was de gedoopte hem iemand, die den ouden mensch afgelegd en den nieuwen mensch aangedaan had. Zoo verdient de doop ook den naam van doop der bekeering, welke ons brengt tot de vergeving der zonden, en behoort hij eigenaardig bij de belijdenis des geloofs in den Heer JESUS CHRISTUS.

Maar heeft het u niet veel moeite gekost, uw kind te doen doopen, zeer veel moeite zal het u kosten, het ook tot die aflegging van den ouden en tot dat aandoen van den nieuwen mensch te brengen. Wat zeggen wij? Stond het in uwe macht, uw kind te doen opnemen onder de gedoopten, het staat volstrekt niet in uwe macht, uw kind der zonde te doen sterven en in nieuwheid des levens te doen wandelen.

Zoo zoudt gij dan nu het mogelijke gedaan hebben, en het overige, het voor u onmogelijke, aan den Heer moeten overlaten?

Laat ons wel onderscheiden tusschen het overige en het u onmogelijke. Niet al wat na den doop overig is kan gezegd worden voor u onmogelijk te zijn. Uw kind vernieuwen,

kunt gij niet. De Apostelen des Heeren konden de wereld ook niet vernieuwen. Maar toch moesten zij nog iets meer doen dan doopen. Of zeide de Heer niet: »Gaat henen, onderwijst alle volken (maakt hen tot mijne discipelen), hen doopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, hun leerende te onderhouden al wat ik u geboden heb?» Leeren en doopen alzoo, doopen en leeren; deze twee moesten vereenigd worden. Gij hebt nu uw kind laten doopen. Gij moet nu ook uw kind laten leeren, ja, het ook zelf leeren wat de Heer geboden heeft.

Is niet dit het gebod des Heeren, dat wij in Hem gelooven zullen, dat wij Hem zullen aannemen en ons aan Hem zullen overgeven, om het eeuwige leven te hebben: is dit niet zijns Vaders gebod, zoowel als het werk, dat zijnen Vader welbehagelijk is? Dit is de wil desgenen die Hem gezonden heeft, dat ieder, die den Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe, en dat dan ook ieder, die het eeuwige leven hebben wil, den Zoon aanschouwen en in Hem gelooven zal. Daarom antwoordde PAULUS op de vraag: »Wat moet ik doen om behouden te worden?» eenvoudig:

»Geloof in den Heer JEZUS CHRISTUS, en gij zult behouden worden.»

Dit moet gij uw kind dan ook leeren, dat het om behouden te worden in den Heer JEZUS moet gelooven. Hier opent zich een uitgestrekt arbeidsveld voor u, hoe beperkt het bij den eersten oogopslag ook moge schijnen. Niet waar? wat is spoediger ten uitvoer gebracht dan dit, uw kind te zeggen, dat het in JEZUS gelooven moet? Maar er zal nog geruime tijd voorbijgaan, voordat het begrijpt, wat dit beteekent, en al begrijpt het dit ook, dan zal het nog de vraag zijn, of het zich daartoe nu ook opgewekt zal gevoelen, en al voelt het zich daartoe somtijds al opgewekt, dan zal het nog de vraag zijn, of het ook tot die onberouwelijke keus zal kunnen besluiten, tot welke het komen moet bij ieder, die van ganscher harten zeggen wil: »Heer wat wilt gij dat ik doen zal? ik zal u volgen, waar gij ook henengaat.» Zonder gevoel van behoefte aan den Heer JEZUS, zegt men niet tot Hem: »Heer, ontferm u mijner,» en zonder overtuigd te zijn van zonde, schuld en ellende, roept men niet uit: »Heer, tot wien zal ik henengaan, gij hebt de woorden des eeuwigen levens.»

Hierin hebt gij een wenk, die u zegt, waarmede gij bij uw kind, en wel zeer vroeg, moet beginnen. Als het in jeugdigen leeftijd nog toegankelijk is voor de woorden der liefde, welke het later misschien minder zullen trekken, als het in jeugdigen leeftijd nog geheel gelukkig is in uwe liefde, laat dan het gunstig oogenblik niet voorbijgaan om telkens en telkens op nieuw van de liefde des Heeren JEZUS te spreken en van de liefde des Vaders, in wiens naam de Heer JEZUS gekomen is om zijn liefde ook aan kinderen te bewijzen. Laat uw kind onder de eerste indrukken, welke het zich later herinnert in zijne jeugd ontvangen te hebben, ook den indruk voor den geest kunnen roepen, dien uw verhalen van den Heer JEZUS op zijn gemoed gemaakt heeft. Meer en meer kunt gij uw kind dan later op den Heer JEZUS wijzen, als het u begrijpt, zoo dikwijls gij het nu ook wijst op de boosheid van het hart, ook van zijn eigen hart, en op de grootheid zijner eigen schuld door dagelijksche overtreding. Spreekt gij dan telkens al duidelijker en duidelijker van de ellende, waarin wij ons door ons zondigen brengen, en van de onmogelijkheid, om ons te vernieuwen of te

rechtvaardigen, gij kunt dan telkens weêr terugkeeren tot den Heer JEZUS, om op zijn kruis, op zijn dood, op zijne offerande te wijzen, en zijne gemeenschap voor te stellen als het toevluchtsoord voor ieder, die een nieuwschepsel wil worden. Gij hebt dan niet te vreezen, dat uw kind zich van den Heer JEZUS voorstellingen maken zal, welke het altijd met vrees en twijfel en wantrouwen vervullen, zoo dikwijls gij het woord des Heeren herhaalt: »die tot mij komt, zal ik niet uitwerpen,» en gij hebt dan althans door uw onderwijs het uwe gedaan, om uw kind zoowel de noodzakelijkheid als de lieflijkheid te doen inzien van het kind worden aan de voeten des Heeren JEZUS.

Planten en nat maken zijn echter niet voldoende op den akker, om eenen oogstdag te bereiden. Onontbeerlijk is de wasdom. Maar dien kunt gij niet geven. Wel kunt gij spreken en getuigen, spreken van den Heer JEZUS en getuigen van hetgeen Hij voor zondaren heeft gedaan en nog altijd blijft doen; maar gij kunt voor uwe woorden — of laat ons liever zeggen: voor de woorden des eeuwigen levens, die woorden Gods zijn —

het hart uws kinds niet openen. Zaaïen kunt gij. Maar gij kunt u zelve geenszins eene goede plaats voor het zaad, dat gij strooit, voor het onvergankelijk levendmakend zaad des goddelijken Woords bereiden, en u geen waarborg verschaffen, dat het in de goede aarde van een heilbegeerig hart, in plaats van aan den weg of op steenachtigen grond, of tusschen de doornen valt. Hier is het: »Zoo de Heer het huis niet bouwt, te vergeefs arbeiden de bouwlïeden daaraan; zoo de Heer de stad niet bewaart, te vergeefs waakt de wachter; het is te vergeefs, dat gij vroeg opstaat, laat opblijft.» Noch hij die plant, noch hij die nat maakt is iets, maar God, die den wasdom geeft. God is hier iets, God is hier alles.

God geeft den wasdom.

Zal hij den wasdom ook geven aan het gezaaide van uwe hand? Zal Hij uw kind ook brengen tot de kennis van JEZUS CHRISTUS, ook brengen tot JEZUS CHRISTUS? Ziet, dit is noodig, want de Heer heeft gezegd, dat niemand tot Hem komen kan, tenzij de Vader hem trekke, tenzij het hem gegeven worde van den Vader. Bidt alzoo, dat God uw kind tot den

Heer JESUS moge trekken, dat God aan uw kind geve, tot den Heer JESUS te komen. Opdat gij met vrijmoedigheid en goeden moed zoo bidden zoudt, herinneren wij u het apostolische woord:

»U komt de belofte toe en uwen kinderen!»

Even als de kinderen der Israëlieten erfgenamen des Ouden Verbonds waren, zijn uwe kinderen erfgenamen des Nieuwen Verbonds, erfgenamen van de beloften der nieuwe bedee-ling. Wat gij als onder de nieuwe bedee-ling levende voor u zelve verwachten moogt, moogt gij ook voor uwe kinderen verwachten. Dit is de belofte Gods: »ik zal uitstorten van mijnen Geest op alle vleesch," en geen geslacht, geen leeftijd, geen stand is daarbij uitgesloten. Want dus spreekt de Heer, de God Israëls: »Uwe zonen en uwe dochteren (beide geslachten) zullen profeteeren, uwe ouden zullen droomen droomen en uwe jongelingen (voor elken leeftijd dus de Geestesgaven!) zullen gezichten zien, ja ook over de dienst-knechten en over de dienstmaagden (over alle standen, dienstbaren zoowel als vrijen!) zal

ik mijnen Geest uitgieten — in die dagen.” Die dagen zijn gekomen, gekomen sedert PETRUS op den eersten Pinksterdag te Jeruzalem zeide: »Dit is het, dat gesproken is door den Profeet JOEL; JEZUS, ter rechterhand Gods verhoogd en de belofte des Vaders ontvangen hebbende, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort.” De belofte des Heiligen Geestes kon dan nu ook niet meer voor Israël alleen zijn. »Bekeert u en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van JEZUS CHRISTUS tot vergeving der zonden, — zoo predikte PETRUS verder — en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want u komt de belofte toe en uwen kinderen en allen die verre zijn, zoo velen als er de Heer onze God toe roepen zal.” Ook voor deze laatsten derhalve die belofte, ook voor u en uwe kinderen! Met u zijn zij onder de bedeeeling des Nieuwen Verbonds geboren, door Gods beschikking geboren, door Gods beschikking met u onder het bereik des Evangeliewoords geplaatst! Hierin hebt gij een waarborg voor den u weggelegden zegen der gebedsverhooring, als gij niet ophoudt voor uw kind in den naam des Heeren JEZUS van God aan-

houdend te vragen: »den Geest der wijsheid en der openbaring in zijne kennis: verlichte oogen des harten,» opdat het met u moge weten, welke de hoop is van zijne roeping, en welke de rijkdom is der heerlijkheid van zijne erfenis in de heiligen, en welke de uitnemende grootheid zijner kracht is aan allen die gelooven, naar de werking der sterkte zijner macht. Ja hierin, dat de belofte zoowel voor uw kind als voor u is, moet gij vrijmoedigheid vinden, om te bidden, dat CHRISTUS door het geloof in zijn hart moge wonen, het in de liefde geworteld en gegrond, eenmaal ten volle, met al de heiligen begrijpe, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte zij, en de liefde van CHRISTUS, die de kennis te boven gaat, bekenne, opdat het vervuld worde tot al de volheid Gods.

U komt de belofte toe en uwen kinderen, en Hij, die belooft, is getrouw! Welk eene drangreden, om met uw kind, om met uwe kinderen voor Gods aangezicht u te plaatsen, en in den naam des Heeren JESUS zoowel voor u als voor hen, zoowel voor hen als voor u, den Heiligen Geest te vragen. Voor hen, opdat de vreeze Gods hunne wijsheid worde

en de Heer JESUS voor zijn levenswoord hun hart geopend vinde; voor u zelve, opdat het u gegeven worden moge, met zachtmoedigheid, wijsheid, bedachtzaamheid, getrouwheid, vrijmoedigheid en nauwgezetheid het woord der opwekking, vermaning, waarschuwing, bestraffing, ter juister ure te spreken; opdat het u gegeven worde, met uwe kinderen aan de kinderkens gelijk te worden, en met hen te ondervinden, dat de Heer JESUS even toegankelijk is voor degenen, die aan de kinderen gelijk geworden zijn. als Hij zich voor de kinderen zelve toegankelijk heeft verklaard. Geldt het voor ouden en jongeren: »Indien gij niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, gij zult in het koninkrijk der hemelen geenszins ingaan,» het geldt dan voor uwe kinderen zoowel als voor u: »Zoo iemand niet geboren wordt uit water en geest, hij kan het koninkrijk Gods niet ingaan.» Maar Hij, die deze wet gemaakt heeft, laat het niet ontbreken aan de vervulling der belofte: »Zoo gij iets begeeren zult in Mijnen naam, ik zal het doen.» Kunnen uwe kinderen evenmin als gij werkelijk aan de kinderkens gelijk, werkelijk wedergeboren wor-

den, tenzij dan door den Heiligen Geest, wij hebben de belofte des Heeren, dat wie den naam des Vaders aanroept om den Heiligen Geest te ontvangen, niet met ledige handen henen zal gaan. »Indien gij, die boos zijt, weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal de hemelsche Vader den Heiligen Geest geven dengenen die hem bidden?»

Biddende voor uw kind kunt gij derhalve verkrijgen, wat met den doop uws kinds gepaard moet gaan; kunt gij voor uw kind verkrijgen, dat het, met CHRISTUS gestorven en opgewekt, behoore tot de kinderen Gods, die medeërfgenen van den Eengeboren Zoon Gods zijn, voor wie evenmen verdoemenis bestaat, als de dood macht uitoefent over JESUS, die aan het kruis tot een vloek geworden is voor degenen die onder den vloek zijn, opdat zij, van den vloek der wet en van de wet der zonde en des doods verlost, zijns Vaders eeuwig eigendom in eeuwige heerlijkheid worden zouden. Dit is het erfdeel van allen, die den Heiligen Geest ontvangen. Dit is de belofte, die u en uwen kinderen toekomt. Hem die machtig is meer dan overvloedig te doen

boven al dat wij bidden of denken, naar de kracht die in ons werkt, worde eens door u lof en dankzegging gebracht voor zijne genade, als Hij aan u en uwe kinderen al zijne beloften in JEZUS CHRISTUS vervuld heeft! *Amen.*

EEN WOORD

VOOR

AVONDMAALGANGERS.

DOOR

J. J. VAN OOSTERZEE.

»WILT GIJ GEZOND WORDEN?»

»*Geliefden! voor alle dingen wensch ik, dat gij welvaart en gezond zijt,*» — met dien groet van Apostel JOHANNES ontmoeten wij elkander gedurig na korter of langer afwezenheid, en hoe wenschten wij van God, dat wij er van velen met dienzelfden Apostel in éénen adem bijvoegen konden: »*Gelijk uwe ziele welvaart!*» Gezondheid, — wanneer wij verzekeren, dat zij de grootste schat is op aarde, wij zeggen iets dat zeer gewoon, maar tegelijk iets dat ontwijfelbaar zeker is. Geef den rijke een paleis tot een woning, purper

tot kleet, dons tot bedekking, keur van spijs tot voedsel, maar eene verborgene ziekte daarbij, en — walgend van al dien overvloed wendt hij zich lusteloos af. Laat de daglooner het gebrek vinden in zijne schamele hut en afmattenden arbeid daarbuiten; eene sobere bete tot zijne verkwikking des daags en een strooleger tot zijne ruste des nachts — nog heeft hij overvloedige dankstof, als de bloes der gezondheid hem siert. Daarom zenden wij van heeler harte een smeekgebed voor uwe redding ten hemel, deerniswaardige kranken, die menigen morgen met de verzuchting begroet: Och of de avond reeds daalde! Daarom wenschen wij u met uw voorrecht geluk, herstelden en blijden, die het krankbed verlaat voor het bedehuis, en er Hem dankt, die uwe jeugd vernieuwt als eens arends! Daarom slaan wij, die gelooven, den hoopvollen blik naar omhoog, zoo vaak zwakheid des lichaams ons drukt, omdat er van de Godsstad daarboven geschreven staat: »geen inwoner zal zeggen: »ik ben ziek,» want het volk dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben!»

Maar is het niet onbeschrijfelijk treurig, dat wij, die zoo gemakkelijk lofredenaars worden

op de gezondheid des lichaams, zoo dikwijls
 ons verwaarloozen toonen van de gezondheid
 der ziel? Helaas, indien wij nog bewijzen
 behoeften, hoe de zonde ons verblindt en ver-
 bijstert, wij zouden ze reeds daarin bij me-
 nigte aantreffen kunnen, dat wij ook in dit
 opzicht het lichtste zoo zwaar en het zwaarste
 zoo licht kunnen achten. Terwijl wij vaak onze
 lichamelijke krankheid door onrust te over-
 dreven ons voorstellen, bedekken of verkleinen
 wij onwillekeurig de ergste kwaal onzer ziel.
 Terwijl wij voor uitwendig lijden met moeite
 en kosten zoeken naar eenen kundigen arts,
 wijzen wij telkens den Geneesheer terug, die
 vrijwillig zich aanbiedt, om onze ziele om niet
 te herstellen. En waar wij, op het krankbed
 uitgestrekt, ons gekrenkt zouden achten, in-
 dien iemand ons toeriep: »gij zijt gezonder
 dan ooit!» gevoelt daarentegen onze natuur-
 lijke hoogmoed zich diep gegriefd en belee-
 digd, als men ons zegt van onze onsterfelijke
 ziel: »gij zijt gevaarlijk en doodelijk krank.»
 En toch, indien gij oprecht met u zelve en
 met God zijt geweest, heeft uw geweten u op
 deze uwe krankheid gewezen, bij uwe stille
 voorbereiding tot deze heilige plechtigheid.

Wel uwer, die gij aan een Avondmaalsmorgen den Heer u ziet tegenkomen met de vertroostende vraag: »wilt gij gezond worden?»

Die vraag werd door den grooten Medicijnmeester, waarschijnlijk op het feest van Purim, aan een acht en dertig jarigen kranke gedaan, dien Hij in Bethesda ontmoette. Indien ooit in Jeruzalem huizen der maaltijden dicht aangrensdan aan een vreugdeloos klaghuis, het was voorzeker in die dagen van nationale godsdienstige vreugde. Welk eene tegenstelling tusschen die hoofdstad, in haar feestkleed gedost, en Bethesda met zijne vijf zalen vol ellendigen! Daar buiten jubelende juichtoonen over de verlossing van den vijandigen HAMAN, hier sombere klaagtooncn, bidde om herstel eener ziekte, die het lichaam erger dan een dwingeland martelt; daar buiten hongerende armen, verzadigd aan de tafels der rijken, hier zelfs meer gegoeden, gespijzigd met tranenbrood en met galle ge-laafd; daar buiten de geschiedenis van ESTHER, met trots en wraakzucht doorlezen, hier de klaagpalmen van DAVID ontboezemd, of de zucht van NAOMI herhaald: »Noem mij MARA, de Heer deed mij bitterheid aan." En toch

is ééne ure, heden in den geest te Bethesda doorgebracht, beter dan duizenden elders. Daar, niet onder de juicheude schare, ontmoet gij den Heer, dien gij kent, en bijna zoudt gij vermoeden, dat Hij den allerongelukkigste onder al die rampspoedigen en ongelukkigigen uitkoos, om aan dezen zijne macht te verheerlijken. Gij kent het tekstverhaal en verwacht heden geene uitvoerige behandeling van uitlegkundige vragen. Hoe belangwekkend een blik op zulk een lijder ook zij, ditmaal moet eerst en meest het oog op ons zelve gericht worden. Het zal ons ook niet moeielijk vallen, in hem ons eigen beeld te herkennen en de verschillende bestanddeelen van het schoone verhaal op ons zelve over te brengen. Komt, keeren wij ernstig in tot ons zelve, wanneer ons JESUS' vraag in den tekst als zijne Avondmaalsvraag aan ons allen voorgesteld wordt. Slaan wij eerst op de vraag, dan op den vrager, eindelijk op het antwoord ons oog. En make de Heer het bedehuis op den Avondmaalsmorgen voor ons, wat de naam Bethesda beteekent, een huis der barmhartigheid, waar Hij zijne genade verheerlijkt.

Stelt het u voor, mijne vrienden! dat heden een arts uwe woning betrad, om het aan ieder uwer, hoofd voor hoofd, te herhalen: *wilt gij gezond worden*, wat indruk zou die vraag op u maken? Bij eenig nadenken zou zij u terstond drie andere vragen ontlokken: *»ben ik dan zoo krank? Kon ik dan mij zelf niet gezond maken? Moet ik dan willen om gezond te worden?* Richt diezelfde vragen tot den arts uwer ziele, en hoort wat Zijn Geest u zal antwoorden.

Ben ik dan zoo krank? Ongelukkig, die alzo nog met bevreemding en ongeloof vraagt! Hij is aan den lijder gelijk, die in eene ijlede koorts uitroept, dat hij zich nooit gezonder gevoeld heeft, en met onbedachte hand het kostbaar geneesmiddel wegstoot, dat de reddende liefde hem toereikt. Die eenigszins met zichzelf bekend is, heeft de vraag reeds in stilte beantwoord, en op de geheele menschheid toegepast, wat de Profeet eens van Israël zeide: *»het gansche lichaam is krank en mat, van het hoofd tot de voetzolen toe.»* Daar sluipt sinds zesduizend jaren eene ziekte rond onder de zonen en dochteren ADAMS, vrucht van éénen onbedachtzamen appelbeet; overgeplant van bezoe-

delde ouders op even bezoedeld een kroost; met ons geboren, opgegroeid, en niet afnemende, wanneer het lichaam verzwakt. Reeds hebt gij den naam der zonde genoemd, en in BETHESDA het beeld der wereld herkend. Neen, geene blinden aanschouwen wij hier, van het zintuig der oogen beroofd, meer nog doet die zonde de oogen ons sluiten voor onzen inwendigen toestand en onze hoogste behoeften, voor ons waarachtig geluk en ons dreigend gevaar. Neen, geene kreupelen zie ik, geslagen aan voeten en enkels, maar nog heeft de zonde de krachten onzer ziele verlamd, en machteloos ons doen worden, om den weg van Gods geboden te loopen. Neen, geene verdorden of verstijfden liggen voor onze oogen ter neder. maar nog heeft de zonde den rampzaligen invloed, dat zij ons naar den geest gevoelloos of indrukkeloos maakt, te midden der krachtigste roepstemmen. Die ééne hoofdziekte van ons geslacht openbaart zich in talrijker en afzichtelijker vormen, dan de krankheden, die doorgestaan werden in de galerij van Bethesda. Ja, daarin zijn wij nog dieper te beklagen dan die gebogene lijdens; allen zijn wij levenslang ziek. Van nature hebben

wij nog geen uur van gezondheid gekend, en onder ons zijn zestig- of zeventig- of tachtigjarige kranken, gelijk hier reeds de aanblik van een acht en dertigjarige ons het hart met weemoed vervult. Uwe hoofdkwaal is evenmin aan mij, als u de mijne bekend; bij ieder onzer openbaart ze zich in eene heerschende boezemzonde. Hier de hoogmoed, die ons steeds van stijgen doet droomen, te gelijker tijde dat wij ons zelve ten diepste verlagen; daar die wereldzin, die ons doet bedelen om een glimlach en beven voor een gerimpeld voorhoofd van menschen, die maden zijn; ginds die zinnelijkheid, die ons telkens al weder naar een bedwelmenden beker doet grijpen, ofschoon we uit vroeger bedwelming ontwaakt, nooit iets dan teleurstelling voelden; elders — maar wat vang ik aan? Ik beschrijf u in ruwe trekken uw beeld, in plaats van u den spiegel te toonen, waarin gij het met eigen oog kunt aanschouwen. Die spiegel wordt u door Gods woord in handen gegeven: plaatst er u zelve voor, met de bede dat uwe oogen ontdekt worden. En zoo gij dan uwen toestand vergelijkt met hetgeen God van u eischt, en uwe eigenliefde u tot nog toe gelooven

deed, gij zult verschrikt voor uwe eigene gedaante terugtreden, gelijk een, die zichzelve schoon van aanzien gedacht had, in de ziele ontroert als hij, bij een blik op het glas dat niet vleit, zich mismaakt en onkenbaar bevindt. Helaas, deze ziektestof, in onze leden woelende, veroorzaakt al die verschijnselen, eigen aan zoo menige kwaal; die loomheid, die onrust, die onvoldaanheid, die vrees. Afgescheurd van God, mist de zondaar het waarachtig geluk, en zijn leven wordt lijden, omdat zijn leven geen lieven meer is. Zijt gij niet krank, gij ontruste van geweten, die niet durft opzien ten hemel, bij de gedachte aan een heiligen God? Zijt gij niet krank, gij treurende met het gebrokene hart, onder de rampen en teleurstellingen, die allen, allen de vruchten der zonde zijn? Zijt gij niet krank, gij opgeschrevene ten doode, wien het gelaat reeds bleek wordt van schrik, als gij slechts van verre de voetstappen van dezen koning der verschrikking hoort ruischen?

Voorwaar, indien al de kenteekenen en gevolgen der doodelijkste zielskwaal geschetst moesten worden, ik achte, dat ook de wereld zelve de geschrevene boeken niet zou bevatten.

Maar kan ik mij zelf niet gezond maken, zoo hoor ik iemand andermaal vragen: »*Door rust en onthouding worden vele ziekten genezen,*» zoo heeft een Latijnsch dichter naar waarheid gezegd: is het niet alzoo met de kwaal onzer ziel? Neen, helaas, neen, om de eenvoudige reden, dat uwe ziekte u geen ruste vergunt, en u niet tot onthouding maar tot immer nieuwe genietingen aanspoort van wat doodelijk is voor het heil uwer ziel. De menschelijke wijsheid beweert wel, dat zij de heerschappij der zonde kan betoemen of stuiten. Zij zoekt den mensch te verlichten, te verheffen, te beschaven, in de hoop dat zij hem alzoo veredelen, of, gelijk zij het gaarne noemt, zedelijk verbeteren zal. Maar al die hulpmiddelen van eigene kracht zijn even machteloos tot onze herstelling, als het water van Bethesda tot genezing der krankten, zoo lang het niet op den vasten tijd in beweging gebracht was, als aangeraakt door den eigen adem des Heeren. Teleurstelling was daar het deel van verre de meesten, die vruchteloos trachten in dat gezegend bad zich te sterken; teleurstelling is nog het deel van allen, die van zichzelf of anderen ver-

lossing van de kwaal der zonde verwachten. U zelve steeds kranker te maken — 't is eene kunst, waarin gij het ontzettend ver hebt gebracht, diep bedorvene mensch! Maar de kracht der ziekte in uw eigen leden te breken; maar nieuw leven en gezondheid te doen stroomen door het onzuivere bloed en de jagende pols, ziedaar wat evenzeer boven uw eindig vermogen is, als 't boven dat dezès Kranken was, om zichzelf in de opborrelende bronwel te werpen, en daar te worden verjongd en genezen! Wapen u vrij tegen de kracht der zonde door uwe rede — uwe rede wordt omgekocht door uw bedriegelijk hart. Kies vrij uwen vasten wil tot uw tegengif: de wil van den onvernieuwden mensch blijft slechts vast, zoolang de verzoeking nog ver is. Vraag vrij hulpe van anderen: die u omringen zijn, gelijk de omgeving van den acht en dertigjarigen kranke, buiten staat om u te genezen, daar zij zelve genezing behoeven! Helaas, alle pogingen om in eigen kracht een ander, een nieuw, een gezond mensch te worden naar geest en gemoed, ze zijn even dolzinnig als die van Bethesda's bewoners zouden geweest zijn, om te herstellen zonder het bad;

de tijd gaat om zonder winst, de ziekte blijft zonder baat!

Maar wat beteekent dan de vraag van den Heer, roept gij uit. »*Moet ik dan WILLEN om gezond te worden*, ik die mij zelven niet gezond maken kan?" Gij hebt het gezegd, M. V., zonder heilbegeerig verlangen naar genezing valt u die weldaad nimmer ten deel. De Heer kon door een wonder ons van de kwaal der zonde verlossen, hetzij wij willen of niet. Maar met diepe wijsheid dwingt Hij ons niet, maar dringt ons, opdat wij gewillig het oor zouden leenen aan de vriendelijke stem zijner liefde. Ik weet het, ook die wil, die wensch, dat verlangen wordt in den zondaar onderdrukt door de heerschappij des bederfs. Gelijk bij den lijder in den tekst, ontbreekt het bij ons niet minder aan de kracht om ernstig te willen, als om Gods eisch te volbrengen. Maar gelijk de Heer het sluimerend, bijna uitgedoofd verlangen van dezen moedelloozen man weder ontvlamde door minzame toespraak, zoo zoekt God gedurig met stille, maar machtige kracht, in ons dat smachten naar verlossing te wekken, dat uitgaat naar den éénigen Redder. Daartoe doet

Hij het ons ondervinden, dat het kwaad en bitter is, te zondigen tegen Hem; daartoe doet Hij in ons het bange geweten kloppen, en stelt straks weder het aanminnig beeld des Redders ons helder en klaar voor het oog, opdat in het diepste onzer ziele het vurig verlangen ontwake: Och mocht ik nog eens vrij, nog eens krachtig, nog eens van de heerschappij der zonde verlost zijn! Waar geen vonk van dit verlangen in ons binnenste gloort, daar is ook geene vatbaarheid voor verlossing aanwezig. De Heer dringt zijne weldaden niet op, aan wie het zich met doodelijke onverschilligheid verkondigen hoort, dat er ook voor hem redding, versterking, leven bereid is. Maar waar Hij het slechts ontdekt, dat men zich waarlijk gedrukt en gebukt voelt onder de nameloos diepe ellende, waarin de zonde ons stortte; waar Hij slechts ééne zucht naar Hem en zijn heil hoort opgaan uit de diep verslagene borst — en Hij heeft een scherp oor voor de zuchten der lijdende menscheid, — daar komt Hij ons vriendelijk tegen; en wendt onzen blik, van ieder ander geneesmiddel af, alleen en geheel op zichzelf, en vraagt: *Wilt gij gezond worden?* »Verlangt

gij het — niet gelijk een dwaas hunkert naar een nieuw genot, omdat het oude hem voor een oogenblik tegenstaat, maar gelijk het hert naar de waterstroomen, gelijk het oog naar het licht, gelijk de bloemknop naar het zonnelicht smacht? Wilt gij zoo gaarne gezond worden, dat gij niets eerder, niets meerder begeert; dat gij alles zoudt willen doen, en alles zoudt willen laten, om dien kostbaren schat te beërven? Welnu, op dit oogenblik eischt Hij, die zoo spreekt, niets anders van u, dan dat gij geloovig het oog slaat op Hem!

Mij dunkt, de vraag is belangrijk genoeg in onze schatting geworden, om ons op dien vrager met diepen ernst te doen staren. Komt en ziet, hoe Hij aan het Avondmaal zich in hetzelfde daglicht vertoont, als aan dezen ongelukkigen lijder!

»Wilt gij gezond worden," welk eene voorkomende liefde! Gij hebt het immers reeds opgemerkt, de Heer wacht niet tot deze kranke Hem aanroept om hulpe, Hij zelf wendt zich het eerst tot den lijder. In dien man zelve is niets, dat hem bijzondere aanspraak geeft,

om op eenige onderscheiding te rekenen. Zijne krankheid schijnt toch rechtstreeks het gevolg van zijne zonde te zijn, blijkens JESUS' later woord: »zondig niet meer,» en zoo heeft hij het dan verbeurd, dat hij worde verlost en genezen. Zijne lichaams-ellende is even afzichtelijk als het bederf zijner ziele; acht en dertig jaren ligt hij er reeds, waarvan ieder uur met tragen gang is benengekropen en iedere maand een nieuwen schakel gehecht heeft aan een keten van bijna hopeloos lijden. Onder zijne lotgenooten is hij, de diepgevallene en schamele, geen voorwerp van groote belangstelling: hij is van alle menschen verlaten en God schijnt verre van hulpe. Voorwaar, indien Bethesda's wanden getuigen konden, wat wereld van jammer en leed in die acht en dertig maal driehonderd vijfen zestig dagen en nachten door den ongelukkigen man was geleden, wij zouden eene jammergeschiedenis hooren, die den ongevoeligsten blik wellicht een traan zou ontlokken. En nu, tot dezen komt de Heer, niet vragende, wat hij verdient, maar enkel, wat hij behoeft. Juist zijne ellende is zijn aanbevelingsbrief bij den grooten ontfermer: om niet wordt de weldaad

hem aangeboden, waarvoor hij meer dan acht en dertig malen zou hebben willen kruipen in het stof, rondom de weldadige bron! — Gaat het niet nog zoo met ons? De Heer wacht niet, mijn medezondaar, tot dat gij begint te vragen naar Hem — Hij begint te vragen naar u. Ziet, Bethesda is hier in het bedehuis, en de groote arts komt straks binnen, om aan zijne tafel krankten en blinden en kreupelen en verdorden te zamen vereenigd te zien. Hij weet van een iegelijk, hoe lang hij reeds krank heeft gelegen; onze verborgen zonden staan even onbedekt voor zijn oog, als de geheime overtredingen van dezen geraakte; alle onze teleurgestelde hoop van 't voorleden, al ons nameloos leed voor het tegenwoordige, alle onze stille vrees voor de toekomst, ze zijn Hem even nauwkeurig bekend, als wat er met dezen man was gebeurd. Krankten, wie is er onder u, die het innig gevoelt: indien het naar recht moest gaan, ik moest het laatst van allen genezen worden? Ziet, JESUS richt zich juist het eerste tot u; Hij vraagt niets anders dan: *WILT gij* — o God verhoede het, dat iemand zijne liefde versmade! 't Ware even goed, als had deze lijder gezegd: ik

blijf liever hier op mijn beddeke liggen!

„Wilt gij gezond worden” — welk een veelbelovende liefde, al verder. Er zijn sommige woorden, die men op aarde niet hooren kan, zonder dat zij ons een hemel van vreugde ontsluiten. Zoo moet het enkel woord *g e z o n d* voor dezen lijder geweest zijn. Gezond — nog eens opgerezen van dat beddeke, waaraan hij zoo veel jarenlange dagen en eeuwenlange jaren gekluisterd geweest is; nog eens vrij daarhenen wandelende, door Bethesda's zalen, langs Jeruzalems straten, in de heerlijke dreeven daarbuiten, binnen de schoone voorhoven des tempels, naar zijn huis, naar zijn arbeid, naar zijn graf! „*Wilt gij dat wel!*” — de vraag klinkt bijna als spot, en toch, wie zou zoo wreed zijn, om met zulk eene ellende te spotten? Neen, 't is veeleer eene schoone belofte; „wil slechts, gij arme, ik wil het ook, en al dat heil wordt uw deel!” — Medezondaar! zoo gij tot nog toe buiten Hem geleefd hebt, en wellicht niet verre van, maar toch nog niet in het koninkrijk Gods zijt, gevoelt gij het ook niet, dat de Heer u nog iets veel hoogers belooft, waar Hij u met de tekstvraag aan het Avondmaal wacht? Gezond te worden

naar de ziel; nog eens ontslagen van de heerschappij der zonde, die u menig bedwelmend, maar nog geen enkel gelukkig uur heeft geschonken; nog eens frissche veerkracht in het harte te voelen; nog eens vriend te zijn van dien God, bij wien het geweten u aanklaagt; nog eens vrede te hebben met alles rondom u, terwijl tot nog toe uw leven een aanhoudenden strijd was; nog eens hoop te voeden voor de eeuwigheid, waaraan gij nu — beken het maar — zoo weinig mogelijk denkt.... ik vraag het u met een ernst, alsof ik stond bij uw sterfbed: »doodelijke kranke, gaat niet uw hart bij de enkele voorstelling open?» En nu, dit geluk biedt u de Heer aan het Avondmaal! Trekt u de voorstelling aan, wat, wat zou de ervaring niet zijn!

Neen, zegge niemand, »dat is voor mij buiten hope.» »Wilt gij gezond worden?» zietdaar eindelijk de vraag der allesvermogende liefde. Nauwelijks heeft de Heer het antwoord des lijders vernomen, of 't is bij het machtwoord: »sta op,» als verrijst uit de dooden het leven. Daar doortintelt nieuwe levenswarmte de verstijfde handen en voeten; daar keert spierkracht en lengheid der leden

terug — de lijdensdroom van acht en dertig jaren is uitgedroomd, en uit den vluchtenden nacht rijst een morgen van heerlijk ontwaken! Welk een overgang! Ik beschrijf niet wat zich slechts flauw laat gevoelen, maar ik roep vrijmoedig u toe: »zietdaar het beeld van hetgeen de Heer aan iederen Kranken zondaar ook in de ure des Avondmaals schenken wil” Ik weet het, wij leven in geen tijd van wonderen meer, en die op geheel ongehoorde, oogenblikkelijke werkingen zijner barmhartigheid rekent, verwacht, wat nergens in het evangelie beloofd is. Maar ik weet tevens, dat het nog CHRISTUS alleen is, die volkomen in staat blijft, om ons zóó van de ziekte der ziele te genezen. En vraagt gij, hoe kunnen deze dingen geschieden? Ziet, Hij die zelf gezond was en zonder zonde, is in persoonlijke gemeenschap getreden met ons gevallen geslacht. Hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze ziekten gedragen, en roept ons, ook heden aan 't Avondmaal, opdat wij wederkeerig van onze zijde met Hem in verbintenis treden, en zoo één met Hem worden als leden met het hoofd en ranken met den vruchtbaren wijnstok En worden wij dat

door een levend en werkzaam geloof, dan gaat gezondheid en leven uit dezen Redder over in ons; dan komt door het geloof zijn Geest in ons wonen, en die Geest wordt de sterke Godskracht, die in ons de heerschappij der zonde verbreekt, en om bij het beeld nog te blijven — niet slechts de uitwendige ziekteverschijnselen, maar den inwendigen ziekte-toestand doet ophouden. Die met CHRISTUS zelveu zich zoo geestelijk vereenigen, als straks lichamelijk met wijn en brood, zij zijn niet meer ziek, maar gezond. God ziet niet als kranken, maar als aanvankelijk herstelden hen aan. Wel blijven zij zwak; wel schijnt soms de genezing langzaam te vorderen, bijna stil te staan, eenigszins te verachten — dat gebeurt ook met kwalen des lichaams — maar toch, in de gemeenschap met den Heer worden de kranken gezond, de gezonden gesterkt, de gesterkten tot eeuwigen en volmaakten welstand daarboven bereid. »O alle gij kranken, ziet op mij!» zoo roept de Heer als met uitgestrekte armen en vriendelijk oog aan zijne heilige tafel. En zoo gij nu die noodiging hoort en gelooft, — lijders, achter u liggen dan de dagen der gevaarlijke krank-

heid; een nieuw leven vangt aan, en al is uwe levensgeschiedenis ten einde toe in zeker opzicht eene ziektegeschiedenis, het kan van die ziektegeschiedenis, even als van LAZARUS heeten: »deze krankheid is niet tot der dood, maar ter heerlijkheid Gods!»

Wij hebben de vraag gehoord, en op den vrager gelet. Wat moet het antwoord zijn? Hetzelfde als van dezen lijder, eene klacht, eene daad, en een dankoffer.

Eene klacht: »! eer, ik heb niemand om mij in het water te werpen en terwijl ik kom laalt een ander voor mij neder;» — is 't niet met andere woorden: »Heer, ik kan mijzelf niet redden en evenmin kan eenig schepsel mij helpen?» Die belijdenis van eigen onvermogen en van troosteloosheid bij den blik op de wereld rondom ons, is het eerste, dat de Heer van ons aan zijne tafel verlangt. Die te dezer ure op zijne krankheid met geene andere vrucht heeft gestaard, dan dat hij dacht: »ik zal trachten mijzelf zoo goed ik kan te herstellen of troost bij anderen zoeken,» gaat ledig heen van den disch, omdat hij er zonder behoefte aan CHRISTUS verschijnt. Neen,

de Heer wil dat wij het zullen gevoelen! onze krankheid sleept ons ten grave, zoo Hij, zelf niet de hand reikt, om ons op te heffen, uit onze diepe ellende. Genezing door Hem, of — de dood, er is geene andere keuze! In dat opzicht staan nog maar al te velen onzer beneden dezen ongelukkigen man, dat wij nog altijd te veel ons zelve willen verbeteren, in plaats-van ons door CHRISTUS te laten genezen, en dat wij de onbewimpelde belijdenis onzer volstrekte machteloosheid ons schamen: Schamen wij ons haar althans heden niet waar de ootmoed ons als nachtmaalskleed voegt. Geven wij den Heer deze eer, dat wij het gaarne belijden, buiten Hem niets te kunnen, te willen, te wachten! En vergeten wij het niet, dat zijne reddende hand is uitgestrekt, niet tot wie op de hoogte der zelfzucht zich plaats, maar tot wie uit de diepte der ellende Hem aanroept!

Maar is dit gevoel in ons, dan ook geantwoord met eene daad des vrijmoedigen en vasten geloofs. Zoo deed deze lijder en hij was den Heer welgevallig. Op het bevel: »neem uw beddeke op;» is het antwoord niet: »Heer, maar dat is immers onmogelijk; maar

dat heb ik reeds zoovele jaren beproefd zonder vrucht; maar ik kan geen vinger verroeren;" — neen, de lijder ziet wijselijk in, dat Hij, die tot gehoorzamen roept, ook kracht tot gehoorzamen geeft. Hij waagt de proef en — wint de genezing. — Ziet, zoo voegt het ook ons, dat wij op de roepstem des Heeren vrijmoedig komen en aan zijne tafel geloovig de genezing zoeken, die Hij allen heilbegeerigen toegedacht heeft. Bij bedenkingen te blijven staan, is zeer gemakkelijk, maar uiterst hachelijk tevens, en die altijd op nieuwe noodiging slechts nieuwe bezwaren gereed heeft, toont een strafwaardig wantrouwen òf in de macht òf in de liefde des Heeren. Dat Hij ook u roept, moet gij op grond van het Evangelle gelooven; maar dan moogt gij ook vrijmoedig verwachten, dat Hij die roept ook getrouw is, om kracht tot het komen te geven. De Heer zou immers dezen lijder niet het opstaan geboden en tevens de kracht aan zenuwen en vezels onthouden hebben, waardoor het slechts mogelijk zijn kon? En zou Hij u dan oproepen, om de hand uit te strekken in 't geloof naar Hem en zijn heil, zonder u te doen ervaren, dat

Hij in uwe zwakheid zijne kracht wil volbrengen? Neen, geen oogenblik langer gearzeld, waar de geneesmeester wenkt en het geneesmiddel wacht. Hebt goeden moed. Staat op. Ziet Hij roept u.

Maar dan ook ten laatste, waar gij zijne verlossende kracht mocht ervaren, met een dankoffer, gelijk deze kranke, geantwoord. Vond de morgen hem nog in Bethesda met eene klacht, de avond vond hem in den tempel met een dankbaar gebed op de lippen. Christenen, hebt gij het ondervonden, dat het geloof, ook aan het Avondmaal versterkt, medicijn is der ziele, verheerlijkt dan door woord en wandel den Vader, die alle uwe ongerechtigheden vergeeft en alle uwe krankheên geneest. — Nauwelijks ontmoet dezen lijder andermaal zijnen redder, of hij verneemt deemoedig het woord: *»Ziet, gij zijt gezond geworden, zondigt niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede.»* Christenen, hebt gij in CHRISTUS een nieuw leven begonnen, gedenkt ook gedurig der barmhartigheid, u aan het Avondmaal bij vernieuwing verzegeld; waakt te trouwer tegen de zonde, naarmate hare genezing uwen arts pijnlijker leed heeft gekost, en verstaat wel

wat het zegt: moedwillig te zondigen, als men door Hem is verlost, het is iets erger nog, dan eene acht en dertig jarige ziekte, waarvan ons de beschrijving doet rillen!! — Eindelijk, met zijnen redder persoonlijk bekend geworden, getuigt deze lijder vrijmoedig aan de Joden, »dat het JESUS is, die hem gezond maakt.” Christenen, zwijgt niet, als gij de tafel verlaat, van de reddende liefde des Heeren: zijne vijanden moeten niet kunnen zeggen, dat zijne vrienden Hem afvallen! Zijt gij zelve genezen, gaat ook als de Heer onder de velerlei lijdenden aan zonden en leed in het onafzienbaar groote gasthuis der aarde: er zijn nog veeljarige kranken genoeg, die gij kunt wijzen op den éénigen Redder en vragen: »Wilt gij gezond worden, ziet hier is de medicijn, dien gij zoekt!” Dat hebben wij ook heden, in onze mate gedaan; het zij Hem welgevallig, dat wij het deden: het strekke Hem tot eer, als wij aan Zijne tafel het voortzetten! Komt, derwaarts dan henengegaan! Ziet, heden is het audermaal Sabbath, gelijk toen de Heer den dorpel van Bethesda betrad. Vele kranken verschijnen

dezen morgen voor zijne heilige oogen; hoe vele herstelden zullen straks begenadigd naar huis gaan? Er is één omhoog, die ze telt. Moge Hij onder hen ook u en mij kunnen vinden!

„LAAT ONS HENENGAAN NAAR
BETHLEHEM.”

Op het Kerstfeest.

DOOR

J. P. HASEBROEK.

Gelijk ieder gezin zijne feestdagen, gelijk ieder volk zijne hoogtijden heeft, zoo heeft iedere godsdienst hare bedevaarten. Toen Israël nog Israël was, had het zijn Jeruzalem; toen er nog Samaritanen waren, hadden zij hun Gerizim; de Mahomedaan heeft nog heden zijn Mekka en Medina; wij, Christenen, wat hebben wij?

Het is waar; voor ons Christenen is het woord, dat eenmaal in Samaria klonk, vervuld: Ziet, de dagen komen, in welke men noch te Jeruzalem, noch op Gerizim den Va-

der aanbidden zal, maar die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. Er is voor ons eigenlijk geene Heilige plaats meer op aarde; of liever, de geheele aarde, waarop CHRISTUS geleefd heeft en gestorven is, is, door Zijne voetstappen en bloed geheiligd, voor ons eene Heilige plaats geworden; en overal waar een Christen in de eenzaamheid zich in aanbidding voor zijnen Heer en God buigt, kan hij met den aartsvader zeggen: Hier is het huis Gods! Hier is de poorte des hemels!

En toch, ofschoon wij niet naar vergelegen oorden behoeven heen te trekken, om aldaar op bepaalde tijden voor onzen God te verschijnen; ofschoon wij op ons standpunt zelfs de middeleeuwsche bedevaarten en kruistochten naar het heilige graf en de grot der geboorte moeten afkeuren; dat wij ieder jaar eenmaal naar de *via dolorosa* een uitstap doen in den geest, en daarop, als van stap tot stap, van den hof Gethsemané tot den hof des Arimateërs, de voetstappen van JEZUS nawandelen; dat wij evenzoo ieder jaar in geheiligde verbeelding ons opzettelijk in den stal en op de velden van Bethlehem vertegenwoordigen, om

ons hier met de blijde moeder te vereenigen in hare stille vreugde, dáár met de jubelende engelenschaar in hun luid en hoog galmenden lof; dat is *onze* christelijke bedevaart! Eene bedevaart, waartoe niet alleen ons eigen christelijk gevoel, maar ook het voorbeeld der geheele Christenheid ons roept, en waarvan wij met meer recht dan de oude kruisvaarders van hunne kruistochten zeggen durven: God wil het!

Welaan, geven wij dan ook nu aan die roepstem gehoor, en verplaatsen wij ons eenige oogenblikken bij de kribbe des Heeren! Geven wij ons daarbij niet over aan den stroom van eigene vrije overdenking, maar volgen wij liever eerbiedig en geloovig de aanwijzing van den bode en tolk des Heeren, die in het Evāngelisch verhaal ons deze hooggezegende en eeuwig onvergetelijke gebeurtenis aldus bericht

En het geschiedde in diezelve dagen, dat er een gebod uitging van den keizer AUGUSTUS, dat de geheele wereld beschreven zou worden. Deze eerste beschrijving geschiedde, als CYRENIUS over Syrië stadhouder was. En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijne eigene stad. En JOZEF ging ook op

van Galilea, uit de stad Nazareth, naar Judea, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en geslacht DAVIDS was) om beschreven te worden met MARIA, zijne ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was. En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude. En zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wond hem in doeken, en legde hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geene plaats was in de herberg.

Vier Evangelien, vier levensbeschrijvingen van JEZUS! Alzoo ook vier berichten van de eerstelingen zijner verschijning in het vleesch! Maar bij ieder van hen anders! Bij Mattheus, den joodschen man bij uitnemendheid, JEZUS te voorschijn tredende uit den kring zijner joodsche vaders, als de beloofde, als de Emmanuel, God met ons. Bij Markus, den Romein, JEZUS van stonden aan als man verschijnende in de volle kracht zijner openlijke werkzaamheid, zoowel als van zijnen goddelijken heldenmoed in den heiligen strijd. Bij JOHANNES, den adelaar onder de apostelen, wiens geest en vlucht het hoogste stijgt en den hemel nadert, ja, zich tot in den hemel verheft, JEZUS

van uit den hemel nederkomende, uit den schoot Zijns eeuwigen Vaders. Maar bij LUKAS, den Griekschen medicijnmeester, JEZUS geboren wordende als een mensch uit menschen, JEZUS naar menschelijke wijze door eene vrouw ge-
 baard, in doeken gewachteld en nederge-
 legd in de kribbe, die hem zijne eerste rust-
 plaats verschaffen moet. — Zoo is het Evan-
 gelie van LUKAS het eigenaardig Evangelie
 van dezen dag; want heden gedenken wij aan
 JEZUS' menschelijke geboorte als een mensch.
 Heden vertegenwoordigen wij ons JEZUS bij
 voorkeur in de gestalte, die hij ook voor ons
 heeft willen dragen, van een kind, van een
 zuigeling, van een pas geboren wicht. Heden
 gaan wij als de herders, om te bezien het
 groote gezicht van dezen dag: een kindeken
 liggende in de kribbe! Welaan volgen wij
 daarbij het geleide van onzen Evangelist.

De volheid des tijds was gekomen. De pa-
 den des Heeren waren bereid. De heidenen
 verbeidden de star Jakobs. Israël verwachtte
 den Opgang uit de hoogte. Reeds was het mor-
 genrood aan de kim verschenen. De voorloo-
 per was geboren. De maagd, die moeder zou
 worden, was geroepen. Hare dagen naderden

hunne vervulling. Er ontbrak nog slechts één teeken. De profetie plaatste de wieg van den Heerscher Israëls in Bethlehem. MARIA was eene burgeres van Nazareth. Hoe zou deze voorspelling hare vervulling erlangen? MARIA stond op het punt van moeder te worden. Wat waarschijnlijkheid, dat zij in dezen staat nog eene moeielijke reize naar een afgelegen stad in een ander gewest ondernemen zou? Hoe zullen deze dingen geschieden?

Hoort het verhaal: *En het geschiedde in diezelve dagen, dat er een gebod uitging van den keizer AUGUSTUS, dat de geheele wereld beschreven zou worden. Deze eerste beschrijving geschiedde als CYRENIUS over Syrië stadhouder was.* — Bij dat woord zijn alle aantekeningen overbodig. Het spreekt uit zich zelve duidelijk en luid genoeg. God spreekt en het is er! Hij gebiedt en het staat er! De Almacht heeft een werktuig noodig om een vrouw uit Nazareth naar Bethlehem te roepen. En dat werktuig wordt — CAESAR AUGUSTUS, de keizer der wereld. Hij, die de harten der koningen leidt als waterbeken, — Hij, wiens raad ook de Heidenen dienen, — Hij, die de Ahasuerossen door eenen slapeloozen nacht belet, zijn

volk kwaad te doen, — Hij, die de Cyrussen door een woord roept om zijne gevangenen henen te zenden in vrijheid, — Hij laat in het hart van den hoogmoedigen CAESAR eene kinderachtige begeerte opkomen om het getalcijfer zijner onderdanen over de geheele wereld te kennen; — en aldus wordt zijn raad over zijnen geboren wordenden CHRISTUS vervuld. O hoe weinig vermoedde de trotsche keizer te Rome, hoe weinig vermoedde de machtige landvoogd van Syrië, hoe weinig vermoedde geheel Palestina, waarom al die beweging en opschudding over de geheele wereld en door geheel het joodsche land plaats had? Alleen ter wille van die ééne zwangere vrouw, die daar aan de zijde van haren eenvoudigen bruidegom naar Bethlehem henen trekt! — Voorzeker! de Heer regeert: de aarde verheuge zich! Laat vrij de koningen der aarde zich opstellen en de vorsten beraadslagen tegen den Heer en Zijnen Gezalfde: die in den hemel woont, zal ze bespotten. De raad des Heeren zal bestaan. God heeft Zijnen koning gezalfd over Sion en tot hem gezegd: Eisch van mij, en ik zal u de heidenen geven tot een erfdeel. Al wat geschiedt onder

de zon; al de raadslagen der koningen en al de bewegingen der volken; zij dienen alleen om CHRISTUS naar Bethlehem, om den koning naar Sion, om de wereld naar hare eeuwige vrijstad te voeren. Daarom, broeders, Nederlanders, Christenen! in deze vaak donkere dagen het oog naar boven, het hoofd omhoog. De Heer regeert, de CHRISTUS is geboren. God zal in en door Hem Zijn welbehagen doen. Alle dingen moeten medewerken ten goede dengenen, die Hem liefhebben.

En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijne eigene stad. En JOZEF ging ook op van Galilea, uit de stad Nazareth naar Judea, tot de stad DAVIDS, die Bethlehem genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en geslacht DAVIDS was), om beschreven te worden met MARIA, zijne ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was.

Geheel Israël gehoorzaamde aan het gebod van keizer AUGUSTUS, — dat is aan den raad van God. Ieder Israëliet begaf zich naar de plaats, vanwaar zijne familie afkomstig was. Zoo deden ook JOZEF en MARIA. Was zij zelve al geen dochter DAVIDS, gelijk door sommigen wordt beweerd, hij in elk geval was een

vorst uit DAVIDS stam, en als zoodanig Bethlemiet van oorsprong. Bethlehem was de stad DAVIDS. JEZUS is te Bethlehem geboren. Hij heet wel JEZUS de Nazarener. Maar dat is ten onrechte. Hij moest JEZUS de Bethlemiet heeten. Doch de wereld, die Hij niet kende, en ook in menschelijken zin niet wist van waar Hij was, noemde Hem JEZUS van Nazareth. God liet het toe. Aan Zijn hoofd moest geen enkele schande worden gespaard, ook niet die van afkomstig te wezen uit een plaats waaruit (zoo heette het immers) niet goeds was. Buigen wij het hoofd voor den wille Gods. Maar buigen wij te gelijk de knieën voor den Heerscher uit DAVIDS bloed en op DAVIDS troon, die, voortgekomen uit het koninklijke Bethlehem, zijnen hoogen en edelen oorsprong nederig en zelfvergetend verborg, om hier den smaad en schimpnaam te voeren van JEZUS van Nazareth, en aldus het woord te helpen vervullen, dat Hij Nazarener genaamd zou worden. Goddelijke Nazarener, wij danken

En het geschiedde als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zou. En zij baarde haren eerstgeboren' zoon, en wond hem in doeken, en legde hem neder in

de kribbe, omdat voor henlieden geene plaats was in de herberg.

Geene plaats in de herberg! Daar komen de beide koningstelgen van DAVID in de stad DAVIDS aan. Maar in de stad DAVIDS is voor hen geene plaats. Geen wonder! Van het huis DAVIDS is reeds sedert honderden vān jaren de scepter van JUDA geweken. In zijn plaats zit een Edomiet, HERODES, op den troon van Israël! De kinderen van DAVID mogen in ellende omzwerven! Bethlehem vraagt niet meer naar DAVID! — En was het daarom, dat de profeet gesproken had: Gij Bethlehem Efrata! zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van JUDA? Uit U zal mij voorkomen die een Heerscher zal zijn in Israël! — Bethlehem Efrata! Zie, daar nadert de Heerscher, die uw naam boven dien van Babel en Memphis, van Tyrus en Sidon, van Athene en Rome verheffen zal. Heft uwe hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij deuren, opdat de Koning der eere inga!.... *En het geschiedde als zij daar waren, dat MARIA het kindeken nederlegde in de kribbe, omdat voor henlieden geene plaats was in de herberg!* De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar

de Zoon des menschen heeft niet — ook niet in zijn eigen rijk, ook niet in zijn eigen stad — waar hij het hoofd nederlegge.

In deze herberg DU werd MARIA moeder, *zij baarde haren eerstgeboren' zoon*. Waarschijnlijk had de moederwordende maagd zich op die mogelijkheid voorbereid. Althans het ontbrak haar niet aan windelen en doeken om naar de gewoonte van dien tijd het kind te omzwachtelen. Aldus legde zij het neder in de kribbe, voor het voederen der dieren geschikt. Israëls Herder heeft van een schaap der weide zijne eerste rustplaats geleend. — Het was nacht. Alles was stil rondom JOZEF en MARIA. De Verlosser der wereld was geboren. Al wat waarlijk groot is, geschiedt in stilte. In stilte wentelen de ongemeten wereldbollen door de blauwe ruimte. In stilte zweefde in den beginne de Geest Gods over de wateren, waaruit een nieuwe wereld zou oprijzen, terwijl God zeide: »Daar zij licht, en daar was licht! In stilte dreef MOZES in zijne wieg van biesen op de golven van den Nijl. In stilte hoorde LUTHER in zijn cel de stemme tot zich komen: de rechtvaardige zal door het geloof leven. Ook de Verlosser der wereld werd in stilte gebo-

ren. Bethlehem was vervuld van vreemdelingen, maar niemand wist, welk een goddelijke vreemdeling in dien nacht op deze aarde verscheen. De herberg was zoo vol dat er geene plaats was voor eene bevallende vrouw; maar niet één, die onder hetzelfde dak met haar rustte, vermoedde wat in zijne nabijheid voorviel. Hij is gekomen in de wereld, en de wereld is door Hem gemaakt, en de wereld heeft Hem niet gekend.

Maar hoe stiller het daarbuiten en rondom was, des te luider galmde daar binnen de jubel der zaligste blijdschap in het hart van de gezegende moeder en van haren gelukkigen bruidegom. Wie zou het wagen hunne gewaarwordingen, de gewaarwordingen vooral van MARIA, te schetsen? Zij zelve ware daartoe onbekwaam geweest. Toen haar bij de ontmoeting met ELISABETH het vooruitzicht verrukte, dat nu vervuld werd, ontsloot zij den mond tot een godverheerlijkenden lofzang; toen kon zij juichen: Mijne ziel maakt groot den Heer, en mijn geest verheugt zich in God mijnen Zaligmaker! Maar nu, moeder van het goddelijk kind geworden, vindt hare verrukking geene woorden; nu is alle menschelijke taal haar

te arm, te koud. Mij dunkt, ik zie haar bij die kribbe, waarin haar zuigeling nederligt, zich nederbuigen, en in een stroom van dankbare vreugdetranen aan God den zwijgenden dank toebrengen, die door Hem verstaan werd!

Heerlijk schouwspel! heerlijk om het aan te zien, nog heerlijker om er in te mogen deelen, en zelf mede een deelgenoot van MARIA'S vreugde te wezen! En immers dat kunnen, dat mogen, dat moeten wij zijn? Want MARIA'S moedervreugde is niet alleen de vreugde van eene gewone moeder bij de geboorte van haar kind, het is ook moedervreugde over de geboorte van Israëls Messias, van der Heidenen Hope, van den Zegen der wereld. En ziedaar eene vreugde, die wij met haar deelen kunnen. Wat van elke moeder gezegd kan worden, dat haar kroost niet uitsluitend aan haar en de haren, maar aan de geheele maatschappij, aan de geheele menschheid behoort, dat moet vooral van MARIA gelden. Reeds de profeten, die den zoon der maagd, die zwanger worden zou, niet met eigene oogen des lichaams, maar slechts met het oog des geloofs aanschouwden, eigenden zich dat kindeken als bij voorraad toe, zeggende: Een kind is ons geboren,

een zoon is ons gegeven. Hoeveel meer mogen wij het ons toeëigenen, aan wie dat kind werkelijk door het Evangelie verschijnt. De maag zal zwanger worden en een zoon baren, en men zal zijn naam heeten — hoe? God met haar? neen, Emmanuel, God met ons! Laat vrij een Engel tot MARIA gaan om haar bij de ontvangenis van haren zoon uit des Heeren naam aan te zeggen: Gij hebt genade bij God gevonden! een geheele menigte des hemelschen heirlegers verschijnt aan ons om ons bij Zijne geboorte toe te roepen: In menschen een welbehagen! — O blijde boodschap, waardig om door Engelen te worden overgebracht! Nu wordt de lofzang van MARIA onze lofzang: nu juichen wij allen haar na: Mijne ziele looft den Heer, omdat Hij ons gansche geslacht heeft aangezien, want van nu aan zullen ons zaligspreken alle engelen Gods. Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijnen arm; Hij heeft een werk der liefde volbracht door Zijne genade. De engelen heeft Hij niet aangenomen, maar Hij leemt het zaad Abrahams, het zaad Adams aan. Ja, de belofte die Hij eens in Abraham ook aan ons deed, Hij heeft haar vervuld in CHRISTUS, en zal haar in Hem, die

de Ja en Amen van al Zijne beloften is, vervullen in eeuwigheid! Ziedaar den lofzang, dien wij allen kunnen aanheffen. Waak dan op, o onze ziel! en stem in dien toon en geest de snaren tot des Heeren lof! Laat van ons gejuich niet alleen het huis Gods, laat daarvan ook ons huis, laat daarvan ons hart weërgalmen! Wie juicht niet op den dag, als hij er aan gedenkt, dat een zijner dierbaarste betrekkingen geboren werd? Maar JEZUS is ons meer dan vader en moeder, dan zoon en dochter, dan broeder en zuster, dan alle magen en vrienden te zamen. Wie juicht niet op den dag, waarop hij zelf geboren werd? Maar toen JEZUS geboren werd voor de wereld, werd de menschheid geboren voor den hemel, en zoo wij dus eenmaal door JEZUS hopen zalig te worden, is de dag der geboorte van JEZUS in den hoogsten zin onze geboortedag. Welk een geboorte! niet voor deze donkere aarde, die op stroo bedt en met tranen voedt, maar voor dien zaligen hemel, waar de engelen wonen, die verzadigd worden met vreugde voor Gods aangezicht, en die vreugdeliederen zingen bij hunne gouden harpen dag en nacht! O zoo zij dan ook de geboortedag van JEZUS voor

ons het begin van een nieuw leven, een leven, als dat van kinderen, van zonen en dochteren Gods! Niet alleen deze dag, maar alle de dagen onzes levens mogen in dien zin kerst- dat is CHRISTUS-dagen voor ons zijn. Zoo zal ook eens op onzen sterfdag bij ons sterfbed het woord herhaald worden: Beter voor hem de dag des doods, dan de dag waarop hij geboren werd! Het zal zoo zijn!

„HIJ IS VOOR ALLEN GESTORVEN”

Goede Vrijdag.

DOOR

M. COHEN STUART.

De Christenkerk en het Christenhart hebben hun feestdagen — rustdagen van stille afzondering en ernstigen inkeer, ontwoekerd aan het woelige leven — gedenkdagen van gewichtige gebeurtenissen uit de geschiedenis van het Godsrijk — vierdagen aan hoogen en dankbaren jubel gewijd bij dat gedenken der zegeningen Gods. Onder deze behoort ook de *Goede Vrijdag*, de groote, eeuwiggezegende doodsdag van onzen Heer, toen de Zaligmaker der wereld het verlossingswerk op aarde volbracht, en de Zoon des menschen stierf aan Golgotha's kruis.

Wel mag dit een groote en een *goede* dag worden genoemd. Het bevreedt ons minder, dat die reeds in de oude Christenkerk in hooge eere werd gehouden dan dat die nog niet meer algemeen in de geheele christelijke wereld als kerk- en feestdag wordt gevierd. Indien één, deze heeft recht op onze eerbiedige en dankbare waardeering. Herdachten de Christenen der eerste eeuwen de sterfdagen hunner martelaren als hun *geboortedagen* voor een hooger en beter leven, de doodsdag van Christus is de geboortedag van het Godsrijk op aarde. Van dien éérsten goeden Vrijdag dagteekent de wedergeboorte der wereld. Geen dag is er ooit geweest of zal er immer wezen tot op den jongste der dagen, zoo belangrijk, beslissend, zegenrijk voor het menschelijk geslacht, geen die zoo veel te denken en te danken geeft aan het christelijk gemoed!

De sterfdag van den Heiland der wereld, de laatste van Jezus' aardsche leven — hoe veel verrijst bij die gedachte voor onzen geest! Die dag was het einde van 's Heeren lijden, de voleindiging van zijn werk hier beneden, de kroon zijner aardsche verschijning. Geen wonder, dat de Evangelisten in hun dagboek

van Jezus' levensgeschiedenis juist dezen met eene uitvoerigheid en nauwkeurigheid hebben beschreven, die ons in staat stelt den Heer in die laatste levensuren van stap tot stap, bijna van oogenblik tot oogenblik te volgen, en steeds ter zijde te blijven in die uren aan allergewichtigste gebeurtenissen zoo overstelpend rijk. Reeds bij het aanbreken van dien dag vinden wij den Heer in het midden van den Raad, die in den nacht was samengekomen om zijn werk der duisternis te volbrengen. Wij zien Jezus, na dien voor hem zoo vreeselijken nacht (den nacht van Gethsemane's zielelijden en Judas' verraad) eerst in het vroege morgenuur voor die Oudsten *zijns volks*, die valsche getuigenissen tegen hem zoeken, om over den heilige Gods, dien zij van godslastering durven betichten, een godslasterlijk vonnis te vellen — straks bij het eerste haangekraai door Petrus verloochend, voor wiens ontrouw en zwakheid hij een blik had van hemelsche ontferming en liefde — welhaast door een ruw en laag gemeen, dat opgezet en aangevuurd wordt door mannen der *Wet* en der *Schrift*, bespot, geslagen, bespogen, mishandeld; — daarna (nog in den vroegen morgen)

langs de straten van de stad der profeten en profetenmoorders als misdadiger voortgeleid; door den heidenschen landvoogd in het verhoor genomen, onschuldig bevonden, weggezonden tot Herodes, door dezen op nieuw bespot en verguisd, tot Pilatus teruggebracht — daarop door de blinde volkskeus voor den moordenaar Barabbas verworpen; ten bloede gegeeseld, als de man der smarte openlijk ten toon gesteld, zonder deernis te wekken; met het *kruist hem! kruist hem!* uit aller mond verwelkomd, en — eindelijk overgegeven opdat hij gekruisigd zou worden!”

Daarna volgen we hem verder op den weg naar Golgotha, den weg van smarte en smaad, maar verheerlijkt door zegenende trouw; wij zien hem met afgemarteld lichaam bezwijkend onder het zware kruisblok, doch met de vernieuwde getuigenis eener nooit bezwijkende liefde ook voor dat Jerusalem, dat hem verwerpt en kruisigen gaat. En dan (nog altijd is het de morgen van dezen dag) dan volgt de ontzaglijke ure zelve, de voltrekking van het vreeselijk vonnis; het urenlange doodslijden met zijn smaad en vernedering, maar ook met zijn blijken van goddelijke majesteit en grootheid; die enkele, onuitputtelijk rijke

kruiswoorden, zoo als alleen de stervende Verlosser ze spreken kon: die voorbede voor zijne beulen en moordenaren, voor allen die zondigen tegen hem; dat testament der liefde, vermaakt aan zijn moeder en vriend; die paradijsbelofte tot den boetvaardigen kruiseling; die diepweemoedige verzuchting tot zijn God, toch altijd nog zijn Vader en God; die aandoenlijke klacht over ontbering en nooddrift door den lijdenden Menschenzoon geslaakt; maar straks daarop: de triomfkreet van den Verwinnaar na den volbrachten strijd; eindelijk dat laatste woord van den stervenden Godszoon en — alles is voorbij. »Het hoofd buigende, gaf hij den geest.» Nog eer de zon dien Vrijdag-avond was ondergegaan en de groote Sabbath van Paschen voor Israël aangevangen, was in Christus »het licht der wereld» ondergegaan voor deze aarde, en de Verlosser van zondaren, na voleindigden levensstrijd, ingegaan tot zijne rust.

Dat alles, het behoort tot de geschiedenis van dien enkelen, eeuwig gedenkwaardigen dag, maar nog is het deze treffende, ontroerend rijke geschiedenis eigenlijk niet, wat den goeden Vrijdag zoo merkwaardig en belang-

rijk maakt voor het christelijk gemoed. Die zichtbare feiten en gebeurtenissen waren slechts de getuigenis eener hoogere, geestelijke waarheid. Wonderen en teekenen hebben er plaats bij het sterven van dezen rechtvaardige, maar zij waren niet dan het zinteeiken en schaduwbeeld van die groote zedelijke en geestelijke wonderen, voorbereid en tot stand gebracht door dien dood des kruises. Na drieurige duisternis brak het neêrdalend zonlicht weêr door en bescheen Golgotha's heuve!; maar een ander, hemelsch licht van eeuwige vertroosting en zegen, afstralend van den heuvel des doods, zou van nu aan op aarde de duisternis van onwetenschap en zonde vervangen. De aarde dreunde, graven werden geopend, het voorhangsel des tempels door midden gescheurd bij dat sterven van Gods Zoon; maar nog een andere schok zou er gevoeld worden door geheel de zedelijke wereld als gevolg van dien dood, die een nieuwe richting geven moest aan het leven der menschheid; nog een andere kracht zou er uitgaan van Hem, wiens stem eens de dooden zal doen opstaan uit hunne graven, wiens Evangeliewoord nu reeds de geestelijk verstorvenen uit den doodslaap der zonde wekt; nog een

andere werking zou worden teweeg gebracht door het kruis van Hem, die de middenmuren des afscheidsels kwam breken, het voorhangsel wegnam, dat het heilige Gods tot dusver voor menschen hield verborgen, en den toegang tot den zaligen hemel voor verloren zondaars ont-sloot. Nu was het groot verlossingswerk vol-bracht, de grondslag van het geestelijk Godsrijk gevestigd in het bloed van den Heer; en de Heidensche hoofdman, bij het kruis van JESUS tot de goede belijdenis gebracht, werd de eer-steling van millioenen, die in dat kruis des Ver-lossers hun vrede en heil en rechtvaardigheid leerden vinden, hun eenigen troost in leven en dood. Dat kruis, het was van nu aan tot een op-gericht teeken gesteld, dat ja weêrsproken zou worden en wederstaan, maar tevens het teeken moest wezen, dat de wereld overwinnen, ver-nieuwen, heiligen zou. Het grootst en heer-lijkst wonder van goddelijke barmhartigheid was gewerkt. Waar de hel scheen te zege-vieren, had de hemel overwonnen. De booze landlieden hadden den Zoon en erfgenaam ge-dood, en — diepte der ontferming en wijsheid Gods! — de erfenis eener eeuwige zaligheid was hun deel geworden. Wat die ééne goede

Vrijdag had gewrocht, zou der eeuwen eeuwigheid niet breken!

Een dag als deze moet in hooge en heilige eere gehouden. Dat begreep de oude Christenkerk terecht. Als het einde van het veertigdaagsch vasten ter voorbereiding van het Paaschfeest naderde, dan viel de zoogenaamd *heilige*, de eigenlijke *lijdensweek*, in, die met Palmzondag aangevangen met *stillen Zaterdag* sloot. Zij werd ook de *grootte week* genoemd, „niet,” schrijft een kerkvader, „omdat hare dagen langer waren of meer in getal; maar omdat in dien tijd eens zoo grootte weldaden geschiedden van den Heer. In die week werd de dwingelandij des duivels gebroken, de dood gedood, de zonde uitgewischt, de vloek opgeheven, het paradijs heropend, de hemel toegankelijk gemaakt, het hemelsche met het aardsche verzoend.” Het was of er een andere geest heerschte in de gemeente gedurende die zeven plechtige dagen, waarin geen schouwspel werd vertoond, geen rechtszitting gehouden, geen vonnis voltrokken, geen handel gedreven. En de grootste dag dier grootte week was de Vrijdag vóór Paschen, de *dag van het kruis*, ook wel de *dag van Gods Zoon*, de

Goede of Genade-Vrijdag genoemd. Dan werd het *Pascha des kruises*, gelijk men het heette, gevierd, vóór het *Opstandingspascha* van den daaropvolgenden Zondag. Het was een dag van algemeene en plechtige boete, een groote Verzoendag voor de Christelijke wereld. De strengste onthouding werd dan in acht genomen; de bruiloftskinderen moesten vasten, omdat de Bruidegom van hen weggenomen was" (Luc. V: 35). In treurgewaad en rouwkleederen gehuld, soms barrevoets, gingen de vromen op naar het heiligdom, waar hen thans geen vroolijk klokgelui, maar een aankloppen aan de deur hunner woningen samengeropen had. In de kerk, waar het kruisbeeld omsluierd was en het hoogaltaar met rouwfloers gedekt, was de gewone luister van den eerdienst gebannen. Geen wierookgeur werd er ontstoken, geen prachtig koraalgezing ruischte dien dag door de gewelven, geen schitterende hoogmis werd er gevierd, Het was een rouwen treurdag voor de kerk, — de sterfdag van haren Heer. Maar juist hierin toonde de kerk toen afgeweken te zijn van den echten geest des Evangelies en den zegen des kruises niet recht te verstaan. De gedenkdag van JESUS'

kruisdood had nooit een dag van droefheid en rouw voor christenen moeten zijn. Die schoonste, heerlijkste, meest gezegende van alle dagen, waarop een blijde, godverheerlijkende psalmtoon (Psalm CXVIII: 24) zou voegen, moge een dag zijn van ernst, omdat er geen christelijke vreugde zijn kan zonder heiligen ernst, van verootmoediging en boete bij het besef van het onverdiende en beschamende der weldaden eener ontfermende genade, van stillen weemoed zelfs, bij de voorstelling wat de redding onzer zielen Hem heeft gekost, dien de zonde der wereld aan het kruishout sloeg, dien wij misschien »andermaal kruisigen” door onze zonde, — maar toch, maar vooral moet die voor den Christen een dag zijn van stille, dankbare, godgewijde vreugd. Hier niet de herinnering van een gestorven, verloren, aan ons *ontnomen* vriend, bij wiens groeve wij weenen, maar van Hem, den Zone Gods, aan wiens kruis wij mogen roemen; de herinnering van Hem, die het zeggen kan: »Ik leef en ik ben dood geweest, en zie, ik leve in alle eeuwigheid;” van Hem, die het gezegd heeft: »Wanneer ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ik ze allen tot mij trekken,” die alzoo

moest verhoogd worden aan het kruis, gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogde, »opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe,» van Hem, die stervend eene verzoening werd voor onze zonden, wiens lijden ons heil, wiens dood ons leven moet zijn. Bij die herinnering voegt geen aandoening als die aan het *graf* van een gestorvene. De Christus van ons Evangelie, de Christus, gelijk ons zondaarshart dien behoeft, Hij is *niet* gestorven. Hij is integendeel juist voor ons *levend geworden* door dat sterven op Golgotha. Dáár is de Verlosser van zondaren eigenlijk eerst geheel zich zelf, dáár vooral openbaart hij zich voor het oog van onzen geest in al de volheid van zijn majesteit en liefde. Dat lijden des doods, 't is niet enkel de bevestiging van de waarheid eener leer, die uit God is, en waarvan tittel noch jota zal vallen, het heerlijkst voorbeeld eener volmaakte gehoorzaamheid en vlekkelooze reinheid, het sprekendst blijk der zondaarsliefde van Hem, wiens gansche leven op aarde één lijden uit liefde was, van Bethlehems kribbe tot Golgotha's kruis; het is de oorzaak der eeuwige zaligheid voor eene verlorene wereld.

Het middenpunt van Evangeliegeschiedenis en Evangelieleer, van Evangeliewet en Evangeliebelofte ligt voor den Christen in den kruisdood van zijn Heer. Te zien naar dat kruis van Golgotha met den vertrouwend en geloofsblik der heilbegeerige ziel, neêr te knielen bij dat kruis des Rechtvaardigen onder het gevoel van een berouw, dat het hart verootmoedigt, zich vast te klemmen aan dat kruis des Gezegen den met al de kracht eener innige aanhanke lijkheid, te steunen op dat kruis des Verlossers met al het vertrouwen der liefde, en als het zijn moet, sterk door de Godskracht der dankbaarheids, met dát kruis in het oog, het eigen kruis op te nemen en te dragen in kalm en blijmoedig vertrouwen, den Heer achterna; biddend en wakend en strijdend te aller tijd, dat hem zelf de sterfdag ook eens een *goede* dag moge zijn — dat is de groote, de ware, de eenige roeping des Christens. Al wat JESUS' discipel behoeft voor zich zelf: zijn steun, zijn wet, zijn troost, zijne hope, zijn leven, zijn God — hij vindt het alles in dat kruis, het middenpunt van zijn Evangelie, zijn één en zijn al. Want dat behoort mede tot het wezen en de voortreffelijk-

heid van ons Evangelie, dat het als saamgevat wordt in één enkel iets, waarin al het andere is besloten, dat het geldt op het gansche gebied van christelijke waarheid en leven: »maar één ding is noodig.” Wij behoeven *niets anders* te weten dan JEZUS CHRISTUS en dien gekruist. Dat ééne, het is als het brandpunt, waarin alle stralen zich vereenigen van waarheid en liefde, en waarvan alle glans en gloed uitgaan en zich verspreiden moet; één licht der waarheid, hoezeer in duizend stralen zich brekend, één bron des levens, hoewel in honderd stroomen zich verdeelend, één zuurdeesem, die het alles doortrekt en vervult, één wortel, waaruit de schoone, breedgetakte boom der godzaligheid met al zijn bloesems en vruchten ontspruit. Juist in die hooger éénheid ligt tegelijk de diepte en klaarheid, de eenvoud en rijkdom, de vrijheid en vastheid van ons Christendom. Ja, het geldt hier ook maar één ding, maar dat een levenskiem is en levensbeginsel, een onuitputtelijke, overvloeiende bron des heils, een altijd springende fontein van levend water. En van die waarheid is het kruis Evangelie de kern; 't is de as, waarom de gansche zedelijke wereld zich wentelt;

het middenpunt van een cirkel zonder grens.

En die hoofdzaak der waarheid, dat Evangelie van het Evangelie, staat daar als zichtbaar voor ons in het kruis van den Heer. Van dat ééne, dat ons alles moet wezen, is de goede Vrijdag de gedenkdag. En deze dag nu, waarop de Verlosser inging in Zijne rust en die stervend voor ons verwierf, toen ons Pascha voor ons geslacht werd" om onze ziele vrij te koopen van de dienstbaarheid der zonde, de onvergetelijk en onvergelykelijk goede dag, waarop de goede Herder Zijn leven voor Zijne schapen gesteld heeft, zou die niet in dankbaar, in zegenend aandenken worden bewaard? Ja, 't is goed, dat deze dag gevierd worde in de Christenwereld met stille dankbare vreugde, gevierd in de kerken en de vergadering der gemeente, maar gevierd bovenal in de stille binnenkameren van huis en van hart. Wèl hem, die het heilwoord: "vrede door het bloed des kruises" met heilbegeerig geloof heeft aangenomen, en meer en meer heeft leeren verstaan en gevoelen aan zijn hart. Hij is met CHRISTUS der zonde gestorven en der wereld gekruisigd, en met Hem opgewekt in nieuwheid des levens. Dag aan dag leert hij meer het vleesch krui-

sigen met al zijne begeerlijkheden, dagelijks meer danken en zich verblijden, dat zijn Verlosser hem kocht met Zijn bloed. Is zijn levensweg soms een lijdensweg, hij verheugt zich, dat elke schrede op dien weg nader voert tot den Heer, die hem voorging in het sterven en voor hem den dood overwon, en is eens de laatste dag voor hem daar, de Vrijdagavondure zijns aardschen levens, die aan den sabbath der doodsrust voorafgaat, hij sluimert zacht en kalm in, als op het kruis van zijn Heiland — om te ontwaken dáár, waar na den morgen der opstanding de goede, heerlijke *dag* volgt van het eeuwige, zalige leven. Zoo zij het voor ons. Dat geve ons God!

„DE HEER IS WAARLIJK OPGESTAAN”.

Een woord op het Paaschfeest.

DOOR

J. I. DOEDES.

Met welk woord zouden wij elkander heden eerder begroeten, dan met hetzelfde, waardoor reeds meer dan achttienhonderd jaren lang alle ware Christenen verblijd zijn geworden? Wat zouden wij heden liever het eerst uit aller mond vernemen, dan dit kernachtige: De Heer is waarlijk opgestaan; de gekruisigde JESUS leeft! Dat roepen op dit Christelijk Paaschfeest alle geloovigen, alle heiligen elkander toe, want vreugde is er in de gemeente des Heeren, licht in het huis en het hart van de zijnen; vroolijkheid is thans gezaaid voor alle oprechten en vromen. God zij geloofd, de naam des

Heeren zij geprezen! JEZUS uit zijn graf opgestaan! Wij moeten het allen zeggen en hooren: JEZUS leeft, ja, Hij leeft en blijft leven! Wij hebben zoo lang op zijnen lijdensweg gestaard, Hem in zoo diepe vernedering gezien, Hem onder zooveel smaad ten grave zien dalen, dat wij ons hart nu verkwikken moeten, dat wij er nu groote behoefte aan gevoelen, om ons in geestelijke vreugde te baden, door te herhalen: JEZUS is opgestaan, de dood heerscht niet meer over hem! JEZUS leeft, de Leeuw uit de stam van Juda heeft overwonnen! Laat ons verheugd, van zorg ontslagen, Hem roemen, die ons blijdschap geeft op dezen dag De steen, aan welken de tempelbouwers verachtlijk eene plaats ontzegd hadden, is tot verbazing der aanschouwers, van God ten hoofd des hoeks gelegd. Men hoort de tent der vromen weêrgalmen van gejuich. Daar zingt men Gode psalmen en roemt zijne onbedwingbare kracht! Zouden wij kunnen zwijgen? De zon is opgegaan. Het leven is openbaard. JEZUS leeft, en allen, die in Hem gelooven, leven eeuwig met Hem. Wat eischt men van ons, dat wij zwijgen zullen, als zaten wij troosteloos bij gesloten graven te weenen?

Ziet hier ons zwijgen! Hallelujah! Hallelujah! Wij staan niet meer op Golgotha, maar bij den zegewagen, die onzen Heer met blij geschal door lucht en wolken voeren zal! De strijd, hij is gestreden! Dood en graf knielen neder voor Hem, de gansche hemel geeft Hem eer, nu Hij binnentreden zal. Want ziet, Hij is opgestaan en triumfeerend uit zijn graf gegaan, om ter heerlijkheid in te gaan: en is de Zoon als Middelaar aan Gods rechterhand gezeten, dan is de hemel 't vaderland der door zijn bloed gekochten! In zijnen naam, in den naam van den opgewekten, van den levenden JEZUS CHRISTUS, Gods eengeboren Zoon, onzen Heer, wenschen wij u dan op dit Paaschfeest blijdschap, vrede en geestelijk leven toe, terwijl wij bidden, dat wij één mogen zijn in den Geest des levens, die ons aldus moge doen spreken: Geloofd zij de God en Vader van onzen Heer JEZUS CHRISTUS, die naar zijne groote barmhartigheid ons heeft doen wedergeboren worden tot eene levende hoop, door de opstanding van JEZUS CHRISTUS uit de dooden, tot eene overderfelijke en onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis! Hij, die dood geweest is en leeft, en die nu de sleu-

tels van dood en graf heeft, Hij doe ons allen op dit feest de kracht zijner opstanding kennen, zoodat wij weten, welke de hoop is van zijne roeping, en welke de rijkdom is van de heerlijkheid zijner erfenis in de heiligen, en welke de uitnemende grootheid is van Gods kracht. Wat heden alle ware Christenen zingen: JEZUS leeft en wij met Hem, dat zij ook uw vreugdelied en zegezang; en wat heden ook verre van u moge zijn, God geve, dat gij allen juichend moogt kunnen uitroepen: Met JEZUS ben ik opgestaan, nu kan ik vroolijk grafwaarts gaan! Amen.

Vroolijk grafwaarts gaan, dat was niet bij die vrouwen, wier liefde tot den Heer haar bewoog. des Zondagsmorgens vroeg de stad Jeruzalem te verlaten, om aan het lijk van haren gestorven Heer de laatste eer te bewijzen. Bedroefd, verslagen van hart gingen zij voort. Het was binnen in haar geheel anders dan het rondom haar was. De zon ging op en bracht op den eersten dag der week weer licht en levensvreugde; maar de vrouwen hadden er geen oogen voor. »Wie zal ons den steen van den ingang des grafs afwentelen?» in deze vraag drukten zij uit hetgeen haar be-

zwaarde. Daar komen zij naderbij. Wat mogen hare oogen zien? Dat de steen, de zeer groote steen afgewenteld is. Nog een weinig verder gekomen, daar zien zij de zon der vreugde geheel opgaan. Een engel des Heeren deelt haar mede hetgeen het oog der menschen niet heeft gezien, hetgeen in der vrouwen hart niet opgekomen was, en hetgeen nu het oor van allen, aan wie het Evangelie van den levenden CHRISTUS gepredikt wordt, hooren mag: Hij is opgestaan, JEZUS, die gekruisigd is. Wat zoekt gij den levende bij de dooden? Hallelujah! roepen wij uit. Dát is het Evangelie! Hier zou ook op zijne plaats geweest zijn het woord van den engel in Bethlehems velden: Ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal! De Heer is waarlijk opgestaan en heerlijk uit zijn graf gegaan. Ons past gejuich in plaats van klagen! De Levensvorst heeft door zijn kracht den dood den doodsteek toegebracht! De laatste vijand ligt verslagen!

Hij is opgestaan! Dit woord des engels aangaande onzen Heer JEZUS CHRISTUS plaatsen wij heden op den voorgrond, en roepen tevens vroolijk uit: Zoo zien wij zijn werk goed-

gekeurd, zijne getuigenis bevestigd, zijne eer gehandhaafd, zijne vrienden verblijd.

Zijn werk goedgekeurd! Geen kleine zaak, voorwaar! Indien dit niet had kunnen geschieden, wat zou ons de geheele verschijning van JESUS gebaat hebben? Te volbrengen hetgeen God Hem had opgedragen, dat was zijne taak. Aan het einde, gereed om te sterven, verklaart hij voor den Vader: Ik heb voleindigd het werk, dat gij mij gegeven hebt om te doen. Hij liet er dit woord aan voorafgaan: ik heb u op de aarde verheerlijkt Is dat waar? Zal God antwoorden: gij hebt het voleindigd, gij hebt mij verheerlijkt? Aan het kruis zegt JESUS: het is volbracht. Is dat waar? Is het werk, dat God Hem te doen gegeven had, volbracht, of is er iets blijven liggen, dat óók ter hand had moeten genomen worden? Is niet misschien iets voorbijgegaan, dat toch ook in den lastbrief vermeld stond? Nu zeggen wij: neen, niets is voorbijgegaan, niets is blijven liggen, alles is volbracht, alles ten einde gebracht. Maar of wij dit al zeggen, het heeft niets te beteekenen, zoo God het niet zegt. Of wij al voldaan zijn, het is van

geen waarde, zoo God niet voldaan is, zoo God niet zijn zegel hecht aan het woord des Heeren: Het is volbracht; zoo God niet goedkeurt het geheele werk zijns Zoons! Wanneer is het geheele Hem door den Vader opgedragen werk voor volbracht te houden? Dan, wanneer de gehoorzaamheid van onzen Heer aan het gebod des Vaders volkomen, zijne zelfverloochening om zijns Vaders wil tot verheerlijking van des Vaders naam volkomen is; dan, wanneer Hij zich zelven geheel en in allen deele naar den wil des Vaders, op de wijze, die den Vader behaagde, op den tijd, dien de Vader daarvoor bepaald had, ten offer bracht; dan, wanneer grooter gehoorzaamheid en grooter zelfverloochening voor Hem niet meer mogelijk was. Eene enkele zonde, ééne enkele gedachte uit den booze in zijn hart; iets onreins, hoe weinig ook, aan Hem of in Hem, en er is nog niets gedaan. Het werk des Heeren moet volmaakt zijn. God noemt niet goed, dan hetgeen volkomen naar zijnen wil en tot zijne verheerlijking is. Daar eindigt JESUS zijn leven, geeft den geest, ter dood gebracht door zijne vijanden. Wat zegt de Vader daarvan? Zwijgt Hij misschien en

blijft Hij zwijgen? Wij gaan naar het graf van JEZUS. Daar ligt Hij achter eenen grooten steen, als een lijk. Is dat nu de Zoon van God, die het werk Gods volbracht heeft? Maar Hij is immers eene doode! Maar Hij is zeker een overtreder! God zelf heeft Hem immers door den dood getroffen en beschaamd. God zwijgt!! Dat zij zwijgen, die alleen naar den schijn oordeelen. God spreekt van den hemel! Ziet, er geschiedde eene groote aardbeving. Een engel des Heeren daalt uit den hemel neder, wentelt den steen van den ingang. Zijne gedaante is als de bliksem, zijne kleeding wit gelijk sneeuw. Het graf is geopend, en eenige oogenblikken later heeft de engel slechts dit tot de vrouwen te zeggen: Ik weet, dat gij JEZUS zoekt, die gekruisigd is. Hij is hier niet, want Hij is opgestaan! Wat ziet gij nog rond naar een bewijs, dat God niets meer van de hand zijns Zoons eischt? Het is, als heeft de aarde onder den onnatuurlijken last, dien zij dragen moet. JEZUS, die alles heeft volbracht, die den Vader volmaakt gehoorzaam is geweest, die nooit gezondigd heeft, JEZUS als een doode in het graf! Dat kan zij niet dragen. God kan het niet aanzien. De opening des graf s is vrij. Daar treedt

JEZUS levend te voorschijn: Bedekt uw gelaat o hemelen, voor het licht, dat uit die grafspelonk voortkomt! Of neen, ziet, ziet hoe God zijnen Zoon het bewijs zijner gerechtigheidgeeft. Ja, alles is volbracht. God zou JEZUS niet opgewekt hebben, indien Hij ééns gezondigd had, JEZUS niet opgewekt hebben, die zich voor volmaakt in het werk Gods, voor volmaakt rein en gehoorzaam aan den Vader had gehouden. God zou Hem niet hebben opgewekt, indien Hij niet van al hetgeen door JEZUS verricht was had kunnen verklaren: het is goed. De engel bij het geopende graf spreekt tot ons in zijne verschijning. Als de kleeding des engels, wit gelijk sneeuw, zinnebeeld van volmaakte reinheid, is het volbrachte werk onze Heeren. Daarvan hebben wij het bewijs, en dit bewijs is gelijk de bliksem, die uitgaat van het oosten en schijnt tot het westen. Wie oogen heeft om te zien, kan het zien. God zij geloofd! Het werk onzes behouds, het werk der verlossing is goed volbracht. Nu JEZUS is verrezen, heeft God het ons bewezen!

Wij hebben meer dan dit in de opstanding van onzen Heer. Wij zien zijne getuigenis be-

vestigd! Vraagt men, welke Getuigenis? Aan welke getuigenis kunnen wij eerder denken, dan aan die stoute, verrassende uitspraak: Ik ben de opstanding en het leven! Dat is geen woord voor een gewoon mensch, zelfs geen woord voor een buitengewoon mensch, wiens buitengewoonheid niet zoo verre gaat, dat hij meer dan eenig mensch is, dat hij in waarheid van alle menschen onderscheiden is. Ik ben de opstanding en het leven, dat heeft JEZUS van zich zelve getuigd, en zich daardoor boven de heerschapij des doods geplaatst. Waarvoor wil Hij dan gehouden worden? In Hem zal het ware leven zijn zetel hebben, en Hij zal het aan anderen kunnen mededeelen? Van Hem zal de ware opstanding uitgaan, en Hij zal dus den dood te machtig zijn? Veel gezegd, maar hoe wordt het bewezen? Aan verklaringen in denzelfden geest ontbreekt het niet. Die in mij gelooft, zoo spreekt Hij, zal leven, al ware hij ook gestorven; ieder, die leeft en in mij gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid. Zoo iemand mijn woord bewaard zal hebben, die zal den dood in eeuwigheid niet zien; die mij volgt, zal niet in de duisternis wandelen, maar het licht des levens

hebben. Ik ben het brood des levens, ik ben het levende brood, die mij eet, zal leven door mij. Dit is de wil desgene, die mij gezonden heeft, dat ieder, die den Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe, en ik zal hem opwekken ten uitersten dage. Die in mij gelooft, heeft het eeuwige leven. Gelijk de Vader de dooden opwekt en levend maakt, alzoo maakt ook de Zoon levend, die Hij wil. Zoo getuigde Hij van zichzelven. Wat zien wij gebeuren? Hij sterft. Hij wordt een lijk! Hij, die zich zulk eene veelomvattende getuigenis gegeven had, Hij geeft den geest en wordt begraven. Is dat dan het einde van dien mensch, die zich de opstanding en het leven heeft genoemd? Anderen heeft Hij uit den dood opgewekt, dat is waar; maar daar ligt Hij nu toch zelf in een graf. Hoe zullen wij zijn woord gelooven, waaraan zijn levens-einde zich niet behoorlijk aansluit! Hoe zal Hij het leven kunnen geven, die zelf gestorven is, en hoe zal Hij de opstanding kunnen zijn, als Hij zelf zijn hoofd voor de macht des doods moet buigen? Ziet Hem op Golgotha! Daar buigt Hij het hoofd. En in dien gestorven en begraven JESUS zullen wij hebben

te gelooven, om ons te mogen vertroosten met zijn woord: Mijne schapen ken ik, en ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in eeuwigheid? Dat is te veel geëischt. Sta eerst op uit den dood! zoo zou men den gestorven en begraven JESUS kunnen toeroepen. Van zijn leven sprekende, getuigde Hij: niemand neemt het van mij, maar ik leg het van mij zelven af; ik heb macht om het af te leggen en macht om het wederom te nemen. In éénen adem voorzeide Hij zijnen dood en zijne opstanding ten derden dage. En de uitkomst? De Joden zeiden eens tot Hem. Gij getuigt van uzelf, uwe getuigenis is niet waarachtig. Jezus antwoordde hun: Ik ben het, die van mijzelven getuig, en van mij getuigt de Vader, die mij gezonden heeft? Is dat waar? IJlings naar zijn graf gegaan, opdat alle onzekerheid verdwijne! Daar zijn wij bij zijne laatste rustplaats, en de engel des Heeren ontvangt ons met het woord: »Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft. Wat dunkt u? Zou Hij ook de opstanding en het leven zijn? Gij herinnert u ook het woord van onzen Heer: Indien ik van mijzelven getuig, mijne ge-

tuigenis is niet waarachtig; er is een ander, die van mij getuigt. Ja, zeggen wij, wij weten, dat de getuigenis, welke God van zijnen Zoon getuigt, waarachtig is. Wat hebben wij hij JEZUS geopend graf nog eene andere getuigenis noodig? Hij is zonder twijfel voor ons de levensbron en doodoverwinnende kracht. In zijne hand, in zijne gemeenschap moeten wij kunnen roemen tegen al de verschrikkingen van sterfuur en grafkuil. Nu gaan wij tot Hem als tot den Zoon des levenden Gods, die de woorden des eeuwigen levens heeft. In Hem geloovende, heffen wij op het Paaschfeest het vreugdelied aan: De dood is verslonden tot overwinning; en met het oog op des Heeren geopend graf, valt het ons niet moeilijk vast te houden aan het woord, dat Hij voor al de zijnen achtergelaten heeft: Ik leef en gij zult leven.

Maar dit is niet alles, Wij zien ook zijne eer gehandhaafd. Nooit is een mensch op aarde zoo onteerd, zoo met hoon en smaad en verguizing overladen, als JEZUS. Alles durfde men Hem zeggen, alles heeft men Hem durven aandoen. Hij moest hooren, dat Hij een Sama-

ritaam, een aartsketter, een aartsvijand van de ware theocratie was en een waanzinnige, een bezetene. Hij moest hooren, dat Hij een Godslasteraar was en een oproermaker. Hij moest gedood, Hij moest gekruisigd worden. Liever BARABBAS op vrije voeten, dan dat Hij zou losgelaten worden. Als tegen een roover gaat men tegen Hem uit, en men bindt Hem en slaat Hem en beschimpt Hem. Men ziet het aan, dat Hij zal gegeeseld worden. Men verbergt zich niet schaamrood, als de Romeinsche landvoogd Hem uitbrengt met het spotkleed en de doornenkroon. Weg met Hem, zoo schreeuwt men, kruisig Hem. Hij wordt tot de misdadigers gerekend. Tusschen twee boosdoeners hangt hij aan het slavenhout; daardoor is zijn naam aan de algemeene verachting van zijn volk prijs gegeven, en aan de Heidenwereld er bij. Dat is niet meer uit te wisschen, dat woord, dat voortaan achter zijn naam geplaatst wordt: de gekruisigde. Daar hangt Hij en nu schijnt verder alles geoorloofd. Hoor dat tieren op den kruisheuvel! Dat Hij zich Gods Zoon noemde en God-zijnen Vader, dat ergerde vooral. Neen, dat wilden zijne vijanden, de toongevers en drij-

vers onder zijn volk, niet hooren. Dat t zeggen. Hij zou het zich niet weder onder winden. Zwijgen zou Hij, of zij zouden Hem doen zwijgen. Hij de Zoon van God, de Christus, de Koning Israëls, van God gezonden? Weg met Hem. Daar ligt Hij in een graf, gehoond zelfs na zijnen dood. Zal God dan niets doen, om Hem in zijne eer te herstellen? Ik zoek mijne eer niet, zóó had JEZUS gesproken; er is een, die haar zoekt. Is dat waar? Is het op Golgotha gebleken? Waarom is Hij dan niet van het kruis verlost? Komt herwaarts, zegt de engel, ziet de plaats, waar de Heer gelegen heeft. Ja, gelegen heeft, maar niet meer ligt, niet omdat men Hem heeft weggenomen maar omdat God hem uit de dooden opgewekt heeft. Zóó heeft God Hem verlost. Zóó heeft God Hem de eer gegeven, die Hem toekomt. Zeg niet, dat het voor u niet noodig was. Indien JEZUS niet was opgewekt, en Hij toch wel dat alles gezegd had, waaraan de Joden zich zoo geërgerd hebben, en waarom Hij met zoo veel schande overladen is, met welk recht zoudt gij Hem dan eeren gelijk gij den Vader eeren moet? De opstanding van JEZUS is onmisbaar

voor de verheerlijking van zijnen anders geschandvleken naam. Nu Hij opgewekt is, ja, nu mag de engel vrij van JEZUS, „die gekruisigd is,” spreken. Want nu heeft God de smet uitgewischt, die door zijne vijanden op zijnen naam was geworpen, Door de opstanding uit den doode is JEZUS in zijne eer hersteld, hersteld door God, die al zijne tegenstanders tot zwijgen heeft gebracht. Spreken zij nu nog voort, gaan zij nu nog voort met den gekruisigden JEZUS te hoonen, dan zijn zij de Samaritanen, de waanzinnigen, de bezetenen, de Godslasteraars en oproermakers. Weigert men nu nog JEZUS als den Zoon van God de eere te geven, die Hem als zoodanig toekomt, dan onteert men Hem, dan onteert men God in dezen zijnen gezant. Weigert gij — maar zoudt gij den Heer weigeren te eeren, nadat God Hem de kroon op het hoofd heeft gezet, nadat God door zijne kracht alle smaadredenen van het ongeloof heeft ontzenuwd? Op de knieën voor Hem, dien God als zijn Zoon heeft geëerd. Wat anderen weigeren te doen, blijve voor hunne verantwoording, maar wij voegen ons bij Thomas, en zeggen tot den Heer, den gekruis-

sigden, ja, maar ook den opgewekten Zoon des Vaders: Mijn Heer en mijn God!

Die dat met THOMAS zegt, is zeker verheugd, gelijk al de vrienden des Heeren het waren, toen zij het bericht van zijne opstanding ontvingen en het geloofden. Toen was er groote vreugde in hun hart. De opstanding van JEZUS! Nu zien wij zijne vrienden verblijd! Vol droefheid waren zij nog des Zondagsmorgens na zijn kruisdood. De Heer was een lijk. Niemand van ons kan bij dit woord gevoelen hetgeen de vrienden des Heeren er bij gevoeld hebben en gevoelen moesten, zoolang zij nog niet vernomen hadden, dat Hij was opgestaan. De Heer een lijk, dan was hunne hoop ook als een lijk: dan moest de toekomst voor hen zoo donker zijn, als het in een graf is. Wat zou er dan van zijn Koninkrijk, wat van hen zelve worden? JEZUS in een graf, en zij zijn niet radeloos, niet aan de wanhoop ter prooi? Wat hebben zij dan nu nog te verwachten? Dat Hij opstaan zou uit den dood, verwachten zij immers niet. Dat Hij hen bedrogen had, dat dachten zij ook niet. Bedroefd waren zij, tot den dood

bedroefd, en zoo gaan dan ook die vrouwen grafwaarts, die door den engel worden ontvangen met het woord: Vreest gijlieden niet! Wat mogen zij uit zijnen mond vernemen! Hij is opgestaan. Wat krijgen zij van hem in last? Haastelijk heengaan en zijnen discipelen zeggen, dat Hij opgestaan is en dat zij Hem zien zullen. Beschrijf gij nu de vreugde van 's Heeren vriendinnen. Zij gelooven en gehoorzamen. Met haast uitgaande van het graf, met vreeze en groote blijdschap, bevreesd om hetgeen zij gezien, zeer verblijd over hetgeen zij gehoord hadden, loopen zij voort om het den discipelen, vooral PETRUS, te boodschappen. Petrus inzonderheid, die uitdrukkelijk genoemd wordt. Daar ijlen zij voort. Spoedt u, spoedt u, vriendinnen des Heeren! en verblijdt de andere vrienden, zooals gij met groote blijdschap verblijd geworden zijt! Wij zijn blijde met u en verheugen ons uitermate zeer, en onze vreugde kent geen palen. Wij juichen en jubelen, en verblijden ons in den Heer! Dat zeiden wij immers met recht? Zoo wij vrienden van JESUS zijn, dan is er zeker vreugde in ons hart, al worden wij op den eersten dag der week niet verrast door het bericht der opstan-

ding van JEZUS. Verrassen kan het ons niet wij hebben nooit anders van JEZUS gehoord dan dat Hij uit den dood is opgewekt. Maar zou dit eene reden voor ons zijn, om on minder dan de eerste vrienden van JEZUS te verheugen in zijne opstanding? Was de Heer niet opgewekt, er zou geen Christelijke gemeente bestaan, geen Evangelieprediking zou u vertroosten, geen hoop des levens was dan uw licht in de duisternis. Zoo JEZUS niet was opgestaan uit den dood, zou zijn dood u niets baten, zijn kruis u niets geven. Dan waart gij en bleeft gij en stierft gij in uwe zonden. Het sterven was u dan nooit tot gewin. Wat bracht ons dan dit leven anders aan dan moeite en verdriet, en eindelijk een uitgang in wanhoop! Maar nu JEZUS opgewekt is, nu is er licht en troost, nu is er hoop en vreugde. Nu staat het vast, dat Hij de Behouder is van verlorenen. Nu is er een grond voor het geloof in Hem. Nu is de Evangelieprediking niet ijdel, nu het geloof in Hem niet onvruchtbaar. Even zeker als het nu is, dat JEZUS overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardiging, is het ook, dat die in Hem gelooft, niet beschaamd zal

worden. Verblijdt u dan, als zeide de engel ook tot u: Vreest niet, Hij is opgestaan. De vreugde des Heeren zij in uw hart! Stel u voor, met welk gevoel de Heer moet vervuld zijn geweest op dien heerlijken Zondagmorgen, toen Hij een nieuw leven begon, niet zooals Hij het eens in vernedering had begonnen, niet zooals Hij het vroeger in zelfverloochening had doorleefd, niet zooals hij dat had moeten eindigen in den kruisdood; maar vrij, vrij van alle vernedering, vrij van de wet, vrij van alle banden, vrij van lijden, vrij van sterven: vrij als Gods Zoon, vrij als de overwinnaar der zonde en des doods, vrij als de bevrijder van allen, die door Hem opgewekt, levend gemaakt, kinderen Gods, erfgenamen zijner heerlijkheid worden zouden. Stel u dat gevoel des Heeren voor, en verblijdt u daarin om en met den Heer, als stond gij bij Hem, in de nabijheid van zijn geopend graf, en als ademet gij de frissche Paasch-morgenlucht in! Dat is heden de blijdschap van alle vrienden des Heeren!

Stonden wij alzoo eenige oogenblikken in den geest bij het geopende graf des Heeren,

het zij ons, als werden ons daar deze beide vragen gedaan:

Gelooft gij nu in Hem, wiens opstanding u wordt gepredikt?

Verwacht gij Hem daar te zullen zien, waar Hij de zijnen verwacht?

Die beide vragen, wij mogen ze niet ontwijken. Een ondubbelzinnig antwoord wordt geëischt, 'Kunnen wij vrijmoedig en te recht antwoorden: JA.

Gelooft gij nu in Hem, wiens opstanding u wordt gepredikt? Wij hebben ondersteld, dat gij niet aan de zekerheid der opstanding van JEZUS twijfelt. Wij konden niet wel beginnen met ons recht tot deze feestviering te bewijzen. Wij vieren feest. Die zich aan ons wil aansluiten is welkom. Die twijfelt is onder ons misplaatst. Wij twijfelen niet. Wij zingen en juichen: de Heer is waarlijk opgestaan en heerlijk uit zijn graf gegaan, en kunnen ons in dit uur niet inlaten met hen, die er bedenking tegen inbrengen en het bestrijden. Maar wel zouden wij hun, die zich met hun geloof aan de zekerheid van 's Heeren opstanding vergenoegen, in bedenking geven, of zij niet verder moeten gaan. Ge-

looft gij in dien JEZUS, aan wiens opstanding gij niet twijfelt? Wat baat ons zijne opstanding, indien wij ons heil niet bij Hem zoeken, en wat baat ons het geloof aan zijne opstanding, indien wij Hem nu ook niet erkennen voor den Zoon van God, in de wereld gekomen, om aan allen, die in Hem gelooven, het eeuwige leven te geven; indien wij dan ook niet in Hem gelooven, om eeuwig te leven door Hem? Gij geniet van de verschijning des Heeren op aarde, van zijn werk tot heil van zondaren, zeer weinig, zoolang gij niet gekomen zijt tot het geloof in Hem, en uwe Paaschfeestvreugde zal zeer spoedig voorbijgaan, indien gij niet terecht zeggen kunt: JEZUS leeft en ik met Hem. Op dit laatste komt het voor ons aan, op dit onmisbare artikel in onze geloofsbelijdenis: ik met Hem. Om er dit bij te mogen voegen, om er dit bij te kunnen voegen, zonder te moeten vreezen, dat de Heer het er uit zal verwijderen, moeten wij één met Hem geworden zijn door het geloof in Hem: moeten wij door JEZUS kunnen getuigen: ik was dood en ben levend gemaakt, ik was verloren en ben behouden. Onderzoek u zelve, of het bij u tot de gees-

telijke opstanding uit den dood gekomen is, of gij wedergeboren zijt, wedergeboren dan ook tot eene levende hoop, doordat gij met CHRISTUS zijt opgestaan tot een nieuw leven. Laat de kracht der opstanding van Christus zich in u gevoelen, getuigt Gods Geest, die de Geest des levens is, met uwen geest, dat gij der zonde gestorven, in Gods gemeenschap leeft door Christus, die het leven der zijnen is; dan is het Paaschfeest een feest ook voor u, dan zijn uwe oogen op het geopende graf des Heeren gevestigd, en gij zegt: van daar kwam voor mij het licht, van daar kwam mijne hoop! Uw licht, uwe hoop is dan JESUS de gekruisigde, de opgewekte, door wiens leven gij zeker behouden wordt, nadat gij door zijn sterfen met God verzoend zijt. Roem vrij in uwen Heer en schaam u niet, Hem te belijden. Verblijd u in Hem zonder vrees. Hij zal u door den dood niet ontvallen. Hij keert niet tot zijn graf terug, en gij hebt voor uw graf niet te beven, als gij den levenden Christus toebehoort door het geloof. Die toch in Hem geloof, is het eigendom van den Heer der heerlijkheid, die over al de zijnen waakt, en terwijl Hij zijne handen over hen uitbreidt,

tot den Vader spreekt: Ik wil, dat ook zij zijn, waar ik ben, opdat zij mijne heerlijkheid mogen aanschouwen. Hij zal niet rusten, voordat gij deze zijne heerlijkheid ziet, en alzoo de vrucht van zijne opstanding en van uw geloof in Hem volkomen en eeuwig geniet.

Verwacht gij Hem daar te zullen zien, waar Hij de zijnen verwacht? Wij onderstellen, dat gij dit ten laatste toch wel als de hoofdzaak zult beschouwen. Het zien van JEZUS, dat was voor zijne eerste vrienden de grootste vreugd. Daaraan blijven de ware vrienden van den levenden JEZUS door alle eeuwen te herkennen, dat zij verlangend uitzien naar de ure, waarin de Heer hun in zijne heerlijkheid verschijnen, waarin Hij hen in zijne heerlijkheid opnemen zal. Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien; dat was op den dag der opstanding van JEZUS het woord, waarmede 's Heeren discipelen gewezen werden op de plaats, waar de Heer zich aan hen zou vertoonen. Voor ons is het: in den hemel. Wij houden vooral in deze dagen het bekende apostolische woord in het oog: God heeft u, die in zijnen Zoon gelooft, met CHRISTUS levend gemaakt en mede opge-

wekt en mede in den hemel gezet in CHRISTUS JESUS! Gij zijt gestorven, en uw leven is met CHRISTUS verborgen in God. Wanneer nu CHRISTUS zal geopenbaard zijn, die ons leven is, dan zult gij ook met Hem in heerlijkheid geopenbaard worden. Dan zullen wij den levenden CHRISTUS heerlijker zien, dan zijne vrienden Hem eertijds hier gezien hebben, en moesten zij in het vleesch blijven en Hem zien henegaan, wij zullen dan van het vleesch verlost eeuwig met Hem zijn. Wij allen? Verwacht gij dat? Verwacht gij het van uzelfen? Zoo CHRISTUS niet in u leeft door het geloof, zoo gij niet leeft door het geloof in Gods Zoon, en gij alzoo sterft, de verschijning van den opgewekten CHRISTUS zal u niet verblijden. Gij zult dan, als gij Hem ziet, vreezen met groote vreeze, en als dooden worden van schrik, gelijk de wachters bij het graf des Heeren op dien morgen; maar gij zult niet kunnen vluchten. Gij zult moeten blijven en uw vonnis moeten hooren. Maar heden wordt uw vonnis nog niet onherroepelijk uitgesproken. Heden is het nog de dag der genade, de vreugdedag der Evangelie-prediking. Grijp het eeuwige leven, terwijl het nog als

Gods genadegift in JEZUS CHRISTUS te verkrijgen is. Werp u neder voor den levenden CHRISTUS, die u van alle zonde en ellende bevrijden, en uit de vreeze en uit den dood verlossen kan. Zie hoe liefelijk het beeld is, dat van Hem geschetst wordt in de berichten zijner verschijningen aan Maria Magdalena, aan de vrienden op den weg naar Emmaus, aan zijne discipelen. Laat de lieflijkheid zijner verschijning tot heil van zondaars u tot Hem trekken, opdat gij met grond verwachten moogt, Hem eens met evenveel blijdschap te zullen begroeten en aanschouwen als zijne oprechte vrienden en vriendinnen. Gij, die tot zijne oprechte vrienden en vriendinnen behoort, houdt den hemel in het oog, en denkt, als gij den hemel aanziet: dáár zal ik Hem zien. Dat sterke u op uwen weg, die u oefent in het gelooven zonder zien. Vreest niet, al ziet gij Jezus niet. Hij leeft! Hij doet zijne tegenstanders vreezen. Voor u, die in Hem gelooft, is het: Vrede zij u; mijnen vrede geef ik u! Vreest niet, ook al nadert uw doodsuur, ook al zijt gij tot stervens benauwd, ook als gij sterft. Gij hoeft den hemel niet aan te zien, als was zijn ingang voor u door eenen grooten steen geslo-

ten. Voor u is de hemel geopend, zooals hij voor JEZUS geopend was, nadat zijn graf geopend was. Daar, daar in den hemel zult gij, opgewekt in den vollen zin des woords, met al de door CHRISTUS opgewekten, Hem zien, die het gezegd heeft. Zoo gij in Hem gelooft, gelooft dit ook, en zoo gij dit gelooft, zegt dan juichende en op JEZUS graf wijzende, met het oog op JEZUS: Hij is hier niet, — en op den hemel wijzende: Daar is Hij, en daar kom ik ook; want Hij leeft en ik zal leven! AMEN.

EEN BLIK NAAR DEN HEMEL.

Eene Morgenbetrachting op Hemelvaartsdag.

DOOR

J. J. VAN OOSTERZEE.

Daar staan wij dan weder, Feestgenooten, op diezelfde plek, waar het ons reeds zoo dikwijls goed was te wezen, op den stillen, schoonen Olijfberg. Is het niet even waarachtig als heerlijk? Hoe ouder wij worden, des te meer krijgt de dag van heden zin en beteekenis voor het welgestemd, Christelijk hart. Ieder ander feest, dat in huisgezin, maatschappij of vaderland wederkeert, kan met den loop der jaren iets van zijne frischheid en vreugde verliezen. Aanvankelijk met opgetogenheid tegengezien, wordt het later uit gewoonte gevierd, eindelijk op den achtergrond geschoven of in het vergeetboek geschreven. Maar de hemelvaartsdag, ziet, het is alsof de

lente, waarin hij jaarlijks tot ons komt, hem telkens ooit met nieuwe glanzen en kleuren, als of hij zelf, schoon reeds sinds eeuwen gevierd, in een eeuwige lentepracht blinkt. Allen kennen wij de geschiedenis, die ons heden herinnerd zal worden, en toch, er ligt een frischheid van waas over, als ware zij eerst gister geschreven. Ging het u, gelijk mij, dan was heden bij het ontwaken het woord uwe eerste gedachte: »Ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, tot mijnen God en uwen God!» Waar wij door de anders zoo woelige straten in stilte naar ons bedehuis opgingen, daar sloten wij ons in den geest bij dien trouwen vriendenkring aan, dien de Heer uit Jeruzalem, wellicht óók in den vroegen morgen naar Bethanië leidde, en wij genoten reeds den voorsmaak van wat wij met hen aanschouwen zullen. En thans — moge ons ook daar buiten het gedruisch der wereld omgeven, thans staan wij reeds met onze verbeelding op dien Berg met zijn donkeren opgang en zijn blinkenden top, en met hooger recht, dan eens het drietal op Thabor, roepen wij uit in blijde verrukking: Ja, Heer, het is goed, dat wij hier zijn! En zijn wij hier, gelijk Hij ons wenscht

te ontmoeten, met een warm hart en een opgetogen geest, dan buigen wij heden onze hoofden, als zagen wij de handen nog uitgestrekt, die zich in het scheidingsuur zegenend boven de Elve verhieven. Dan voelen wij ons heden naar den geest in waarheid met allen vereenigd, die thans aan alle oorden der aarde slechts één middenpunt hebben van al hun denken en danken, van al hun wachten en smachten, en dat is Hij, Hij alleen. Dan wordt — meer dan op één anderen dag van het jaar — de aarde zoo onbeschrijfelijk klein in ons oog, en de hemel komt zoo onuitsprekelijk dicht ons nabij. En waar wij, arme zwervers op aarde, het heimwee naar huis voelen wakker worden, daar kunnen wij de blikken niet afwenden, als konden wij dat wolkje nog zien, dat wellicht niet grooter dan een' mans hand, den Verheerlijkte aan de aarde onttoog.

»Wat staat gij en ziet op naar den hemel?» Die vraag van de Engelen der hemelvaart is dan wel de eerste en natuurlijkste vraag, waarmede wij dit feest kunnen aanvangen. Waarom — 't is immers juist het eigenaardige van dezen dag — waarom ditmaal zoo uitsluitend naar den hemel gestaard? Wat is het, dat dáár heden

vooral ons aantrekt en boeit? Wij willen op die vraag het antwoord hooren van den eersten discipel des Heeren, die CHRISTUS verheerlijkt in den hemel gezien heeft. »Wat een blik naar den hemel op den hemelvaartsmorgen ontdekt?» zietdaar het onderwerp onzer tegenwoordige stille morgenbetrachting. Zij knoopt zich aan het zinrijke woord:

Hand. VII: 56.

En hij zeide: »Ziet, ik zie de hemelen geopend en den Zoon des menschen, staande ter rechterhand Gods.»

Geen woord tot herinnering van het treffend geschiedverhaal, waaruit deze betuiging ontleend is. Ik zou het bijna heiligschennis achten, door eene uitvoerige lofrede op den eersten bloedgetuige der kerk uwe aandacht, zelfs een oogenblik af te leiden van Hem, die de »waarachtige en getrouwe Getuige is, de Overste van alle koningen der aarde.» Wie weet niet, dat hier STEPHANUS spreekt, waar aan het einde zijner verdedigingsrede de Joden tegen hem in teugellooze woede ontvlamd zijn! Maar meent gij, dat hetgeen hij langs buitengewonen weg in heilige verrukking van

zinnen aanschouwde, toch onmogelijk vergeleken kan worden met wat wij heden zullen hooren en zien, vergunt ons u tegen te spreken. De wijze der aanschouwing verschilt, het voorwerp der aanschouwing is één. Het geloof is als het ware het zesde zintuig der ziel, en mag het heden in ons leven en werken, het zielsoog zal dan in ons bedehuis waarnemen, wat de moedige martelaar, door het venster der vergaderzaal van het joodsche Sanhedrin henen, met verrukte blikken aan het ontsloten luchtgewelf vóór zich zag. Alleen dit mag niet voorbijgezien worden, wij moeten ons feest voor iets anders dan voor de herdenking eener langvervlogen gebeurtenis houden. Zoo deden de kerkvaders en geloovigen van vroegere eeuwen gedurig en spraken niet slechts: heden, voor zooveel honderd jaren hád plaats, wat wij met de gemeente herdenken, maar — in den tegenwoordigen tijd — heden váárt CHRISTUS op, heden wórdt onze Koning verheerlijkt, heden is de dag zijner kroning! Voor het hooggestemd gevoel moet de gebeurtenis zich niet enkel vertegenwoordigen, maar in zekeren zin zich herhalen. Welaan, mede-Christenen, laat thans de af-

stand van eeuwen en plaatsen terugtreden; plaatst u met uwe gedachten geheel in het gezelschap der Elve; doorleeft met hen als 't ware de geschiedenis van den veertigsten dag. Slaat de blikken — o mocht het zijn — geloovig ten hemel, en, zegt mij, wat zult gij zien? Immers hetzelfde wat STEPHANUS, blijkens den letter en den geest der tekstwoorden, zag. Ziet op en aanschouwt.

Een verheerlijkten Menschenzoon;
 Een oppermachtigen Koning;
 Een nabijzijnden Vriend;
 Een ontslotene Wijkplaats;
 Een aanstaanden Triomf.

»Ik zie de hemelen geopend en den Zoon des menschen.» Het is het eerste, wat STEPHANUS ontwaart, de Menschengestalte, verheven in de woningen van leven en licht. Het is de éénige maal, dat wij dezen naam door een der Apostelen of vrienden van JESUS gebruikt vinden. Duidde de Heer in zijn vernederd leven op aarde zich daarmede te gelijk als den beloofden Messias, den mensch bij uitnemendheid aan, waarschijnlijk hield hen de eerbied terug, om waar zij van den Verhoogde

getuigden, dien titel nogmaals te bezigen. Maar thans, waar Hem zijn discipel aanschouwt, daar weet hij de verheven gestalte niet beter te beschrijven, dan met het woord, dat reeds DANIEL koos, en het is mij, als zie ik hem met uitgestrekte hand naar dat hemelsch menschenbeeld wijzen. Ik weet niet of STEPHANUS weinige weken vroeger dien mensch zonder wedergâ als een man van smarte gezien, en het »zie den mensch!» had vernomen, en de verbleekte bloedige trekken van den kruiseling nog voor het oog zijner herinnering had. Zoo ja, dan moet hem het verschil tusschen het toen en het thans te sterker getroffen, en de overgang van zooveel lijden tot zooveel heerlijkheid hem ten diepste verbaasd hebben. Wij althans, wien de CHRISTUS wederom weken achtereen voor de oogen geschilderd is in de gestalte zijner diepste vernedering, wij kunnen het heden wel het minst van allen vergeten, wat er al tusschen den voet en den top van den berg der Hemelvaart lag. Wij hebben u in eene andere gestalte gezien, Zoon Gods en des menschen, dan in het blinkend gewaad uwer kroning! Wij zagen u vangen, binden, voortleiden, bespuwen, gee-

selen, kruisigen, »veracht en de onwaardigste onder de menschen, een man van smarte en verzocht in krankheden.” Maar thans — daar staat Hij op den berg zijner eere, en zegepraal gloort uit dien blik, om der zonden wil eens door tranen verduisterd. Daar stijgt Hij op in hemelsche glorie, eens als de onbesmette duif op het altaar der verzoening geslacht, thans als de koninklijke adelaar de zon der eeuwige vreugd in het blinkend aangezicht strevend. Dàt, dàt is dan de verhooring van het gebed, dat de Zone Gods heeft ontboezemd: »en nu, verheerlijk mij, gij Vader, met de heerlijkheid die Ik bij U had, eer de wereld was!” Zoo kon alleen de Vader Hem eeren, en indien wij U liefhebben, wij verblijden ons om Uwentwil, Heere Jezus, omdat gij tot den hemel zijt wedergekeerd! Ach, voor U had onze arme aarde niets, dan een kribbe, een kruis en een graf, maar een graf »het éénige, dat in den dag aller dagen niets zal hebben weder te geven!” Want Hij leeft, die daar werd ter ruste gelegd, ontheven aan de macht van zonde en dood, en wat Hij leeft, dat leeft Hij Gode daarboven. Maar vraagt gij, waarom ons oog bovenal heden met zoo blijde vreugde Hem

nastaart, het is, omdat de Zone Gods, die zijne heerlijkheid van voor de grondlegging der wereld als een recht terugischen kon, ook dáár niet heeft opgehouden den naam van Zoon des menschen te dragen. Heft uwe hoofden omhoog naar den weggeslagen sluier des hemels, en wat aanschouwt gij in CHRISTUS? Geen Engelengestalte, hemelsbreed verschillend van de menschheid, die Hij eenmaal had aangenomen; zelfs geen Goddelijken luister alleen, die ons meer verblindt dan verblijdt, maar den Zoon des menschen, God, ja boven alles te prijzen in eeuwigheid, maar die ook dáár niet heeft opgehouden, een zoon van Adam te wezen. Ziet Hem daar staan in den hoogen! Uwe wonden, Christen! geneest Hij, tot er eindelijk geen litteekens overblijven, maar zelf draagt Hij de teekenen zijner vijf wonden als eereteekenen in het verheerlijkte lichaam; menschelijk medelijden spreekt uit zijn oog; menschelijke zwakheid en strijd is Hem bij eigen ervaring bekend. Hij heeft er niets van medegedragen, maar Hij is er nog niets van vergeten; onder zijne hemelsche adelbrieven behoort nog zijn aardsche geslachtslijst, en waar Hij zichtbaar verschijnt, ziet, in een rein mensche-

lijken vorm openbaart Hij zijn Godmenschelijk wezen. O, als wij een blik rondom ons in de wereld of in het eigen harte geslagen hebben, het kost soms meer dan het schijnt, de menschheid niet te verachten. Maar dat pijnlijk gevoel, wanneer zou het zoo ligt van ons wijken, als juist op den feestdag van heden? Arme daglooner, nu wordt gij zelfs in onze schatting eerwaardig, want gij zijt in een rechte lijn vermaagschapt aan den eigen Troongenoot Gods: in Hem is de menschheid zelfs boven de Engelen verheerlijkt geworden! Diepstgezoukene onder ons, nu is er hope op redding; want de verheerlijkte Menschenzoon is het, die daarboven leeft om volkomen zalig te maken, en eenmaal de vierschaar zal spannen!

Of klimt die roemtaal te hoog? Maar ziet zelve nogmaals ten hemel, en aanschouwt in den verheerlijkten Menschenzoon tevens een oppermachtigen Koning. »Ik zie de hemelen geopend,» zegt STEPHANUS, »en den Zoon des menschen aan de rechterhand Gods.» Gij weet, van waar die uitdrukking ontleend is, en hoe daardoor het onbepaalde deelgenootschap aan de macht en heerschappij van den

Koning der eeuwen, den Onzienlijke, den alleen Wijze wordt aangeduid. Maar wat gij evenmin kunt meten als weten, het is de omvang en de heerlijkheid der heerschappij, die door dat woord u voor den geest wordt geplaatst; want hoog, gelijk de Olijfberg boven alle de heuvelen rondom Jeruzalem uitstak, verheft zich die majesteit boven al wat op aarde roemruchtig en groot wordt genaamd. Wilt gij er althans iets van gevoelen, mijn Christen? Laat dan uw blik heden allereerst zweven over geheel de naar CHRISTUS zich noemende wereld. In plaats der elf Galileërs van den hemelvaartsmorgen, vindt gij meer dan elf maal twintig millioenen, die Hem als Heer en CHRISTUS belijden, en bijna in tweehonderd talen klinkt het lied der oude kerk: »God is geopenbaard in het vleesch, gerechtvaardigd in den geest, gezien van de engelen. geloofd in de wereld, opgenomen in heerlijkheid.» Die allen, waarin zij ook verschillen, stemmen in de belijdenis samen, dat Hem alle macht in hemel en op aarde gegeven is, en laten zich onderdanen van den Koning der koningen noemen. Gelijk Hij heerscht in die duurgekochte gemeente, zoo heerscht Hij over de

nog ongeloovige wereld, om die te veroveren voor zich en den Vader, met al de kracht zijner liefde. Doorwandelt met uwe gedachten de donkerste en afgelegenste streken der aarde, geen plek kunt gij opsporen, die Hem niet ten eigendom en erfdeel voorbestemd is: alle monarchieën, zij lossen in deze ééne zich op! Hebt gij dan nu aan de beide polen des aardrijks de grens ontdekt van zijn Rijk? Stijgt eerst verder op naar den hemel! Engelen zijn machtiger wezens dan wij, één engelhand kan honderdduizenden vellen — en al die duizend maal duizenden hemelgeesten, zij werpen voor Hem de kroon in het stof. Van eeuw tot eeuw groeit het getal der gezaligden aan, maar in de zegepralende kerk wordt in geen anderen naam de knie gebogen, dan waarin het de strijdende doet. Ja, wie zal het zeggen, wat licht en leven er zelfs in andere werelden uitstroomt van Hem, wien zonder éénige beperking alles is onderworpen geworden? Wij duizelen reeds, en toch hebben wij nog niet alles genoemd! De CHRISTUS-heerschappij, die de aarde omvat en in den hemel gehuldigd wordt, wordt zelfs onder de aarde geëerd. Het geestenrijk sid-

dert op zijne gebiedende stem: de Satan met zijne trawanten moet knarsetandend erkennen, dat de Nazarener hem te machtig geweest is; de Dood, die koningen velt, is staatsdienaar van dezen eeuwigen Koning: alleen Hij is uitgezonderd van de wet der gehoorzaamheid, die alle dingen onderwierp aan den Koning, dien Hij op Sion gezalfd heeft! Dat rijk, het was reeds ontworpen eer de bergen geboren worden, en het zal nog bestaan, als de Olijfberg, waarop de troon werd bestegen, verzet wordt in het harte der zee! Ja, erken vrij uw onvermogen, nietige mensch, om zijne grenzen op aard- of hemelbol aan te wijzen; die erkenntenis is wel de minste hulde, die gij zulk een Koning kunt wijden! Breng Hem een betere, opstandeling tegen zijn heilig gezag, door de wapenen neder te leggen en het op zijn kroningsfeest te erkennen, dat wederstand tegen Hem even dwaas als dooddelijk is! Kus den Zoon, opdat Hij niet toorne en gij op den weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden: welgelukzalig allen, die op Hem vertrouwen, maar welgelukzalig ook slechts deze alleen!

Immers, de oppermachtige Koning treedt heden, ten derde, ook voor uwe oogen als de nabijzjnde Vriend. Hebt gij het niet opgemerkt? STEPHANUS ziet den Zoon des menschen, staande ter rechterhand Gods, en die uitdrukking is ver van willekeurig of onbeduidend te zijn. Gewoonlijk, ja altijd, met uitzondering van deze enkele plaats, wordt des menschen Zooa voorgesteld, als aan de rechterzijde des Vaders gezeten. En waarom dan ditmaal als opgestaan? Christenen, uw hart heeft de vraag reeds beantwoord. STEPHANUS ziet Hem, zoo als Hij als 't ware op hetzelfde oogenblik oprees van den troon zijner eer, om zijnen strijdenden discipel te helpen. Neen, Hij moge op dien zetel uitrusten van den bangen arbeid zijner ziele, waar één der zijnen een heeten kamp moet bestaan, Hij blijft niet werkeloos zitten; Hij is geen onverschillig aanschouwer; Hij staat op, als om de beschermende en genezende hand uit te strekken over wie het zwaard voert voor Hem. Het is, als ware Hem zelve de afstand tusschen zijn troon en het strijdperk te ver; Hij doet eene schrede vooruit, om dien voor het oog van zijnen getuige te verkorten, en waar Hij den wolken-

sluier van zijnen hemel verschuift en het oog van zijn dienaar verheldert, plaatst Hij zich zoo dicht mogelijk bij hem en voor hem! Is het geen treffend beeld van de wijze, waarop de Heer zijne belofte vervuld: »Ik zal u geene weezen laten?» Hij is heen gegaan en Hij is gebleven, zoo klinken de beide, schijnbaar slechts tegenstrijdige stemmen, die ons deze feestdag doet hooren; maar wie gevoelt niet terstond, hoe die beiden zich oplossen in hoogere eenheid? Juist door zijn heengaan is Hij in den geest veel dichter tot ons gekomen, dan het immer mogelijk zou zijn geweest, zoo zijn troonzetel ergens hier beneden gesticht ware. Waarlijk, wij stellen ons den Heer gewoonlijk veel te ver van de aarde en van de zijnen verwijderd voor. »Hij is met ons,» zegt het alleen, dat zijn Evangelie bij voortduring de schat zijner kerk is gebleven; dat de herinnering aan Hem voortbestaat in het hart van alle verlostten; dat zijn Geest nog blijft nawerken op aarde, nadat Hij zelf reeds lang van de aarde verwijderd is, gelijk de geest van een gestorven wijsgeer zich nog in de geschriften zijner leerlingen afspiegelt, gelijk het avondrood nog blijft naschemeren, als de zon

zelf reeds onder de kim is verdwenen? Neen, het zegt nog eindeloos meer, en wanneer de Heer het ons op dezen feestdag laat prediken, dat Hij allen de zijnen even nabij is, als Hij dezen zijnen STEPHANUS was, het duidt de meest onbepaalde, rechtstreeksche, innige gemeenschap van zijnen kant aan, die wij ons voorstellen kunnen. Och, wat zegt afstand van tijd en ruimte voor Hem, wien zelfs op den eersten dag na zijne opstanding geen slot of grendel kon weren? Het is, alsof Hij aan den hemelvaartsmorgen slechts ééne plaats zichtbaar verlaten heeft, om terstond daarna, alom waar men Hem liefheeft en zoekt, onzichtbaar weder te keeren. Kent gij sneller beweging dan den loop van het licht? Toch heeft het zonlicht nog acht minuten van noode, om van den hemel tot de aarde te dalen; JEZUS behoeft geen acht seconden om zich nabij aan de zijnen te toonen. Staat gij op, Hij komt u met zijnen vredegroet tegen, eer u iemand der uwen ontmoet. Wandelt gij met een uwer vrienden daarbuiten, Hij wordt de derde wandelaar nevens u, wien het nog niet te veel is, zestig en meerder stadiën voort te gaan met een vragend en zoekend gemoed. Strijdt gij, zijne

hand houdt onzichtbaar het schild, waar de uwe naar het zwaard heeft gegrepen. Lijdt gij, zijn vriendelijk »wat weent gij?» verneemt gij reeds, eer een vriendenhand uwe tranen kon afdrogen. Hebt gij uwe binnenkamer gesloten, om alleen te zijn met God en uzelf, de Hemelhoogepriester is in stilte met u binnengetreden, om uwe smeedingen op te vangen en die gelouterd voor den Vader te brengen. Of is uw sterfbed gespreid. Hij kwam er altijd reeds wachten, eer de dood opdaagde om uw leven te eischen. Christenen! o roept ze u heden, zooveel gij kunt, voor den geest, die verrassende en beschamende blijken, dat de Heer geen verwijderd Beschermmer, maar een onbeschrijfelijk nabijzijnde Vriend is geweest! Waar gij thans eene deur in den hemel geopend vindt, laat het u zijn, als zaagt gij Hem, niet in koude, onbewegelijke Majesteit op zijn wereldtroon gezeten, maar als opgestaan om u voor te komen, u vast te houden, u verder te leiden, waar en wanneer gij 't behoeft! Zoo te staan, 't is vreugde voor Hem; diep te knielen, 't zij eere voor u!

Of zoudt gij het niet? Maar verneemt dan nog

grootere dingen! »Ik zie de hemelen geopend, juicht STEPHANUS, en waarom zoo vroolijk? Omdat hij een ontsloten wijkplaats ontdekt in het uur van het bangste gevaar. Gelijk een schepeling, ten prooi aan de ongenade der golven en ieder oogenblik bedreigd met wisselende kans om op gindsche klip te vergaan, op eenmaal de nevelen scheuren ziet en op weinig voeten afstands een veilige haven ontdekt, zoo is het dezen moedigen strijder. Ziet, van alle zijden grijnst en grint de woede hem aan; het volgende oogenblik zal hem naar buiten zien slepen, om te sterven onder een' regen van steenen; de zaal van het Sanhedrin is gelijk de opgesperde kaken der hel — neen, zij wordt hem eene poorte des hemels, want daar, dáár in zijne dichte nabijheid schemert de vrijplaats in iederen orkaan; daar wacht reeds de Koning der Joden, om op te nemen in zijn heilig paleis, wien de natie uit het hare zal werpen! Wie spreekt nog van dood, die de poort reeds geopend ziet, waarachter hij den machtigsten vijand ontkomt? »Gelukkige STEPHANUS,» roept gij uit, en wij voltooiën wat gij zijt begonnen en zeggen: Gelukkige Christen, die zijn toevluchtsoord ook voor u

ziet ontsloten, als gij heden hemelwaarts staart! Neen, de Koning heeft bij zijne intrede in zijn paleis de deur niet achter zich dichtgesloten: slechts aan vijanden is de toegang ontzegd, voor vrienden staat die zoo wijd mogelijk open. Komt nu herwaarts, gij verdrukten, door onweder voortgedrevenen, ongetroosten, en blik opwaarts, den Heer achterna! Waar Hij woont is het eeuwige vaderhuis, en het is er zoo onuitsprekelijk goed. De kanker der verdorvenheid knaagt er niet meer, de storm der ongerechtigheid giert er niet meer, de beker der beproeving schuimt er niet meer, de schrik der toekomst spreekt er niet meer, de nacht der graven daalt er niet meer. Daar binnen gegaan, zijt gij tegen alle vijanden uwer ruste beveiligd, beveiligd ook tegen uwen ergsten vijand, u zelven, want in den nieuwen hemel draagt gij het oude hart niet meer mede. En zegt nu niet: »ach, wie zou durven hopen daar eenmaal binnen te komen!» Want de hemelvaartsmorgen spreekt van betere dingen en roept u integendeel toe: »wie zou nog durven twijfelen, waar de Voorlooper reeds voor ons is ingegaan?» Neen, waar Jezus verhoogd is, daar is meer dan de mogelijkheid, daar is de zederheid

der toekomstige erfenis voor alle de zijnen gewaarborgd: reeds zijn zij met Hem in den hemel gezet! De Aanvoerder ging niet door zijne eerepoort binnen, om zijne keurbenden te laten verslaan door de vijanden, eer zij zich een doortocht gebaad hebben; de Eerstgeboren' onder vele broederen wil het hemelsch vaderhuis niet enkel met zijne heerlijkheid vervullen, Hij wil állen in zijne woning ontvangen. Gelijk JOZEF in het vriendelijk Gosen reeds alles gereed maakte voor vader en broeders, opdat het hun aan niets zou ontbreken, zoo bereidt Hij de plaatse voor ons en ons voor de plaats in den hemel. En vonden wij bij onze komst in dit leven een wieg, die ons opnam, een arm, die ons hoedde, een borst, die ons laafde, — als wij door den dood worden overgebracht waar JEZUS is heengegaan, het zal ons, ook na dien laatsten geboortedag even weinig aan iets, dat wij behoeven, ontbreken. Ja, Christenen, laat het heden vrij daarbinnen ontwaken, het gevoel der vreemdelingschap; zalig, wie in waarheid los van de aarde werd, zoo hij slechts vasthoudt aan JEZUS! Laat heden vrij een' traan aan uwe oogen ontwellen, als gij dezen avond het sterrendak uwer toekomst-

stige woning ziet glinsteren in onbeschrijf bare pracht, en schaamt de zucht van onuitsprekelijk verlangen u niet, die den vollen boezem ontwelt: „och, was ik reeds daar boven bij Hem!” Geen hemelvaartsbede wordt wissel dan deze verhoord, wat zeg ik, de Heer verlangt naar u even waarachtig als uwe ziele naar Hem! Hij strekt de armen uit om u vriendelijk tot zich te trekken; niet waar, waar Hij zoo heerlijk is voorgegaan, wenscht gij gewillig te volgen?

Nog één blik op den tekst en omhoog, en wij zullen alles gezien hebben, wat Stephanus ontdekte in die gedenkwaardige ure. Tot nog toe stonden wij bij ieder woord van den Martelaar afzonderlijk stil, thans vatten wij nog eenmaal geheel zijne taal in het oog. „Ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des menschen, staande ter rechterhand Gods.” Wat ziet de trouwe strijder, die dát in het verschiet mag ontdekken, anders dan een aanstaanden Triomf? Het is niet onmogelijk, dat hij één oogenblik te voren, onwillekeurig gehuiverd heeft voor het schrikbeeld der nederlaag, hetzij voor hem zelve, hetzij voor de zaak, die hij voorstaat. Zoo hevig

althans was de vijandschap tegen het jeugdig Christendom nog niet uitgebarsten als in dit vreeselijk uur. De geheele raad spant tegen het Godsrijk te zamen; uit aller blikken gloeit haat en dood en verderf; Petrus, Johannes, de andere Discipelen, hebben altijd nog gezamenlijk gestreden, Stephanus staat schijnbaar alleen. Aan sterkeren dan hij zou bijna moed en hope onzinken, waar zijne krachtige getuigenis zoo heftige weerspraak ontmoet, en hij zich alleen, weerloos, tegenover allen geplaatst vindt — daar bemoedigt hem de Heer door eene zichtbare openbaring van boven, en in het strijdperk valt een lichtstraal des hemels, die de nederlaag der aanvallers spelt. Roept wellicht Stephanus uit, wát hij ziet, om alzoo aan den Joodschen raad het eigen woord van den Heer te herinneren, toen ook Hij door valsche getuigen beticht en nabij den dood was gekomen: »Gij zult van nu aan den Zoon des menschen zien, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels?» Hij althans kan het niet zien, zonder dat het hem is, als zag hij zich door dien Menschenzoon toewenken, met de kroon der overwinning in handen; als

voorzag hij reeds den stond, dat die Verheerlijkte over allen tegenstand een vollen triomf zou behalen. Maar, zegt mij, feestgenooten, mag ook heden het geloof zich niet vrijmoedig in dezelfde verwachting verheugen? Gelijk daar te Jeruzalem de schijnbare overwinning der vijanden den weg tot hunne wezenlijke nederlaag en volslagen vernedering baande, zoo is het door alle volgende eeuwen der Christusregeering gebleven. Indien het toen aan Kajaphas met zijnen aanhang gezegd was: »binnen veertig jaren zal het blijken, dat Stephanus letterlijk waarheid gesproken heeft en dat de Nazarener de plaats des tempels verbreken en de zeden van Mozes veranderen zal,» wie hunner had het geloofd? En toch, het is gebeurd, en hoeveel duizendmaal grootere dingen daarnevens! De jaarboeken van het Godsrijk zijn één register van zegepralen, en Hij, dien Stephanus staan zag, zet zich niet voldaan op zijn' gouden koningszetel neder, eer de laatste zijner vijanden aan zijne voeten gelegd is, Nog is de wereld in het groot, wat toen de raadzaal in 't klein was, een strijdperk, waar driften woelen en hartstochten koken, en de trouwe getuigen des Heeren een zwaren kamp

te bestaan hebben tegen honderdvoudige overmacht. Maar als toen wordt de zetel van den Menschenzoon niet geschokt door al die loeiende oproerkreten, en als een regenboog des vredes aan den onstuimigen hemel, zien wij ieder jaar den hemelvaartsmorgen verrijzen boven den stroom onzer onstuimige tijden. Zien wij op de wereld en op ons zelve, wij beven, maar zien wij opwaarts, wij hopen, en de hope beschaamt niet, omdat de CHRISTUS leeft en regeert. Stoppen thans nog duizenden van vijanden de ooren voor den klank van zijn koninklijk woord, gelijk toen de Joden voor STEPHANUS, JEZUS ziet reeds onder die drommen van vijanden de SAULUSSEN, die Hij tot PAULUSSEN maken zal, en laat nóg het gerucht van menigen triomf, dien Hij behaalt, in de ooren zijner vijanden klinken. Ja, waar wij aan dezen hemelvaartsmorgen den hemel aanschouwen, het is als zien wij reeds het morgenrood dagen van den Dag zijner wederkomst, als zijne voeten andermaal den Olijfberg betreden, en geheel de bevredigde aarde één groot Bethaniën wordt. Onze oogen zullen wellicht dien heildag hier beneden niet zien, maar ook ons roept de Heer, als den bijna bezwij-

kenden STEPHANUS toe: die overwint, Ik zal hem geven te zitten op mijnen troon, gelijk Ik overwonnen heb en ben gezeten met mijnen Vader op zijnen troon! O heerlijk feest, dat wij vieren, gij brengt ons den voorsabbath reeds van de eeuwige rust na den strijd!

Zal die ruste ons allen eenmaal verkwikken? Die vraag hangt met eene andere samen, die een iegelijk tot zichzelf te richten heeft. Hebt ook gij in den ontsloten hemel heden gezien, wat Stephanus in blijde verrukking aanschouwde? En indien niet, onder wat voorwaarde kunnen wij dan in zijn voorrecht deelen en ons van harte verblijden? Het woord, dat den tekst onmiddellijk voorafgaat, geeft een drieledig antwoord. Om dat alles in en aan den ontsloten hemel te zien moet men discipel van Jezus zijn. Moet men vervuld zijn met den heiligen Geest. Men moet de oogen naar den hemel houden.

»Maar hij, zoo begint Lucas, vs. 55, om het groot verschil aan te wijzen tusschen den verrukten Diaken en de woedende vijanden.

Van waar komt het, dat hij, hij alleen ziet, wat niemand anders ontdekt? Om de eenvoudige reden, dat hij een oprecht discipel des Heeren was, terwijl zij verbitterden en afkeerigen waren, die van deze hemelsche dingen niets wilden en, zoolang zij zóó bleven, ook volstreks niet konden aanschouwen. Zoo was het ten allen tijde, zoo is het ook op dezen hemelvaartsmorgen. Gelijk de Heer uitsluitend zijne Discipelen naar Bethaniën uitleidde, zonder dat één vreemde of vijandige blik Hem bespiedde, zoo openbaart Hij ook nog op dezen dag zijne heerlijkheid enkel aan hen, wier hart geloovig of althans heilbegeerig hem tegenklopt. Zou het ook daaraan zijn toe te schrijven, dat de wereld juist dézen dag zoo uitsluitend tot vermaak en afleiding bezigt? Ach, mijn medezondaar, indien ook gij nog onverschillig zijt voor of afkeerig van CHRISTUS, wij begrijpen het, hoe onze feestelijke verrukking u koud en onbewogen kon laten: waar wij hemelsche gezichten aanschouwden, hebt gij niets dan wolken gezien! Maar wij vragen u tevens, zoudt ook gij niet eens wenschen, zoo gelijk STEPHANUS naar den hemel, als naar úwen hemel te staren? Hebt

gij dien nabij zijnden Vriend niet van noode, en zal het u goed zijn, dien oppermachtigen Koning ten einde toe tegen te staan? O, valt Hem op dezen feestdag te voet, en buigt u voor den scepter, die u anders verbrijzelen zal! Laat de hemelvaartsdag voor u de beslissende dag worden, waarop de hemelreize begint! Aardsche koningen waren van ouds gewoon op het jaarfeest hunner kroning een gevangene los te laten, of een doodschuldige genade te schenken — smeekt dezen Koning, dat gij die gevangene, die doodschuldige zijn moogt! Tot dat groote werk is ééne enkele uitstrekking zijner gezegende handen genoegzaam: laat Hem niet gaan, voor Hij ook u heeft gezegend! Of zult gij u ook thans van Hem afkeeren? Maar neen, zoo lief kunt gij den dood en het eeuwig verderf toch niet hebben: komt tot Hem, en wordt voor eeuwig behouden. Och of menig zondaar, die ontwaakt uit zijn sluimer en den afgrond voor zijne voeten ontdekt, heden voor het eerst den hemel boven zijn hoofd zag ontsloten!

Doch zullen wij dat, wij moeten ook als **STEPHANUS** vervuld zijn met den heiligen

Geest. Ieder, die gelooft, heeft iets van den Geest des Heeren ontvangen, maar slechts als wij daarvan vol zijn, kunnen wij zien, wat STEPHANUS zag. Is uw hart aanvankelijk gewijd aan den Heer, maar blijft heden de hemel zoo dicht voor uwe oogen gesloten, alsof hij toegemuurd ware, het is wellicht een treurig bewijs dat gij den Geest des Heeren bedroefd, tegengestaan en uitgebluscht hebt. Waar toch die Geest in u leeft en heerscht, daar doet Hij u niet slechts de dingen zoeken, maar ook de dingen zien, die daarboven zijn; daar vervult Hij u gedurig met het zalig gevoel, dat gij een kind van God en een medeërfgenaar met CHRISTUS geworden zijt; daar — het is de wonderkracht des geloofs — daar vernietigt Hij op enkele oogenblikken den afstand, die de aarde van den hemel verwijdert. Hoe treurig dan, dat de overvloedige gemeenschap van dien Geest, die u alleen dezen dag ten feestdag kan maken, u juist op heden ontbreekt... neen, hoe zalig, dat de Heer juist opgevaren is om alle dingen, om ook uw gebrek te vervullen, en om van dien Geest uit te storten op alle vleesch! »Op alle vleesch» — maar dan moet ook gij niet rusten, mijn broeder, voor gij

uw aandeel ontvangen hebt aan die onschatbaar rijke belofte! Dan moet er dezen dag te meer gebeden worden, naarmate gij te minder uit volle borst nog kunt danken! Dan moet het aan dezen morgen zijn: „Mijne ziel is voor u als een dorstig land,” opdat het vóór den avond nog worde: „gij hebt een zeer milden regen doen druipen, o God, gij hebt uw erfdeel verkwikt!” Koningen schenken op hunnen kroningsdag gaven. Wat zoudt gij meer begeeren, dan wat Hij het liefst u wil geven, een dubbel deel van den Heiligen Geest? Hier is de baatzucht lofwaardig en de inhagigheid plicht: heden vooral kunt gij niet te veel vragen voor u zelve en de uwen, van Hem, die alles wil geven! En dan, — zie, op de vleugelen des heiligen Geestes keert ook uwe blijdschap terug, en gij, ja ook gij zult de nevelen vluchten en den hemel geopend zien, vóór de zon aan den hemel gedaald is!

Gij zult het zien, zoo gij althans gelijk STEPHANUS de oogen naar den hemel wilt houden. Had STEPHANUS het niet met heldere, onafgewende blikken gedaan, hij had het hemelsch schouwspel niet opgemerkt. Doet gij

het heden niet, meer dan anders en immer, de troost, dien de Heer u op heden wil schenken, ontgaat u. Helaas, waarom zouden de Engelen der hemelvaart het aan zoo menig een van ons moeten vragen: »wat staat en ziet gij altijd weêr naar de aarde?» Niet alzoo, Christenen, niet alzoo! Heden althans het getoond, dat wij bedacht zijn op en begeerig naar een beter vaderland, dat is, naar het hemelsche! Tot alles, wat ons heden zou willen afleiden, gezegd: »Gij zijt mij te nietig,» en van alles, wat ons neêrdrukt, bedacht: »het gaat voorbij als een droom!» Ons harte biddend gestemd op een reinen hemelschen toon; onze woning tot een Bethaniën gemaakt, van waar men het uitzicht heeft en behoudt op den Berg der olijven; als STEPHANUS een iegelijk in onzen kring vrijmoedig getuigd van den Heer: gesloten lenteknoppen kunnen geene geuren verspreiden, en sprakelooze tongen het loflied voor den Heer niet verhoogen! En voelen wij, dat de hemel maar al te spoedig uit onze oogen verdwijnt, des te vuriger gebeden, dat het hemel in ons hart moge blijven, en ons dagelijksch leven gemaakt tot een dagelijksch nastaren van onzen

verheerlijkten Vriend! Als straks de aarde weêr lokt, strijdgenooten, het oog naar den hemel gehouden: wat winst kan de zonde u bieden, die geen schade voor de eeuwigheid wordt, en wat stof moet niet van de wieken geschud worden, die zich eenmaal ontplooien moeten tot een zalige hemelvaart! Als de beproeving u drukt, kruisdragers, al buigt zich uw schouder ter aarde, het oog naar den hemel gehouden en het oor voor de roepstem ontsloten, die ook tot STEPHANUS kwam: »door lijden tot heerlijkheid!» Als de dood u genaakt en al het zichtbare verdwijnt voor uw blik, stervelingen, nog eens, het oog naar den hemel gehouden, gij zult JEZUS aanschouwen, als 't wære eene schrede voorwaarts getreden, om ook u te ontvangen aan den dorpel zijner hemelsche woning! Gij zult er STEPHANUS ontmoeten, de blinkende martelkroon op, neen, gij zult er STEPHANUS voorbijzien om alleen op JEZUS te staren! O, was het hier reeds zalig te juichen: »Ik zie den hemel geopend,» wat zal het zijn, daarboven uit te roepen: Ik zie de aarde onder en achter mij, en met den Zoon des menschen zit ik aan de rechterhand Gods! Amen, JEZUS, maak het waar voor ons en

voor velen, en voer ons zelf door ieder Gethsemané van beproeving en strijd een Olijfberg van zegepraal tegen. Amen!

DES CHRISTENS PINKSTERTOCHT.

DOOR

LUDW. C. LENTZ.

Het pinksterfeest staat voor de deur. Waarheen, in de schoone dagen, wanneer de natuur, na haren winterslaap, zich met haar eerste feestkleed heeft getooid?

Hoe de wereldsgezindheid deze vraag beantwoordt, dat weten wij uit de zangersfeesten, schuttersfeesten en zoovele andere dusgenoemde feesten, welke de zucht naar vermaak bij voorkeur op de heilige pinksterdagen vaststelt. Maar wij weten het ook uit den wereldschen zin in ons, die hoewel bestreden, zich toch nog vaak, zelfs in bekeerde harten gevoelen doet. Doch daarin toont zich het onderscheid tusschen het kind der wereld en het oprechte kind van God, dat het eerstgenoemden den

weg inslaat, waarheen zijn lust hem lokt, maar het laatstgenoemde zegt: Neen, daarheen niet!

Maar waarheen dan? waarheen, zoo vaak het christelijk pinksterfeest wederkeert, waarheen, met onze herinneringen niet alleen, maar met geheel onzen geest, met vernieuwde liefde, met hart en zin en met geheel ons leven?

Is het u ernst met deze vraag? met de vraag naar den pinkstertocht die den christen past? Wij kunnen niet anders dan u naar vier plaatsen heenwijzen, waar gij u, indien uw christendom innerlijk waar is, ook zonder bijzondere aansporing, met al wat in u is heengedrongen zult voelen: naar *Jeruzalem*, naar *de stille binnenkamer*, naar *de kerk*, naar *het werkelijke leven*.

Naar Jeruzalem! Ja daarheen wijzen ons de feestelijke herinneringen in de eerste plaats. Al zegt ons ook de benaming »pinkster» eene verminking van een Grieksch woord dat »de vijftigste» beteekent — niet meer dan dat ons feest vijftig dagen of zeven weken na paschen invalt, des te meer zegt ons de feest-geschiedenis, ons door LUKAS, in Hand. II: 1—41 bewaard. Zij verplaatst ons in den kring der twaalve, door de keuze van Matthias in plaats

van den verrader thans weder voltallig. Wij zien hen daar in eene der tempelzalen, die het heiligdom omgaven. Wij vinden hen daar eendrachtelijk bijeen, om op voorvaderlijke wijze in de Gods-stad het herdenkingsfeest te vieren van de wetgeving op Sinai, het joodsche Pinksterfeest, dat tevens een dankfeest was voor den eersten, dat is den gersten-oogst. Hier verbond de wonderbare wijsheid Gods het nieuwe aan het oude; hier schonk Hij datgene, waarnaar de gehechtheid aan de Wet wel het verlangen opwekken, maar dat verlangen niet bevredigen kon; hier vervulde zijne liefde de hoogste, de heerlijkste, de voor eeuwig zaligende belofte, — de getrouwe discipelen des Heeren, de vreesachtige, zwakke, onaanzienlijke mannen, die daar te Jeruzalem vergaderd waren, werden vervuld met den Heiligen Geest. Het is overbodig in alle bijzonderheden te herhalen, hoe die groote, wonderbare gebeurtenis op den eersten Pinksterdag heeft plaats gehad, en de eerste uitwerking die zij heeft voortgebracht. Dat moet in de Schrift zelve op de aangewezen plaats gelezen en herlezen, mede gevoeld en beleefd worden. In één woord, wij moeten de Pinksterdagen in Jeruzalem doorbrengen,

in den kring der jongeren, ziende, en hoorende, en met aanbidding prijzende wat zij ondervonden; maar tevens ons ook onder het volk mengen, onder die talrijke scharen, van nabij en van verre opgekomen, die, terwijl zij nog twisten hoe zij alles moeten uitleggen — die vurige tongen, het spreken in allerlei talen, de groote werken Gods — op nieuw verbaasd worden door de Pinksterrede van eenen Petrus, waarvan het gevolg was, dat bij de drie duizend zielen toegedaan werden tot de kleine kudde des goeden Herders, die voor zijne schapen zijn leven liet.

Met dezen indruk in het hart moeten wij echter onzen Pinkstertocht voortzetten en van Jeruzalem in *de stille binnenkamer* gaan! — Hebt gij die? — eene plaats of een tijd van stille overpeinzing, van verzameling der gedachten, van verheffing des harten tot God? In geen enkel huis, en op geen enkelen dag moet noch mag het daaraan ontbreken; vooral niet op den dag des Heeren en op heilige feestdagen. Ook daarheen dan, in het gebed op de knieën neergebogen, dankend, prijzend, aanbeddend, weggezouken in de overpeinzing van de *volle beteekenis* dier groote gebeurtenis, die daar

geschied is op den Pinksterdag! Ja — dier groote gebeurtenis! Want, is het wel te doorgronden wat er al in dat ééne korte woord: »Zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest!» begrepen, betuigd, gewaarborgd, gegeven is? Wat of wie is toch die Geest, aan menschen gegeven, en door menschen ontvangen? De aanduiding door den naam »Heiligen Geest,» ja met de meeste bepaaldheid door »den Heiligen Geest,» waardoor iedere andere buitengesloten, en reeds geduid wordt op hetgeen wij *persoonlijkheid* noemen, moest alle verdere vragen overbodig maken. Slechts één geest is er die den naam verdient van *den Heiligen Geest, den Geest Gods*, die het inzigste wezen der Godheid uitmaakt, die daarom is in den Vader en in den Zoon, één met beide en toch van beide onderscheiden, die op zich zelve bestaat, een Ik, en niet slechts eene kracht, eene eigenschap of naam van God. Om de volle beteekenis en het hooge gewicht van het Pinksterwonder te erkennen, is die overtuiging van de zoogenoemde persoonlijkheid of het persoonlijk bestaan des Heiligen Geestes volstrekt noodzakelijk. Daarom ook getuigt in de Schrift de Heilige Geest van

zich zelve als een persoon, een Ik. Sla uwer Bijbel slechts op, en gij vindt daarin niet alleen persoonlijke namen en werkingen, welke aan den Heiligen Geest worden toegeschreven, zoo als den naam van Trooster (Joh. XIV: 16); en de werking van het mededeelen der hemelsche gaven (1 Kor. XII: 11), ja van de regeering der kerk (Hand. XX: 28); maar de Schrift deelt ons ook *bijzondere openbaringen en verschijningen* van den Heiligen Geest, op zichtbare wijze mede, hetwelk toch een persoonlijk bestaan onderstelt, zoo als bij den doop des Heeren (Luk. III: 21, 22) en op den Pinksterdag in de vurige tongen. Daarenboven wordt in de Schrift dikwijls gesproken van zoodanige *eigenschappen*, ja van *ervaringen* des Heiligen Geestes, die geen zin en betekenis hebben, wanneer zij niet aan een persoonlijk Wezen toegeschreven worden: dat Hij namelijk alle dingen weet (1 Kor. II: 10); dat Hij voor ons bidt (Rom. VIII: 26); dat tegen Hem gezondigd worden kan (Matth. XII: 32); dat Hij door de menschen verzocht kan worden (Hand. V: 9); dat men Hem kan wederstreven (Hand VII: 51); dat men Hem kan bedroeven (Efez. IV: 30); dat men Hem

verbitteren en ontrusten kan (Jes. LXIII: 10). Hoe zouden ook wij, die in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes doopen en gedoopt zijn, den Vader en den Zoon een onderscheiden persoonlijk bestaan mogen toeschrijven, en het van den Heiligen Geest loochenen. Neen! Hij is God; even machtig, even eeuwig, maar ook even onna-speurlijk als de Vader en de Zoon, zich alleen openbarende in zijne werkingen op en in de menschen, en op en in het menschelijk geslacht.

Van Hem, God den Heiligen Geest nu, zijn op den eersten Pinksterdag menschen vervuld geworden! Duizelen wij niet bij den blik in die diepte van genade? Hetgeen Petrus bedoelt met *deelachtig worden der Goddelijken natuur* (2 Petr. I: 4); hetgeen Paulus roemt als *in het hemelsche gezet te zijn* (Efez. II: 6); hetgeen het profetische woord ons voorstelt als *een hutte Gods bij de menschen* (Openb. XXI: 3); en hetgeen de Heer bedoelde, toen Hij zeide, dat de Vader en Hij zelf in het hart der menschen *woning zouden maken* (Joh. XIV: 23); dat alles wordt ons als werkelijkheid en in zijne vervulling verkondigd in dit: zij werden

allen vervuld met den Heiligen Geest. Wij hebben dus hier niet enkel vóór ons, menschen, die buitengewoon opgewekt zijn, niet alleen een toestand van den menschelijken geest, door natuurlijke oorzaken in een buitengewoon verhoogde stemming gebracht, maar zooals boven gezegd is, menschen, die werkelijk en waarachtig vervuld waren met denzelfden Geest, welke, in onbepaalde mate in den Verlosser uitgestort, dezen maakt tot »God geopenbaard in het vleesch;» menschen, die op eene bovennatuurlijke wijze aangegrepen, tot bovennatuurlijke dingen bekwaam gemaakt waren; menschen, tot welke God was nedergedaald, of die God tot zich opgeheven had. Het is nu niet meer een schoon denkbeeld, maar het is een geschiedkundig feit, dat God niet alleen buiten en boven de wereld, niet alleen in de wereld gekomen is, maar ook in de harten der menschen zijne heerlijkheid openbaart.

En betreft dat alles ook niet u en mij? O, indien het u reeds opwekt om God te loven en te prijzen, wanneer gij de pinkstergenade alleen maar beschouwt met betrekking tot de Apostelen, die het eerst de gaven des Heiligen Geestes ontvingen, dan zal uw hart van aan-

biddende liefde overvloeien, wanneer gij uit den mond dier eerste getuigen van den Heiligen Geest verneemt: »U en uwen kinderen is deze belofte en alle die ver zijn; dewelke God onze Heer hiertoe roepen zal.» (Hand. II: 39). Zoo is het! Wat in het Oude Verbond slechts aan enkelen tot bijzondere doeleinden werd verleend, dat is in de laatste dagen, dat is in het Nieuwe Verbond, een algemeen goed geworden voor alle kinderen van dit Nieuwe Verbond; en daarom werd met Pinksteren de voorzegging vervuld (Joël III: 1): »Ik zal mijnen Geest uitgieten over alle vleesch.» Daarom heeft ook de Stichter van het Nieuwe Verbond, onze Heer en ons Hoofd, reeds met het Sacrament, waardoor wij bij dat Verbond worden ingelijfd, de mededeeling des Heiligen Geestes vereenigd, aan het water des doops Zijnen Heiligen Geest verbonden (Joh. III: 5), en ons niet alleen bevolen ons zelve en onze kinderen in de vaderarmen des Vaders, in de Verlossers-wonden des Zoons te leggen, maar ook over te geven aan den Heiligen Geest, tot wedergeboorte, vernieuwing, heiliging, wedervereeniging met Hem, van wien de zonde ons scheidt. En zijn er ook ontelbare gedoop-

ten, die in plaats van den Heiligen Geest, helaas! den geest en den vorst der wereld in zich heerschen laten, toch hebben zij eenmaal den Geest van God ontvangen, en die kan ook altijd weder in hen met kracht te voorschijn treden, tot hunne bekeering en redding, zoolang zij hier beneden tot het Nieuwe Verbond, tot de Gemeente Gods blijven behooren. De ontrouw der menschen doet de trouw Gods niet te niet. Weet derhalve, en geloof het woord en houd het vast: ook voor mij, ook mij ten heil is dat alles, is de volheid Gods aanwezig, is zij gegeven, is zij op aarde nedergedaald! mijne wedergeboorte is eene mogelijkheid, mijne voortdurende heiliging is geen eisch, waaraan niet voldaan kan worden, mijne geheele vernieuwing en heiligmaking naar het evenbeeld mijns Meesters is geen doel dat onbereikbaar is! Aanbid op uwe knieën, maar hef u dan ook weder op, om op nieuw u over te geven aan de inwerkingen des Geestes, om op nieuw te hooren naar de aanwijzingen die Hij u geeft in het door Hem ingegeven Woord, om op nieuw pal te staan en ten bloede toe weêrstand te bieden in den heiligen strijd tegen alles wat vleesch is en tegen den Geest begeert.

Zet in zulk eene stemming uwen Pinkstertocht voort; begeef u uit de stille binnenkamer, waar gij de volle beteekenis van het Pinksterwonder, biddend en prijzend voor u zelve overdacht, mede gevoeld en beleefd hebt — *naar de kerk.*

Wij bedoelen hier niet de zoogenoemde onzichtbare kerk, maar de werkelijke, de stoffelijke, uit hout en steen in de plaats uwer woning gebouwd, waar gezongen, gebeden en gepredikt, waar doop en avondmaal gevierd wordt; en dat niet alleen door vrome, bekeerde menschen, maar door allerlei soort, die onder het net komen, dat door den Heer wordt uitgeworpen. Of zouden de Christenen die van den Geest vervuld, door den Heiligen Geest aangegrepen zijn, op het feest der uitstorting van den Geest zich daarheen niet gedrongen gevoelen? Of zou misschien de vergelijking tusschen toenmaals en thans, zou de blik, eerst op de vervulling door den Geest in de eerste gemeente, en daarna op de geringe overblijfselen van Geestesleven in onze dagen, den welgezinden en welgestemden Christen eer uit de kerk terughouden en hem bewegen moeten om, even als Jeremias op de puin-

hoopen van Jeruzalem, klaagliederen aan te heffen, en ten hoogste met gelijkgestemde geloovige vrienden slechts huiselijke stichting te zoeken? Ja hef vrij klaagliederen aan omdat Sions muren in puin liggen! Maar toch moest het u ook weder tot een blijde opwekking zijn, dat, al ligt de kerk in vele opzichten in puin, het toch de kerk van God, het toch zijn Sion is, en eene betere toekomst zeker. Op den Pinksterdag moest gij toch niet vergeten, dat, al wandelt gij ook op een veld van dooden, er toch sinds dezen dag reeds geruisch en beweging geweest is, en nog is, en de adem des Levenden niet opgehouden heeft, noch ophouden zal, leven op te wekken in het verstorvene, totdat des Heeren woord vervuld is (Ezech. XXXVII: 1—14). Was het dan eene ijdele belofte, toen onze Heer en Heiland sprak (Joh. XIV: 16): »Ik zal den Vader bidden, en Hij zal u eenen anderen Trooster geven, *opdat Hij bij u blijve eeuwiglijk?* Of is de Geest, welke op den Pinksterdag aan de Apostelen, aan de geheele gemeente van Christus, waarvan zij de eerstelingen, de vertegenwoordigers, de steunpilaren en getuigen waren, gegeven werd, hun weder ontnomen?

Zijn wij niet nog, van dien dag af tot op den oordeelsdag toe, in de laatste dagen, aan welke de Geest beloofd is? Daarom, hoe treurig het ook te dezen of genen tijde, in de zichtbare, de aardsche kerk gesteld zijn moge, de Heilige Geest is toch altijd nog in haar aanwezig, al is het dan ook als een verborgen zaadkorrel, die ongezien ontkiemt en dan te voorschijn treedt, of als eene vonk onder de asch verborgen, die te zijner tijd als een vuur ontbrandt. Veracht daarom de zichtbare kerk niet; schat hare uiterlijke inrichtingen en verordeningen niet gering; gij mocht eens verachten wat wel *door* menschen, maar niet *van* menschen is, de werkplaats, de inrichting van den Heiligen Geest, die sedert den eersten Pinksterdag de kerk of gemeente van Christus op aarde vervult. Het is waar, niet alles in de zichtbare kerk was en is van den Heiligen Geest; neen er is, helaas! maar al te veel mensche lijks, zondigs, ja duivelsch in: want de hemelsche schat wordt gedragen in aarden vaten, en de menschen willen zich niet altijd door den Geest Gods laten bestraffen en leiden; want zij zijn vleesch. Juist daarom heeft Hij zelf ons eens middel gegeven om Hem te ken-

nen, om de geesten te onderscheiden; een richtsnoer waardoor wij met zekerheid beproeven en afmeten kunnen, wat in de kerk van den Heiligen Geest en wat menschelijk werk en inrichting is. Dat middel, dat richtsnoer is in uwe handen — het is de door den Heiligen Geest ingegeven Heilige Schrift, het geopenbaarde Woord van God. Dat zij uw maatstaf beproef en beoordeel daarnaar maar alles! Wat daarin voorgeschreven en geboden wordt, dat is natuurlijk van Hem. Maar ook alles wat het in de Schrift voorgeschrevene en gebodene nadruk kan bijzetten, wat met den geest en den zin van het geopenbaarde Woord, met het zalig Evangelie der genade Gods in Christus voor arme zondaren in overeenstemming is, wat geschikt is om dat Evangelie, de grondwaarheid en het ware inzicht des Nieuwen Verbonds in alle betrekkingen van het menschelijk leven in te voeren, ook dat, ofschoon menschen het hebben ingesteld, al staat het ook niet als een letterlijk gebod in den Bijbel, is daarom niet minder van den Heiligen Geest, zoo zeker als het niet alleen met den Bijbel niet in strijd is, maar den inhoud des Bijbels te heerlijker doet uitkomen.

Ga dan, met den inhoud des Bijbels, met het woord van den Heiligen Geest in uw hart, op het feest des Geestes naar de kerk. Of acht gij het ook in strijd met de Schrift dat gij feest viert ter gedachtenis van heilrijke gebeurtenissen? Het is even zoo min met haar in strijd, als het vieren van den dag der opstanding des Heeren in plaats van den ouden Sabbath, hetgeen ook niet in den Bijbel is geboden, maar toch met den geheelen geest des Nieuwen Verbonds strookt. Of is het in strijd met den Bijbel, dat er gezongen, gemeenschappelijk gebeden, en gepredikt wordt, enz.? Of is het slechts eene menschelijke instelling dat goeden en boozen, vromen en niet-vromen zich in de kerk vereenigen voor dien God, die wil dat alle menschen geholpen en tot de kennis der waarheid komen? Ja, dwaalleer, valsche prediking, die is niet uit God; predikanten, ouderlingen, diakenen, welke de gemeente in plaats van op te bouwen ondermijnen, die zijn niet overeenkomstig met de woorden van den Heiligen Geest, met den Bijbel; maar dat gij, zoolang de Heer hen, misschien om de gemeente te tuchtigen, in hunne bediening laat, voor hen bidt, dat gij niet hunne

verkeerdheden, maar hun ambt eert, dat gij om hunnentwille niet aan de kerk wanhoopt, of haar verlaat, maar uwe hoop op God vestigt, ook dan wanneer er niets meer te hopen schijnt — dat is bijbelsch, dat mag niet alleen belijden maar ook bewijzen heeten, dat men aan den Heiligen Geest gelooft, en zich van het leven en het blijven des Heiligen Geestes in de kerk overtuigd houdt.

Beschouw gij dan ook uwe kerk in zulk een licht. Het pinksterfeest verspreidt dit licht over haar, en met een bij vernieuwing verwarmd hart zult gij haren drempel betreden, met een nieuwen zegen zult gij haar verlaten. Maar vertoon en openbaar dan ook dien zegen, en laat den pinksterzegen alles doordringen waarmede gij in betrekking staat!

Besluit derhalve uwen pinkstertocht daarmede, dat gij van Jeruzalem, uit de stille binnenkamer, uit de kerk — nu terugkeert *in het werkelijke leven*, in uw huisgezin, in uw beroep, in uwen omgang, en in alle levensbetrekkingen waarin God u geplaatst heeft!

Een goede boom brengt goede vruchten voort. Wat baat het, dat de hemel zich geopend heeft en Gods Geest den menschen is gegeven; wat

baat het, dat ook gij in den Heiligen Doop onder zijnen invloed zijt gesteld, en zoo vaak gij daarom bidt u van zijnen bijstand verzekerd houden moogt; wat baat het, in één woord dat gij ingelijfd zijt tot het Nieuwe Verbond, waarin de Geest des Heeren tot ware vrijheid leiden wil (2 Kor. III: 17.) — wanneer in uw leven, in uw doen en laten nog niets te bespeuren is van de heerschappij van dien Geest, en in plaats van de vrijheid van zonde en van vleesch, de oude dienstbaarheid onder uw eigen wil de grondtoon van uw leven is? Dan bedroeft gij den Heiligen Geest en wederstreeft Hem.

Dat het van heden af dan anders worde! Dat uw pinkster-herinneringen de kiem zijn van pinkstervruchten, van vruchten des Heiligen Geestes. Stel u deze vruchten voor, als het doel van uw streven, als gaven waarom gij bidt, als goederen en schatten, die wel het waken en strijden en alle zelfverloochening waardig zijn. Of zou het de moeite niet loonen, om door overgave aan den invloed des Heiligen Geestes in ons te zien rijpen, wat Hij zelf als zijne vrucht heeft aangeduid (Gal. V: 22): te weten: liefde, vreugde, vrede, lankmoedig-

heid, vriendelijkheid, goedertierenheid, geloof, zachtmoedigheid, kuischheid? Of (Efez. V: 9) allerlei goedertierenheid, gerechtigheid en waarheid? O laat Hem, den Geest der waarheid en des levens, tot u en in u spreken door het middel, waardoor Hij, sedert Hij uitgegoten is, gesproken heeft en nog spreekt, door het openbaarde Woord. O dat het u ernst zij, want daarin bestaat de overgave aan den Heiligen Geest. Dan zult ook gij ondervinden, dat Hij niet is een Geest der vreeze, maar der kracht, en der liefde, en der tucht (2 Tim. I: 7); ondervinden dat, naar mate gij Hem in u laat werken, uw geloof en uw leven door zijn Woord laat bepalen, ook de vrees voor den dood en voor verdiende verdoemenis wijkt, de kracht om den ouden mensch af te leggen en den nieuwen mensch aan te trekken toeneemt, de liefde tot den Heer en tot alle menschen altijd inniger wordt, en de tucht, die wij steeds behoeven, opdat wij onzen eigen weg niet gaan, maar ons altijd weder aan de ordening en aan het Woord Gods onderwerpen, zoowel in goddelijke als in menschelijke dingen, ons niet langer als een juk voorkomt. Den oprechte laat het de Heer gelukken. Ook deze pinkstertocht

zal, wanneer het u daarmede ernst was en is, u doen voortgaan en verder brengen op den weg naar het Vaderland, waarheen gij u toch heengetrokken gevoelt. Laat dan vrij de wereld op het feest des Geestes gaan, waar een andere dan de Heilige Geest haar heendrijft! Doch neen! laat haar niet gaan, maar vermaan, betuig, bid, waarschuw waar gij kunt, opdat ook zij met u trekke, in godsdienstige overdenking, met lof en aanbidding Gode de eere gevende, daarheen, waar geen voorbijgaand zingenot, maar waar eene vreugde gevonden wordt, die niemand van ons nemen kan. Dat geve God!

EEN WOORD

OP DEN

GEDENKDAG DER HERVORMING.

DOOR

O. G. HELDRING.

Het is een zoo liefelijke plicht zich feestelijk de groote daden Gods te herinneren, dat schier alle menschelijke feesten aan het eene of andere der groote werken Gods verbonden zijn. Alzoo wilde het de Heer ook. Bij de instelling van het Paaschfeest heette het: als uwe kinderen u vragen zullen, waarom viert gij dit feest? zoo zult gij hun antwoorden welke dingen de Allerhoogste aan u gedaan heeft.

Maar het is ook zoo; zonder gedenkdag, zonder bepaalde herinnering, zoude ook de heerlijkste zaak in vergetelheid geraken. Ziet

daarvan het treurig bewijs in de kinderen Israëls in Egypte. Zij waren nauwelijks drie honderd jaren in de vreemdelingschap, of het vaderland was vergeten. Alle groote herinneringen uit de volksgeschiedenis waren verloren. Vaak vraagt men, hoe is het mogelijk? maar het antwoord is toch zoo eenvoudig, dat het niet anders kan: immers zelden blijft in eene familie eene herinnering langer dan tot het derde geslacht, wanneer er geene opzettelijke gedenkdagen of andere herinneringen, de gebeurtenissen in het geheugen bewaarden. De achterkleinkinderen weten bijna niets van het leven, de daden en lotgevallen hunner voorouders. Hoe kan het dan anders zijn als dat, na verloop van zes of tien geslachten, het al in het stof der vergetelheid begraven ligt. Geheel anders is het huisgezin zonder gedenkdagen, geheel anders eene landstreek, onbekend met hetgene in der vaderen tijd voorviel, als dat land dat overal aan de kinderen weet te verhalen van de groote gebeurtenissen die er plaats vonden. Een land zonder geschiedkundige herinneringen is een treurig land. — Maar als bij de kinderen Israëls drie eeuwen lang meer dan tien geslachten op

elkander volgden zonder eenigen gedenkdag, was het dan een wonder, dat het volk in Egypte een tehuis vond, en niettegenstaande de ontzettende verdrukking toch niet naar het vaderland terug verlangde? Was het een wonder, dat de stilte, het zwijgen van eeuwen herwaarts, ten laatste alles in vergetelheid dompelde, en dat de God ABRAHAMS, IZAÄKS en JACOBS, bij den volke niet meer gekend, en met het gouden kalf van Egypte verwisseld werd? Ja, dat de vleeschpotten van Egypte, met de slavernij, begeerlijker geacht werden dan de vrijheid in een eigen vaderland, vloeiende van melk en honing.

Maar alzoo is het ook met de Hervormingsgeschiedenis in ons vaderland. Die groote daad Gods, waardoor wij als volk geworden zijn wat wij zijn, zij is zoo heerlijk, zoo eenig, zoo groot, dat geen volk der Christenheid ons in zijne geschiedenis overtreft. De groote en heerlijke omtrekken dezer gebeurtenis zijn, God dank! niet ganschelijk vergeten. Maar zoo het van eene zaak te betreuren is, dat het volk niet meer leeft bij de heilige geschiedenissen van der vaderen tijd, overgeplant in de harten der kinderen, dan zeker van de

Hervormings-geschiedenis en wel in de meest treffende bijzonderheden.

Men zegt, en ik geloof dat het waar is, dat bij die geslachten, waarin nog eene herinnering leeft aan de dagen, waarin een der voorvaderen de martelaarskroon door trouwe belijdenis des geloofs verwierf, steeds een stille ernst, een liefelijk geloof, een voortgeplante godsvrucht aanwezig is, en zij zich bijzonder kenmerken door daden van geloof. — Is het een wonder? — Zoo menigmaal het kind vroeg aan de moeder naar hare ouders, zoo dikwerf de moeder van der vaderen tijd met diepen ernst zich de groote geschiedenis herinnerde, eenmaal plaats gevonden, zoo dikwijls prentte zich in het geheugen, in de verbeelding van dat kind een feit, dat alle aandoeningen en bewegingen van het hart moest verheffen, dat de eerste begeerte tot zulk eene trouw ook in dat hart moest nederleggen. — Hoe heerlijk waren zulke verhalen voor de zoo liefelijke, zoo reine, zoo verhevene ontwikkeling van geloof, hoop en liefde in het hart van dat kind! Ik herinner mij enkele geslachten, waarvan het onmiskenbaar is, dan hun vroom geloof zich onderscheidt van andere, die in bij-

zondere geschiedenissen, in brieven of andere merkwaardige herinneringen eene heerlijke opwekking hebben om, gedachtig aan hunne voorvaderen, dezelfde beginsels in het harte op te nemen, om eenmaal denzelfden weg te volgen.

Wat zoude het eene schoone zaak zijn, als alle kleine en groote herinneringen uit dit zoo heerlijke verleden, werden opgezameld en als schatten der verledenheid aan het heden en de toekomst werden overgeleverd!

Hoe menige familie heeft nog van de herinneringen der voorvaderen eenig overblijfsel, te treffend om vergeten te worden, te opwekkend om niet ook anderen medegedeeld te worden. In hoe menig dorp zijn nog aantekeningen in kerkboeken, van dagen, die nooit mogen vergeten worden. Schier twee honderd jaren bewaarde de gemeente Manúbach en Ober-Dieboch op den Hondsruck slechts kleine herinneringen van een voortreffelijk leeraar uit de dagen der godsdienstvervolging van Turenne over de Paltz, en welk een heerlijk stuk is in deze dagen uit deze legenden deze landstreek hergeven door W. O. von Horn in zijnen Tonsor. — Is alzoo ook in ons vaderland uit

kronieken, uit familiegeschiedenissen, uit mondeling overgebrachte verhalen, niet nog menige geschiedenis uit de dagen der Hervorming den volke mede te deelen. Wat weten wij weinig van de overgangen van gansche gemeenten tot de Hervorming; hoe aandoenlijk zoude het zijn, als de eenzame plaatsen, waar eenmaal op afgelegene heivelden in verborgene stilte zich de gemeenten verzamelden, nog bekend werden! Met welk een heiligen eerbied zouden wij die oorden bezoeken, waar de martelaar blijmoedig voor zijn geloof stierf! Wat weten wij weinig van de plaatsen, waar zoo zwaar een lijden geleden, zoo moeielijk een strijd gestreden werd! Wat licht er een nacht en nevel over deze zoo heerlijke geschiedenissen! Wat zoude het volk herleven, zich versterken in zijn geloof en liefde tot al het goede, wanneer de heilige geschiedenissen, zoo lang verborgen, uit het stof der vergetelheid overgebracht werden in de blijmedige opwekking van het heden!

Het is zoo schoon een tijd te beleven, waarin de denkende navorscher zich vereenigt met den rijkbegaafden dichter, om de aloude schatten op te zamelen en in een bevallig kleed gehuld, aan het tegenwoordige geslacht over

te geven. Wanneer de jongelingen vol van blijde hoop zich heinde en verre verspreiden, en overal uit de verborgenheid van het verleden de kleine en groote feiten verzamelen en die met vreugde aan hunne medeonderzoekers overgeven. Zulk eene toekomst bereidt zich voor; het ontwikkelt zich alom, dat leven in de geschiedenis. Alle archieven zijn geopend, tentoonstellingen van aloude schatten van vaderlandsche geschiedenis wekken den lust op, om in te dringen in die schoone dagen. — Overal ontwaakt een lust tot onderzoek op het kerkelijk gebied. — In allerlei tijdschriften, almanakken, korte verhalen, wekt men de behoefte op aan geschiedkundig onderzoek, en weet ze ook te vervullen. — Hoe heerlijk zal het zijn, als ons volk niets liever zal hooren dan van die tijden, zoo eenig rijk en schoon, zoo verheffend voor het hart, en leeft in herinneringen, wier slotsom is, betere dagen te zoeken dan die des aardchen levens.

Maar zal dit geschieden, dan zal ook in ons hart diezelfde geest wonen, die eenmaal de vaders kenmerkte. Slechts het gelijke begeert het gelijke, heeft smaak en lust er voor.

Gedenkdag der Hervorming! hoe groot, hoe

heerlijk zijt gij, wanneer het volk opleeft tot de waardeering van hare hoogste godsdienstige belangen, van hare vrijheid en rechten, van hetgene onze kerk in hare beginselen en wording eens was, en zoo wij hopen eenmaal wederom worden zal.

Mochten alle geschiedkundige onderzoekingen daartoe dienen om de liefde tot dat leven op te wekken. De Heer leide ons daarheên, en geve dat bewustzijn met die vreugde en vrede.

ZELFBEPROEVING EN DANKZEGGING.

Voor den Oudejaarsavond.

DOOR

NICOLAAS BEETS.

ZELFBEPROEVING.

„Ik gedenk heden mijne zonden.” „Door de wet is de kennis der zonde.” Wie ben ik, als ik mij toets aan de wet van God?

Heb ik geen andere goden voor Zijn aangezicht gehad? Mij naar het voorschrift van den apostel voor afgoden gewacht? Steeds dien God voor oogen gehouden, die mij verlost heeft uit het diensthuis der zonde? Nooit gepoogd zijn dienst met die van den Mammon, met die der wereld te vereenigen? Nooit op twee gedachten gehinkt? Geen vleesch tot mijn arm gemaakt? Mijn vertrouwen niet gezet op het goed der wereld? Het schepsel nooit boven den Schepper geëerd, gevreesd, of ontzien?

Heb ik in alle omstandigheden, in alle wegen, bij alle ontmoetingen mijn vertrouwen steeds gezet op den levenden God? Hem lief gehad met geheel mijn hart, geheel mijn verstand, alle krachten? — Heb ik Gode niets ongerijmds toegeschreven? In den geopenbaarden God geloofd en Hem bemind, en niet mij gehecht aan het Godsbeeld, dat mijn dwaalziek en bedorven hart zich vormde? Den naam des Heeren nooit ijdelijk gebruikt maar dien verheerlijkt, door lof en dank en aanbidding, en geheel mijn gedrag? Heb ik mijnen Vader, die in de hemelen is, heb ik mijnen Heiland beleden voor de menschen, zonder schroom, zonder valsche schaamte, zonder gemaaktheid of vertooning? Heb ik den dag des Heeren aangewend tot Zijn doel, mijn geluk en mijne verbetering? Gods woord in eere gehouden? Geen genademiddel versmaad, maar ze allen recht besteed? Mijne avondmaalsgelofte betaald? De onderlinge samenkomsten niet verwaarloosd? De huiselijke godsdienstoefening met opgewektheid bijgewoond of bestuurd? De zelfbeproeving niet gemeden? De vermaningen en bestraffingen, zoowel als de vertroosting, die tot mij kwa-

men, recht behartigd? Op Gods leidingen, op Gods handelingen gelet? Was ik geduldig in de verdrukkingen? Verblijdde ik mij in de hope? Volhardde ik in den gebede? Was ik nimmer traag in het benaarstigen, altijd vurig van geest, en was het mij onder alles om het dienen van den Heer te doen?

Eerde ik mijne ouders, mijne leeraars, mijne overheid, mijne meerderen? Gaf ik eere wien ik eere, schatting wien ik schatting, tol wien ik tol schuldig was? den keizer wat des keizers is, zoowel als Gode, wat Godes is? — Betrachte ik het gebod der liefde tot mijn naasten? Had ik hen lief als mij zelven? Wist ik van zelfverloochening? Voegde ik bij broederlijke liefde, liefde jegens allen? Bewaarde ik de eensgezindheid, de gemeenschap, de goede verstandhouding? Hield ik zooveel mij mogelijk was, zooveel in mij was, vrede met alle menschen? Trachtte ik naar herbergzaamheid? Vergold ik niemand kwaad met kwaad? Zegende ik die mij vloekten? Deed ik wel dengenen die mij haatten? Bad ik voor mijne vervolgers? Was ik altijd zachtmoedig, goeder-tieren, vergevensgezind, barmhartig, weldadig, vriendelijk? Verblijdde ik mij met de blijden,

weende ik met de weenenden? Was ik toornig zonder te zondigen? Ging de zon nimmer onder over mijne toornigheid?

Heb ik het heilig gebod der knischheid bewaard, ook in woorden, in gedachten? Hield ik mijne verbeelding rein? Bestreed ik verzoeken? Meed ik kwaad gezelschap dat goede zeden bederft? Schuwde ik vuile redenen en onbetamelijke gekkernijen? Had ik niet alleen zelf een afschuw aan deze dingen, maar ook geen welgevallen aan degenen die ze beminnen? Was ik eerlijk in mijnen handel? Geen dief in mijne nering? Weerde ik mijns naasten schade, in plaats van ooit mijn voordeel met zijne onkunde of verlegenheid te doen? Was ik een goed rentmeester van de mij door God en menschen toebetrouwde goederen? Verlokte mij geen zucht tot groote winst, om af te wijken van den weg der eerlijkheid? Was ik tevreden met mijn bescheiden deel? dankbaar voor mijn dagelijksch brood, en mededeelzaam? Sprak ik de waarheid met mijn naasten? Haatte ik vleierij en alle geveinsdheid? Was mijn ja ja, en mijn neen neen? Altijd? Overal? Behielp ik mij niet met halve waarheden? — Was ik niet afgunstig van

mijns naasten voordeel, of eere, of rijkdom, of geluk? Begeerde ik niets tegen den wil, tegen de beschikkingen Gods? Liep ik nooit op Zijnen raad vooruit en achtte ik mijzelfen nimmer wijzer dan Hem? Was ik kinderlijk gehoorzaam, kinderlijk dankbaar, kinderlijk vertrouwend? Bekroop mij nimmer eenige hoogmoed? Verhief mijn hart zich niet? Stond ik niet naar hooge dingen, maar voegde ik mij tot de nederigen? Vergat ik nimmer den ootmoed voor God, de schuldbelijdenis, het tijdig berouw?...

Treed niet in het gericht, o Heere! Want hoe zoude ik kunnen bestaan? Straf mij niet naar mijne zonden, vergeld mij niet naar mijne ongerechtigheden! Wees mij genadig, o God! naar uwe goedertierenheid, delg mijne overtredingen uit naar de grootheid uwer barmhartigheid! Wasch mij wel van mijne ongerechtigheden en reinig mij van mijne zonden. Want ik ken mijne overtredingen en mijne zonde is steeds voor mij. Tegen u heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is in uwe oogen.

DANKZEGGING.

Wederom heeft de God des levens drie honderd vijf en zestig dagen tot mijn levenstijd toegedaan. Al deze dagen heeft Hij mij geschonken wat tot onderhoud des levens noodig was, ja meer dan dat, ja overvloed. Mij heeft niets ontbroken. Ik ben krank geweest, maar Hij heeft mij niet in den dood gestort. Was ik niet alle uren in perikel? Hij heeft mij bewaard. In mijn arbeid heeft Hij mij ondersteund en gezegend, beproevingen heeft Hij mij aangedaan, maar ook in beproevingen heeft Hij een zegen gelegd. De menschen hebben veel kwaad tegen mij gedacht, maar de Heer heeft het ten goede gedacht. Dikwijls heeft Hij mijne droefheid in blijdschap veranderd. Des avonds vernachtte het gewezen, maar des morgens was er gejuich. Een oogenblik was er in zijn toorn, maar maand op maand in Zijne goedgunstigheid. Ach welke aandoenlijke zegeningen en geschenken heb ik uit Zijne hand ontvangen.

Hoe getrouw hebt gij, o mijn God! aan de behoudenis, aan het heil, aan de verbetering van mijne ziel gewerkt. Uw woord was een

lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad. De openbare samenkomsten staan mij altijd open. Hoe vele woorden van troost, van ernst, van liefde zijn mij van uwentwege in 't openbaar en in 't bijzonder toegesproken. Hoe veel wenken geeft gij mij op de wegen die gij met mij hield. Hoe bewaardet gij mij in verzoeking. Welke heilzame waarschuwingen en roepstemmen kwamen tot mij door allerlei eigen ondervindingen en door hetgeen aan anderen geschiedde. Hoe kennelijk verhoordet gij menigmaal mijne gebeden. Nooit hebt gij mijn geloof, maar wel dikwijls mijn ongeloof beschaamd. Bad ik om wijsheid, gij geeft mildelijk en zonder verwijten. Ook in de donkerste wegen was het slechts mijn schuld, indien mijne hoop op u mij niet steuude. Ja Heer, gij waart mijn vader. Niets ontbrak mij. Gij bracht mij op overvloedige weiden. Gij deed mij nederliggen aan zeer stille wateren. Gij verkwiktet mijne ziele; Gij leiddet mij in het spoor der gerechtigheid om uws naams wil. Ook in het dal der doodsschaduw had ik niets te vreezen, want gij waart met mij, uw stok en uw staf vertroostten mij.

Ik ben geringer dan al deze trouw en al

deze weldadigheid die gij bij mij gedaan hebt. Zoo vele weldaden, zulke weldaden, bij zoo vele zonden en zulke zonden. O mijn God, mij die dagelijks alles verbeurde, hebt gij dagelijks zoo mild gezegend. Tot alle uwe weldaden hebt gij dit nog toegedaan, dat gij mij de vrijmoedigheid en den toegang tot den troon uwer genade gegeven hebt. Wetende dat gij om Jezus' wil al mijne zonden vergeeft, en mij reinigt van alle mijne ongerechtigheid door het bloed der verzoening. Looft den Heer, mijne ziele! en al wat binnen in mij is, zijnen heiligen naam. Loof den Heer, mijne ziele! Vergeet geene van zijne weldaden. Die al uw ongerechtigheden vergeeft, die al uwe krankheden geneest; die uw leven verlost van het verderf, die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden; die uwen mond verzadigt met het goede, uwe jeugd vernieuwt als eens arends. Barmhartig en genadig is de Heer lankmoedig en groot van goedertierenheid! Hij doet ons niet naar onze zonden en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden. Want zoo hoog de hemel is boven de aarde, is zijne goedertierenheid geweldig over degenen, die hem vreezen. Zoo ver het oosten is van het

westen, zoo verre doet Hij alle overtredingen van ons. Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de Heer over degenen die Hem vreezen.

De dagen des menschen zijn als het gras, gelijk een bloem des velds alzoo bloeit hij. Maar de goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen, die Hem vreezen, en zijne gerechtigheid aan kinds-kinderen, aan degenen die zijn verbond houden, en die aan zijne bevelen denken om die te doen. . . Dit zij mijne keuze o God, op nieuw en voor altijd!

ONZE ROEPING.

Op den Nieuwejaarsmorgen.

DOOR

G. B A R G E R.

Gelijk wij gisteren avond in het verledene terugzagen, zoo zien wij heden morgen vooruit in de toekomst. Wij hebben een oogenblik op onzen weg vertoefd, om rust te nemen van de reize, en ons te herinneren, wat wij in het afgeloopen jaar hebben doorgeleefd. Geen plechtiger avond dan die, waarop wij het ten einde brachten, niet zonder de telkens wederkerende opmerkingen, dat de tijd steeds sneller schijnt heen te spoeden; geen plechtiger avond dan die, waarop wij ons zoovele weldaden en zegeningen, maar ook zoovele struikelingen en zonden hadden te herinneren; dan die, waarop

wij een gedenksteen aan al de vorigen hebben toegevoegd, met het oude opschrift: »Eben Haëzer, tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen!» — maar waarop wij ook het oude gebed herhalen moesten: »wij zijn geringer, wij zijn geringer dan al uwe weldadigheid en trouw, treedt met ons niet in 't gericht, o Heer!»

Op dien plechtigen avond volgt nu een gewichtige morgen, ja de gewichtigste van het gansche jaar. Hoeveel hangt niet af voor een gelukkig einde van een goed begin! En hoe zou ons begin wel anders mogen zijn dan in den naam van God, die den hemel en de aarde gemaakt heeft? Ach waarom komt zoo veel afleiding ons juist nu verstrooien, terwijl wij meer dan ooit behoefte hebben om tot ons zelve in te keeren? Daarom is menige oudejaarsavond zoo verwijtend en gestreng, omdat menige nieuwejaarsmorgen zoo ijdel en lichtzinnig was. Diepe ernst en heilige voornemens, gepaard aan een smeekenden blik omhoog, betamen ons bij elke gewichtige taak, en daarom ook bij die, waartoe wij ons thans weder aangorden. Het verledene zou voor ons verloren zijn geweest, indien de toekomst daar-

van geene vruchten draagt. Wat meer zegt, zoo wij dit jaar niet beter aanvangen dan het vorige, zullen wij het zonder twijfel slechter nog besluiten.

Ons leven is kort, ook al klimt het tot zeventig of tachtig jaren, en elke nieuwe tijdkring is daarvan een allerbelangrijkst deel. Met toenemenden ijver moet het op woeker voor de eeuwigheid gesteld en er winst voor den hemel mede gedaan worden. Wie verzekert ons, dat wij den aanstaanden oudejaarsavond beleven zullen? Elken dag moeten wij ons dus de les der wijsheid te binnen brengen: »Waakt, want gij weet niet, wanneer de Zoon des menschen komen zal, daarom zijt gij ook bereid!» Maar om getrouw te zijn in de roeping, die de Heer ons gegeven heeft, moeten wij nog een anderen steun hebben, dan ons zelve alleen. Wij hebben behoefte aan een helder licht, dan dat van ons verstand; aan een hooger kracht dan die van onze natuur; aan een beteren troost, dan die van ons eigen hart. Wij gaan eene onbekende bane tegen, ziedaar wat ons op duizenderlei wijze verontrusten kan. Geen handbreed vooruit kunnen wij zien wat ons daarop treffen zal. Hoe

lang, hoe gevaarlijk, hoe afmattend zij is kunnen wij zelfs bij gissing niet bepalen. Van menigerlei zorgen, van allerlei wenschen zijn onze harten vervuld. Beurtelings voelen wij ons geslingerd door hoop en vrees, die wederom ons vooruitzicht of verhelderen of verdonkeren. De ondervinding van anderen en wellicht een smartelijke eigene ervaring leert ons, dat plotseling de hemel boven ons betrekken kan, dat eensklaps onze voorspoed met grievend leed kan worden afgewisseld, en dat wij dus moeten zijn toegerust met wijsheid, moed en kracht, ten einde op den weg niet om te komen of te bezwijken. Gelukkig dan de man, die als MOZES den staf Gods in zijne hand heeft, en die met DAVID roemen mag: »De Heer is mijn herder, mij zal niets ontbreken.» Gelukkig hij, die een hemelstem verneemt, gelijk ELIA in de woestijn: »Sta op en eet want de weg zou voor u te veel zijn.»

Dat is het voorrecht van een Christen! Hij reist niet alleen, maar een gids gaat voor hem uit, die hem het veilige pad aanwijst, het eenige dat ten leven leidt. Houdt hij dien leidsman in het oog, dan blijft hij voor dreigende gevaren behoed, dan zal hij op geen kronkelpa-

den of zijwegen afwijken, dan zal hij door geen dwaallichten ten verderve worden mede, gevoerd. Een herder, die zijn trouw tot in den dood betoond heeft, door zijn leven te stellen voor zijne schapen, beschermt en bewaakt hem. »Hij leidt mij zacht in grazige wijden, Hij doet mij nederliggen aan stille wateren, Hij verkwikt mijne ziel.» Onder deze leiding kan men veilig en goedsmoeds zijn zoodat al ontsloot zich ook voor ons het dal der schaduwe des doods, wij nochtans niet te vreezen zouden hebben. Ook daar zou onze Heiland met ons zijn. »Uw stok en uw staf vertroosten mij!»

In welke omstandigheden wij dan ook verkeeren mogen, zoo Christus ons deel is, zijn zij de beste die ons ooit konden beschoren zijn. Aanvaarden wij ze slechts als uit zijne hand, dit zal ons reeds terstond eene onbeschrijflijke zielsrust geven. Dragen wij ook het bittere van ons lot, als droegen wij *zijn* kruis! De kroon zal ons tegenschitteren aan het eind der baan, en haar aanblik onze zinkende krachten telkens weer vernieuwen. Gaan wij al wat ons bekommert met vertrouwen op zijne hulpe tegen! Hij geeft zijne beloften in den vorm

van een bevel, maar zalig de man die het gehoorzaamt: »Werpt al uwe bekommernissen op mij, want ik zorg voor u!» *Al* uwe bekommernissen... ja daarvan is niet ééne uitgesloten, dan alleen die welke in den dienst der zonde gekoesterd worden. De zorgen der ijdelheid, der wereldlust en der begeerlijkheid, die ons zullen blijven kwellen en jagen door het leven, zoo lang dit een leven is naar het vleesch. Zij zijn niet weg te nemen, zij zijn zelfs niet te verzachten; maar de zonde, die ze baart, moet beleden worden, willen wij van de bekommeringen, die er uit ontspringen, ons ontheven zien. Deze kunnen wij niet op Hem werpen, want Hij doet ze terugvallen op ons hart met dubbele zwaarte, en roept ons daardoor op tot bekeering en vernieuwing des gemoeds. Maar al het overige heeft Hij voor zijne rekening genomen en wil dat wij het Hem zullen toevertrouwen; ook die billijke, die geoorloofde, die prijselijke zorgen, die door de liefde worden ingeboezemd en zelfs door de opperste wijsheid niet gewraakt. Hij zorgt voor ons, koninklijk, mild, verrassend en overvloedig. Hij zorgt voor ons op geheel andere wijze dan wij vermoed hadden, maar

altijd boven bidden en denken. Hij zorgt voor ons, ook waar wij zelf meenden gezorgd te hebben en aan Hem geene behoefte gevoelden, maar waar onze voorzienigheid zeker zou te kort geschoten zijn. Hij zorgt voor ons eeuwig heil, als wij alleen het tijdelijke in het oog houden, en dikwijls het best, door ons te onthouden hetgeen wij het vurigst hadden gewenscht. Hij zorgt voor ons in één woord, ook waar wij meenen dat Hij alle zorg heeft laten varen, ten einde, ons te nopen, om voor de toekomst af te zien van den dwazen waan en de ijdele inbeelding, alsof wij met bezorgd te zijn ééne el tot onze lengte konden toedoen. O wandelen wij dan dit jaar aan zijne hand met blijden moed en eene heilige trouw! Wandelen wij in den weg van roeping en plicht; dat is onzen weg op den Heer te wentelen, in de vaste overtuiging dat Hij het voor ons maken zal. Zoodra de zorgen ontwaken, zijn zij een spoorslag tot gebed en een drangreden tot geloof. En waar zijn Geest ons bidden leert, daar zullen wij niets voorbijzien of vergeten, dat tot zijne eer en onze redding onmisbaar is. Wijden wij Hem ons leven, dan zal Hij het doorademen met Zijnen vrede. Hij zal ons

het zalig onderpand onzer hemelsche erfenis reeds hier in het harte geven, en eens, als wij Zijn raad hebben uitgediend, als wij den tijd met de eeuwigheid zullen verwisselen, dan zal Hij ons een stoorelooze zaligheid schenken, die steeds bij toeneming gesmaakt wordt in het aangename jaar van Zijn welbehagen, dat nimmer eindigt.

Uitgaven van W. H. KIRBERGER.

- ARNDT, (F.) De vier temperamenten. Christelijke beschouwingen naar aanleiding van Lukas IX: 52—62 in linnen . . . f 0.80.
- ADRIANI, (B. J.) Woorden op het ziekbed. Evangel. blaadjes voor zieken. . . » 0.80.
- Op Weg naar huis. Iets voor bekende en onbekende reisgenooten, 3e dr. » 0.60.
- BEETS, (Nic.) De kruiswoorden. Zeven Lijdenspreken, 2de druk. kl. 8°, in linnen. . . » 1.—.
- BÖSEKEN, (M. A. A.) In den smeltkroes. Een boekje voor lijdenden en beproefden » 0.50.
- BONAR, (Horatius). Het bloed des kruises. . . » 0.40.
- De goddelijke weg des vredes. Woorden van raad en bestuur voor kleingeloovigen en bekommerden. . . . . » 0.60.
- CHRISTENS NALATENSCHAP, (Eens) Uittreksel uit het Dagboek van den schrijver

- van »De Zondaarsvriend», medegedeeld door
 zijnen zoon den schrijver van »Kom tot Je-
 zus». Uit het Engelsch, door C. S. Adama
 van Scheltema. Met Portret. . . » 0.75.
- DOOD (De) eens dronkaards, geïllustreerd met
 vier fraaie houtgravuren . . . . *f* 0.50.
- FLIEDNER, (Theodor) Een held der Evan-
 gelisatie, Hersteller der bediening van Dia-
 konesse in de Christelijke kerk. Naar het
 Hoogduitsch, door W. Oostmeijer. » 1 —.
- FRANCKEN Az., (W.) De Biecht voor God
 van een groot man, of de bekentenissen van
 Aurelius Augustinus, naar 't oorspronkelijke
 bekort, met eene levensschets van Augustinus
 en ophelderende aantekeningen . . » 0.40.
- GEHEILIGDE BEPROEVING. Herinneringen
 uit de lijdenskamer eener ontslapene. Met
 portret, 2de druk . . . . . » 0.90.
- GODHEID VAN CHRISTUS, (De) is zij niet
 uit zijne eigene woorden, die hij voor en na
 zijne verheerlijking gesproken heeft, klaar
 en duidelijk te bewijzen? door H. S. B. » 0.20.
- GODS beloften zijn getrouw. Een Christelijk
 maanboekje. . . . . » 0.20.
- HAMILTON, (J.) De Olijfberg en eenige an-
 dere voorlezingen over het gebed. » 0.90.

- HELDRING, (O. G.) Zelfonderzoek eens Christens naar het woord van God. Een oud boekske vernieuwd naar onzen tijd, voorafgegaan van eene beschouwing van den eenigen weg tot ware zelfkennis. f 0.40.
- HELENA GRAY, of daar staat geschreven: »Gij zult niet stelen' . . . . » 0.40.
- JAMES, (J. A.) De Olijftak en het Kruis of de Beslechting van de twisten der Christenen . . . . » 0.60.
- Raad en leiding voor ieder die met ernst op den weg der zaligheid wenscht te vorderen; een vervolg op »Bestuur en aanmoediging'', 2de druk . . . . » 0.60.
- LAVATER, (Joh. Kasp.) Zelfbeproeving, door M. Cohen Stuart, in linnen . . . » 0.40.
- Leeft met God . . . . » 0.30.
in linnen. » 0.50.
- MACDUFF, (J. R.) Herinneringen aan Bethanië, 2de druk. . . . » 0.90.
- MAGDALENA of de kracht der genade. . . . » 0.30.
- NEWMAN HALL. Vreest niet, of de stem van Jezus in den storm, 6de druk. » 0.30.
- Kom tot Jezus. Eene roepstem aan allen, 8ste druk . . . . » 0.30.

- NEWMAN HALL, Volgt Jezus. Eene roepstem voor allen die tot Jezus kwamen. *f* 0.30.
- Het Goddelijk Socialisme of de mensch Christus Jezus. . . . . » 0.30.
- De stroom der zonde. Eene waarschuwendende roepstem in eene gelijkenis, 2e dr. » 0.20.
- Des Christens overwinning, of het verborgen Manna en de witte Keursteen. » 0.20.
- De Christen Wijsgeer zegevierende over den dood. Een verhaal van den laatste levensdagen van een geneesheer. Met voorberigt en poësie van J. J. L. ten Kate. » 1.60.
- Nu. Eene wekstem ten leven . » 0.40.
- Christus voor iedereen . . . » 0.30.
- De Stem eens Predikers. Eenvoudige waarheden openlijk verkondigd. . » 0.30.
- NOEL, (W.) Onze Roem in Christus, de Koning des Hemels en der aarde, de toevlugt eener zondige wereld. . . . . » 0.30.
- OVER DE WELDAAD VAN CHRISTUS, de zeer beroemde en wijdvermaarde getuigenis van een Roomschegezinde, uit den tijd der Hervorming, ten voordeele der regtvaardigmaking uit het geloof, 3de druk. » 0.30.

- RADSTOCK, (Lord) Roepstemmen tot zondaren, uit het Engelsch . . . . . f 0.30.
- REIJDER, (W. van den) De Wet des Heeren eenvoudig verklaard en ter betrachting aanbevolen . . . . . » 0.60.
- SCHELTEMA, (C. S. ADAMA VAN) Onze zangen. Tien vierstemmige liederen. Met accompagnement voor piano. . . » 0.50.
- SEWELL, (Mrs.) Moeders laatste woorden, 2de druk. Volksuitgaaf. . . . . » 0.20.
- SMITH, (James) Deze ontvangt de zondaars, of de noodiging van Christus, 2de druk. . . . . » 0.25.
- De vroege en spade regen. . . » 1.40.
- Onze Hemelsche Vader, of God onze toevlucht en sterkte. . . . . » 0.30.
- Dóet dat tot mijne gedachtenis, of korte overdenkingen over het Avondmaal. » 0.30.
- De Heilige Geest, de troostes der kinderen Gods. . . . . » 0.25.
- STEENEN voor het Huis-altaar. Stichtelijke poëzie van S. J. van den Bergh; A. P. vnn Groningen; J. P. Hasebroek; B. Ph. de Kanter; J. J. L. ten Kate; N. H. Tatum Zubli en anderen . . . . . » 0.60.
- In linnen band. » 1.—.

- TRYFOSA. Gedachten voor slapeloze uren;
 in linnen band. . . . . *f* 0.75.
 WALLACE, (T.) Het huis des vaders. » 0.30.
 ZELLER, (C. H.) Beknopte zielkunde op de
 H. Schrift en de ervaring gegrond. » 0.90.
 —— Wenken en voorschriften, omtrent de
 opvoeding van jonge kinderen . . » 0.60.
 ZIELEN WINNEN, naar het Engelsch, door
 Tryfosa . . . . . » 0.75.
-